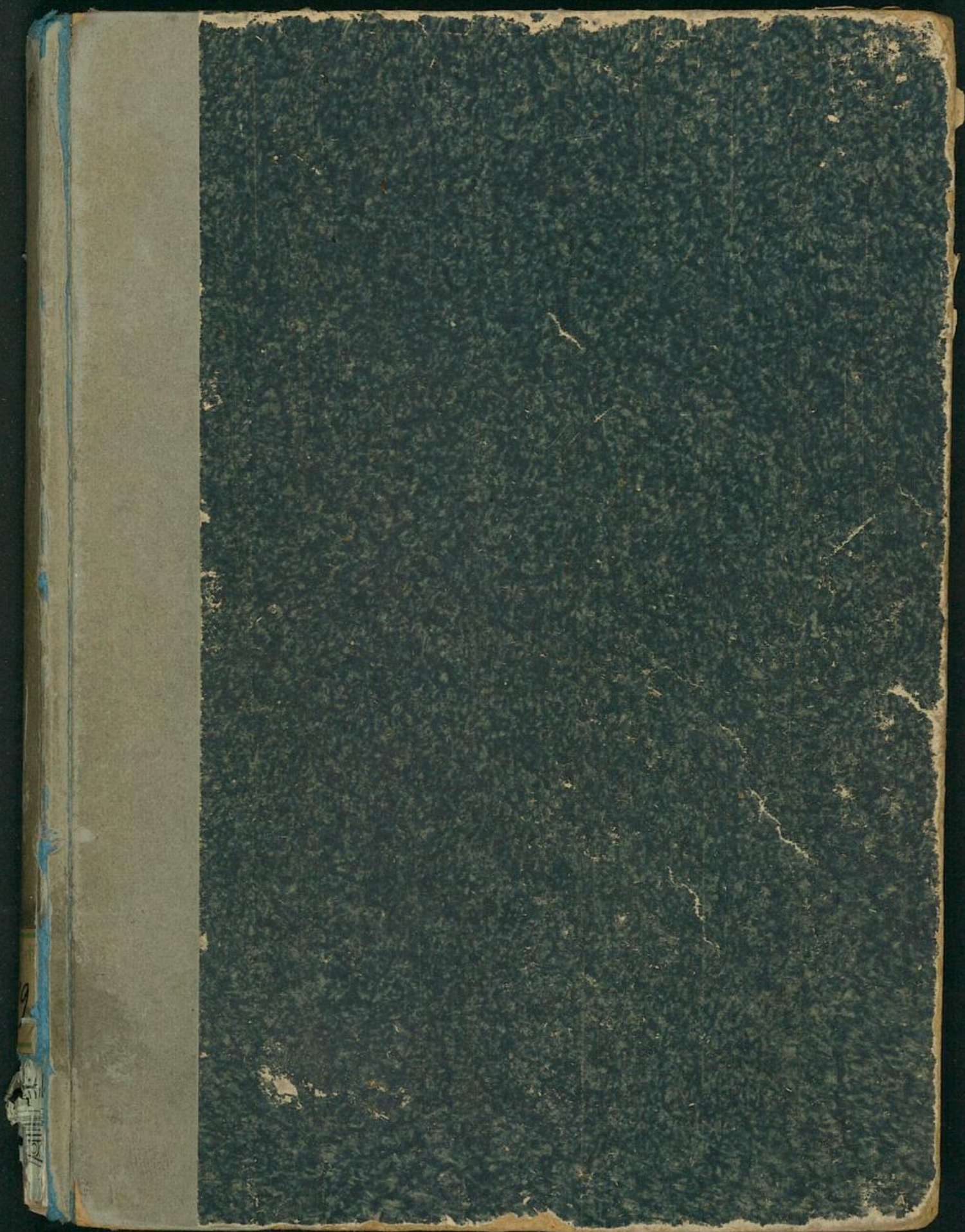

Codex 219.

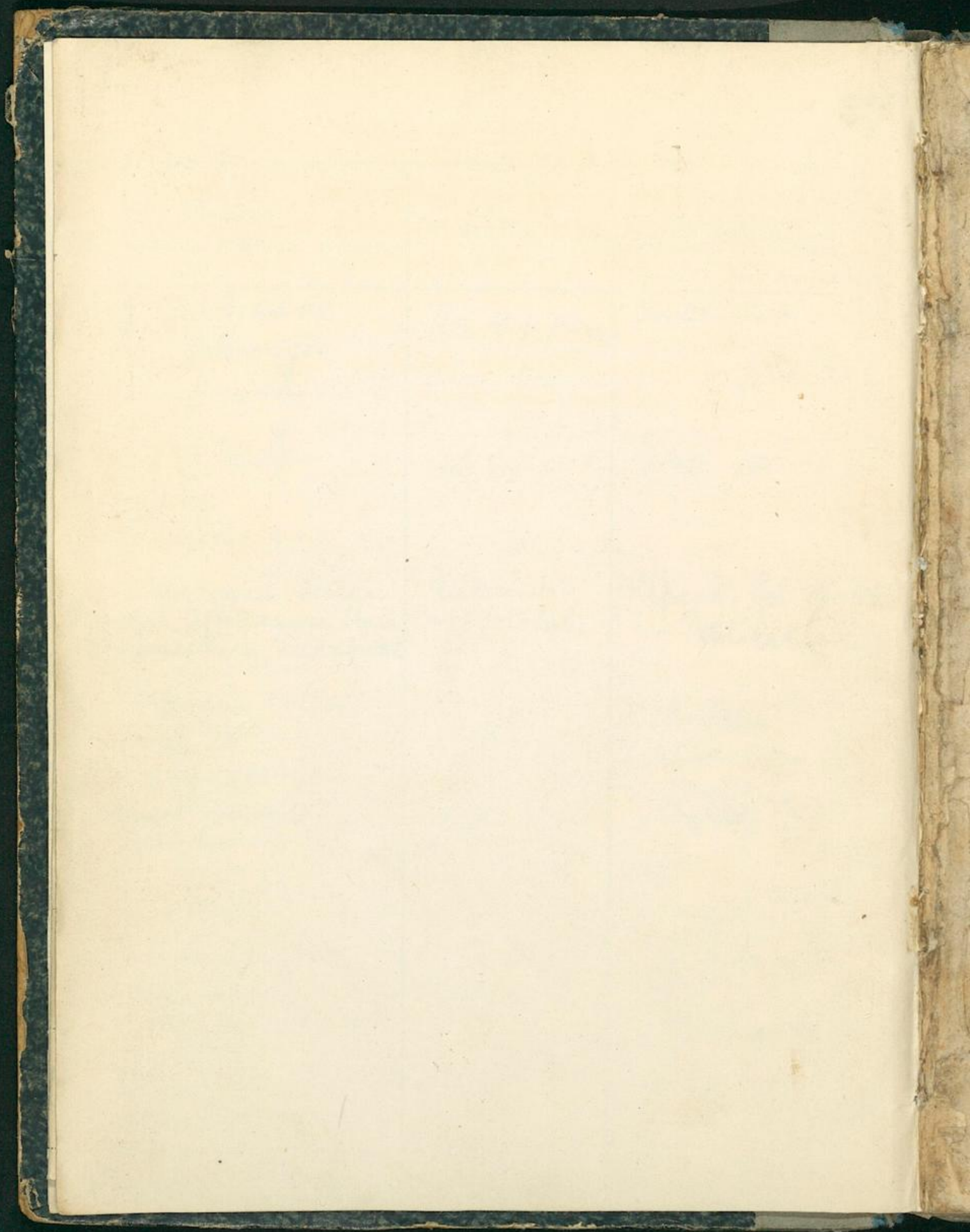
(II, 5)

Hs. 219

6
S

1

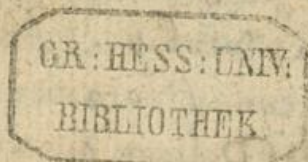

Ex libris Beati Ad Waseige et 3

GENEALOGIA FRANCORVM SIVE MEROVIN
RVM REGVM, ET DVCVM LOTARINGIÆ ET BRA=
bantia compilata per Reuerendū magistrum
Emondum de Dynter secretariū Illustris=
simi Philippi Ducis Burgundiæ, Lotha=
ringiæ, Brabantia

Obyit Emondus a^o 1448. febr^y 17. sepultus Bruxellis
in monte Palatino, bulgo frigido.

De Louanio

Louany nomen unde deductū, sic narrat Lipsi)
Louaniū conditū sub Normannica tempora. Est ad ori-
entem ex aduerso collis et silua quā Lo etiam nunc
vocat, et Lo-bergh, et Lo-bosch: Et est subiecta pul-
cherima planicies ad flumen, quā vetus lingua Ven-
dixit. Inde Vena Batanorū etiam hodie, unde cespis
ille vestibilis eruitur: Et superioribus annis, certo
comperi in pratis Martiniensiu quē vocamus idem
genus eductum. Ergo Louaniū sine vulgata et vera
vox est Louen: Dictū quasi Lo-uen humida —
planicies ista Loā subiecta.

Anno 895 Normanni cū Arnulphi Imperatoris copys
confligunt cum torrentem qui dicitur Gulid trans-
issent. Ingens ibi pugna, cadit inter alios Sundol-
chus (quibusdam Sundaroldus) archiep̄s Moguntinus, et
Arnulphus Comes, limitis p̄fectus, et ex alys multa milia.

Normanni cernentes Arnulphū impatorē serio iam
excitū, sup flumiū qui Thilia dicitur, ligno et terrā
congebie, more solito, se cōmuniūt, cachinnis et expro-
bationibus agmina laceſsūt, ingeminantes vt memora-
rentur Gulia, turpisq; ibi fuga.

Quis ille Gulid torrens suspicor esse in falden-
burgensi tractu, paulo infra Traiectū oppidū: Vbi
vlt riuus cernitur, et qua Mosa excipitur pagus
qui Guel nomen etiam nunc habet: Est et Gulpen
in vicinia riuus et pagus; Vestigia illius nomencla-
turae.

Sed et in faldensibus annalibus repe-
ries sed corrupta his verbis. Normanni deuastata
ex maxima parte regni Hlotarici regione, prope
flumiū Chylā (vult Diliam dicere) loco qui dicitur
Louonniū

3

Louonniū (est Louaniū) sepibus, more eorū munitione
cepta, securi consederūt.

Planicies ad sinistram Diliam versus quā montem
kesseliū interiacet et Arschothanā portā; prata sūt, et
quedā etiam nunc palustria: Ego ambigo in eo ipso loco
pugnā hanc pugnatam. Sane porta ea ab antiquo dicta
Duilach portē; sine a palustribus (Doy-laeghe, nos
sic appellamus) sine a mortuis Doo-laeghen, et quod
casi ibi sepulti. Accidit victoria kalendis septembri-
bus, quem adhuc Louanienses in hodiernū diem sup-
plicationibus, ludis et conuiuijs celebrāt, quamuis
plures ignorent causam.

Ab hac victoria, et a Normānorū istio sessione,
Louanio ortum, aut certe frequentia datam: Nam
manserūt ut in oportuno loco 2 annos circiter vni-
decim, quodq; sese tanto illo tpe munierint, ades
aut tabernacula struxerint, sibi receptaculū, et
suis pradis verisimile est. Muri autem e Lapide
primum structi fuerūt (ut ex archiuis orbicis cons-
tat) anno 1156 quod fuit Godefrido 3. duce nro
imperante, et eo usq; a terra aut ligno mansisse
(vix veteris orbis). Porta vetustioris sunt operis et
facile sexcentessimū, aut ultra annū, equant.

Brabant. Bant limitem significat; Brac a
crasso fortasse dicta, quia cessabant y agri et inculti
erant quod nos braecken et braechen landt vocamus

Hannonia, seu potius Hainari, quasi dicas Haina
regio qui fluvius eam interluit: Vti etiam Bat au
id est cōmodi vel boni regio; Mor-au palustris
regio; Ryn-au Rheni regio.

Haftenus Lipsius

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written on aged, yellowed paper and is oriented vertically. The script is dense and difficult to decipher due to its cursive nature and the condition of the paper. The text appears to be a single paragraph or a series of connected lines, possibly a letter or a record. The ink is dark, and the paper shows signs of wear, including stains and discoloration.

4
Prologus in genealogia francorum sive merovingorum regum
et ducum lotaringie et brabanc copilatus per Reverendum
magnum Emendum de dynter secretarium illustrissimum philip-
pum ducem burgundie lotaringie brabanc et

Emendationem regum francorum ex Tironibus deservit
Antoni qui olim Merovingi dicebantur ex quorum
propagine maioribus domus dignitate huiusmodi
nisi huiusmodi magni progenitores et successores duces Lo-
tharingie et brabanc ut ista patebit origine traxerunt
principale quoniam gesta adeo sunt promissa quod aliquatenus
regnum nequeat de dante deservire preponens. merito
ut rem data progenies per quos successio fuit propaga-
ta luculentius appareat paucis verum gestis interruptis
notia remanens regum atque ducum et quot annis regnarent a
capite regni incipiendo et terminando usque ad illustrissimum
principem et dominum dominum Philippum dei gratia burgundie Lo-
tharingie brabanc et Limburgis ducem merito illustrandis
Antonie burgundie palatini Hanonie hollandie zelandie
ducis et Namuracensis Comitis Sacris imperii Marchionis
atque fflacie de Salinis de Magluna dominum granosum do-
minum morum modum sub anno domini M. CCC. XLV. gratia
inhi amicitie divina ad laudem et honorem dicti granosi
domini mei ducis ex dante ducis brabanc et ob singularem
amorem quod non immerito gratia regis esse. nihil de meo
proprio addidit sed prout in chronico aliquis ac regibus
et scriptis antehis reperire potui breviter copulare
nunc sub correctione illius melius sentiens

De genealogia francorum sive Merovingorum regum
et ducum lotaringie et brabanc predictorum

Primo anno granum et Valentinus Imperator fo-
rancorum qui fuit ante ab incarnatione domini. CCC. CC.
trigesimus primus regnavit per fflacos prius
ante quos non vixit magna ille prius rex Tironis sed
alij qui ab heretore illius filio per francione filium her-
toris in francione et romis legitur descendisse. Hic pri-
mus genuit Marcomum ducem sive regem 2m

Erming qui cepit regnare ante annum domini CCC. CC.

tuagesimum septuagesimum et regnavit annis CCCXIII genuit phar-
ramundum regem sue ducis 3^m hic marcomannorum terra sita
inter reni et danubium qua gita phemanes accessit et
subiungunt ffianam appellant / a qua pma ffiania re-
gis ffiane pmo titulu receperunt et adhuc tenent Cuius
quidam pma ffiana nunc ffianoma dicitur Est etiam so-
ludu p aliqui in eoru dyonisi impunt quotanocis re-
gi a pharamunde filio Marcomanni dicitur q pnam
et Marcomannos no fuerunt reges s3 ducis. pph pharamun-
di fuit pma rex ffiane

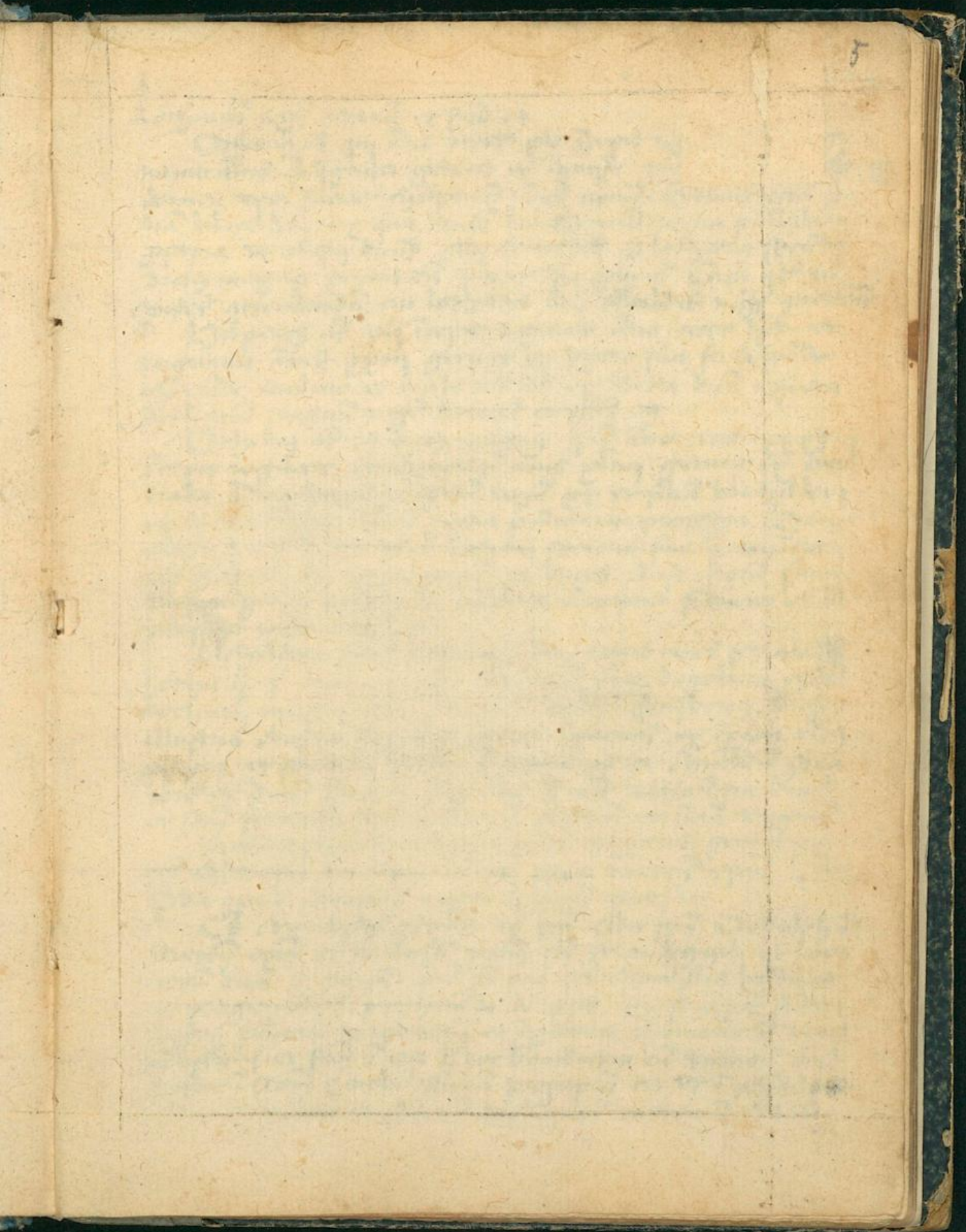
Pharamundus at q incipit regnare anno dñi mccc
vigesimum et regnavit annis 81 genuit Clodius sue
Clodione regem quatuor

Lodig sue Clodio filius pharamundi q incipit regna-
re anno mccc CCC regnavit annis XLVII cum successit
Merowig nepos ej Aliqui dicunt affinis. qui ena fuit
ex genere thepianoru et pnam pdictoru rex quidam ali-
qui dicunt ipm fuisse filiu ipm Clodij nate et legitimum

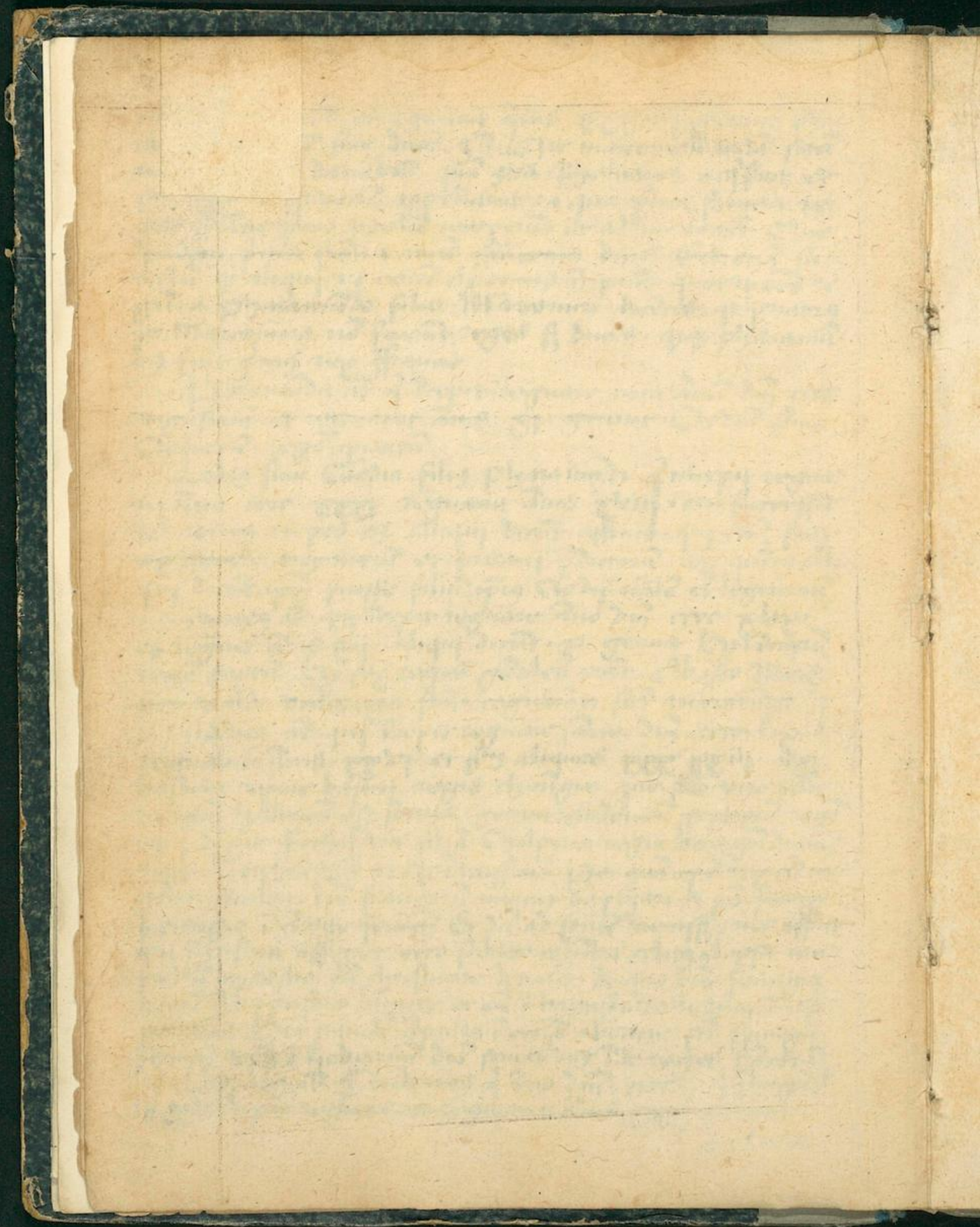
Merowig at qui incipit regnare anno dñi mccc XLIX
et regnavit annis 81 Aliqui dicunt. p. genuit Hildarum
regem septuagesimum hic rex reges gentes erat ab ipso Merow-
igo valde vili rege fiam cognoscant fuit merowigi
Hildarum at qui incipit regnare anno dñi mccc LII
regnavit annis. 81 et p h aliquos CCC XXII de
basina uxore basini regis thuringie que pmo vno rege
to ipm hildarum est secuta genuit clodonem septimum regem
qui duxit foehildam filia Chilperici regis bovingidunum
regnum orthodoxa et christianissima Per qua ppe rex cu in-
genti multitudine francoru meruit baptizari a pto fennig
fennigio i citate fennig Et dñ ad fontem venisset nec affuit
qui christiana afferret tunc subito coluba alius elapsa am-
pulla in rostru cu chrismate attulit. a quo bts fennig
rege i baptismo lavuit et cu i baptismo ludum ap-
pellavit Hic pquid apulla i vna abbacie fuit fennig
fennig vsp i hoduam die pnat et id regis fardum
Lodowig at al ludowig q anno dñi mccc LVII
CCC incipit regnare et regnavit annis CCC genuit

Lothariū

6
Lotharii rex octavi et fies cy

Otharū at qui āno mrr. eb. incipit regnare et reg-
nauit ānis quingenta genuit ex igunde quā fies filij lo-
tharii vxor fuerat chilperici regis nom. Genuit etia fi-
lia blithildam ex qua tandē haroldū regis pullulauit
propia et alij dicit. Alij at volūt q lotharū pūdy
dictū magnū genuit ex pūdy ista pūdy. Cū qd nō
videt attendendū cū lothario ān blithidis nūq. genuit

Chilperici at qui incipit regnare āno mrr. lxxv. et
regnauit ānis xxij genuit ex vore sua fūdygūde
elegāte muliere et male collida ex illa dūā offerta
lothariū magnū regē armū et fies cy

Otharū at q dictū magnū quā āno mrr. lxxv. et
incipit regnare et regnauit ānis xliij genuit ex ber-
trada dagoberti magnū regē et et filia blithildam
ex q tandē haroldū regis pullulauit propria. Hanc
alij dicit fuisse filia lotharij pūdy sine pūdy et
fies habet. Ad q progēne q dicit Austriarū sine
lotharū et trahantē trāslata ē corona fūdy et i
pūdy et infra patet

Blithildam filia lotharij pūdy regis vore pūdy alij
lotharij. 2 dicit magnū et pūdy pūdy dagoberti ex
lothariū magnū filij dūdy i vore Austriarū dūdy
illustis Austre supioris genere thomay ex ipian oth
propia et pūdy vobis. q genuit ex cū chuldu pūdy
tore et dūdy Austre supiores i mrr lotharū dūdy
et fies foricola pūdy modici et pūdy carina vūdy

Chuldy pūdy et dūdy Austre supiores genuit ex
pūdy Oda pūdy amulphū dūdy pūdy mrr vūdy Her
Oda apud Amamū mrr. hōpū quēst

Cū amulphū genuit ex pūdy Oda pūdy Clodulphū
mrr vūdy et waloisū pūdy pūdy grandegūdy et glo-
uopū dūdy amulphū. quā pūdy pūdy pūdy amulphū būdy
et progēne ex propheta dūdy dūdy q pūdy vūdy fūdy
regis pūdy hereditarij et pūdy thomanorū exal-
lotharū et fies ē ita Her benedictio cū vūdy dūdy
audet i pūdy ē nobilissima propria cy et i pūdy
patet. q gūdy et glā nō dūdy mrr. Mary

mula sit et sic procreantur sit et ea
Nepos at dux glouos filius sit amulphi duxit ux
orem sancti brigam filia sit pippini duxis austrie ipse
dux et brabanc. et pippini pater fuit karlomanus pri
ncipis illustris qui principabat in brabancia et in hasbama ipse
Chilperic non regis fratrem. Cui quid karlomanus
qui principale habitatione sua tenuit apud Landen. la
den in ipse sit gentitudis nunc appellata genuit etiam sanctam
Amelbergam sororem duci pippini et fuit nuptus tradita
comiti hanome. cui peperit filium nomine Walbertum et
filiam nomine suo Amelbergam Walbertus at bratilia virgi
ne illustris regni sanguis nobilitate patris duxit ux
orem. Cui bratilia fuit germanam fuisse Landen et gund
landem quos refertur anales regilliferos fuisse regni
regentis. Ex hac bratilia Walbertus comiti duas filias
genuit Waldrudam et aldegundam. Et tunc Amelb
ga sumor quereunt in dno et apud lobis spultra ante
pit filia at Amelbergam sumor nupsit Witgero comiti
gda comitatus in brabancia et qui genuit sanctam Embechtam
comitatus ipse qui in monasterio Malbodie qui sit et
sanctam reyneldam virginem qui apud paratis in brabancia
martyrizata ibidem quiescit in alledio suo. et sanctam pha
rildam qui gaudam et sanctam emelendam qui in melart qui
resit. et sanctam gudila de burgella patrona ecclesie maio
ris ibidem qua sancta gentitudis de pario forte lenant. et
sanctam tenuit quidam virum in huiusmodi. Pro in obitu vero gu
dila apud suos parentes fuit reuerentia Waldrudis at
qui pater suo Walberto successit in comitatu hanome
duxit sanctam amantem de regno stote et regali propria
ortu et quo genuit sanctam landenem pater ipse mater
qui apud romani regna pater sanctam quiescit. Genuit
etiam madelbergam et sanctam aldegundam que regnes ma
rior Madelbergam apud leodum quiescit in ecclesia mai
ori Aldegundis in Malbodio spultra est. Vbi etiam qui
resit sancta aldegundis soror sancte Waldrudis sumor sup
De sancto pippino primo dux
Ante pippini filius karlomanus principis pater dux
austris inferioris et brabanc supradicti duxit ux

orem sancti

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

orum sū medaldi nemorey rē archiepiscopi pēre et sē
pēre sū idubergū ex clarissima nobilitate aquitane
cūm dā. que pēpū ipsi dū gūmoaldū qui omēs fū
it et i sopilia ingū hastallū quēsat. et sancta
bēgga pēdicta que fū suo sumessit i durati austrie
isrius i postea dūa ē lotharingia dēhinc etiā bra
banna Cūm etiā pippinū ex dīa sūa yduberga
pēpū gērtudē nyuellerū que pēdia pēthois pēmo
mū sū gūlū mōstuo suo nyuellerū Hi māpūnt
apud land i brabāna vbi ipē pippinū pēmo spūltū
dū quēuit. sū corpū ex postea id hastallū ē apud ny
uella mō corpū sū gērtudis filie sue Erat at ipē
sū pippinū maior domū i regno austrārie. et post
u sū nūc hereditario gladiū regni portātes et sup
oēs pūncēs regni ipm regnū gubernādo pūncatēs
Nā ipm ipōre dūcū regēs solo nōie regie regnābat
sū maiores nūc dūcēs sū isrius austrie reddat sū
apūtes et opēs regni ipm regnū regēbat Vbi adh
lotharingie et brabāne archidūcū tū hū dignitatē hē
redi adūduat gladiū totū imperij p regnū lotharingie
Hic pippinū archidūcū sūc dūc pūmū fuit maior d
mū ipm regnū lothariū magnū dagobertū et sigobertū
Cū i dīspōnēda republica coopēbat sū amulphū pēca
metū ipē pū ex obitū i condūtorē suscepit sū nū
tribū sū colomū atistū Cū pū pū laudabiliter reg
erat dūcē pēpū vel nūcū obit obit felicitē ano
vī eloy. et fuit spūltū vbi sup dūcē ex q ipē pīp
pūmū impit pūncatū sub lothario magno pūradūto
ano dūc vī pē.

De assepe dūc 2° et pippino 2° ex filio
Emoraty dūc anligū gēmit ex sup dīcta bēgga
filia pippinū dūc pūmū dīmediat pēdū exorē sūa au
strie isrius q nūc lotharingia dūc et brabāne dūc
2^a pippinū 2^a sūc quūmōre atē dūcū dē hastallū
dūc 3^a austrie et brabāne quo suo gēstū. q sūc
erat hūc nōie et possessiōis atq dignitatē ita nūp
hūc et religiois vī arā gēlio et manu sūcūmū qui
totā potētia sūa ad regālandā sūmū vīlūm quēnt

et fide christiana hic assignatus dux per pippin i ppij su-
linter regnat ans egevm a gunduno traditio pri-
mitu / que ipse iuentu et iuratu d' sano fore suscepit
et ad magnos milia honores promouerat Cui suc-
cessit filius ei pippinus p'dictus ano dñi vii. lxxxv. Cui
itaq' gentibus ut p'mittit fuit totus p' bigge. que
ipse f'idauit iur p'pula

D' pippino i' atb d' harstallio dux iij.
I' pippinus i' atb d' harstallio filius ap'p'is huius
morb' iij. dux germit re p'a p'lectud' 36 filios duxit
ne que maiore domg g'stuit i' regno Clodouu. et fuit
Campamoy p'ncip' et grimoaldū que maiore domg g'
statuit i' regno childberti qui maritatus fuit h'ody. et
ibid' apud s'm iacobū i' aliana aupt' q'sit. et s'm p'l
m'm qu' i' g'maro q'sit i' v'rla s'm p'eti / qua p'a p'lectu-
tudis s'm sua f'idauit / que Colome p'pula iacet i' ma-
nasterio s'motalu p'e m'itue q'd' ipa g'stingat h'g filij
v'm'et p'io et m're mortui s'it Hic pippinus dux 39 ge-
mit ex alpar d' pelice p'ioris dodom' comitis ardenne
harolu marcellu dux auctur et brabane q'it' v'm'
elegante et egregiu dux iuratu anq' obit Et regna-
p'p' v'm'q' regnu p'z f'acoru et austapom regnat p'
xxx. anos obit xviij h'ls januarij h' i' p'p'lia ano dñi
vii. em Cui successit harolu marcellu p'dict' Sup'dicta
v'm' alpar pelice pippinus p'dict' q' f'idauit v'm'q' et
collegiu cadmonu i' hugardis iacet p'pula i' o'p' p'p'e
p'dictum i' brabane Et e' s'm'du q' p'lectudis v'rla
pippin harolu p'ngin s'm captu i' coloma v'it' custo-
die m'apant. et n' m'p'et suo theodoaldo que maiore
domg p'z i' i'f'atione grimoaldi pippinus aug ei g'stuit
p'ncipatu regni v'supat i' regno childberti regis ano
vii. xv. Quo mortuo p'bi s'm'essit dagobertus iunior fi-
lius ei Et f'ian theodoalde maiore domg v'ito r'ag'f'adu
maiore domg et chilpericu regē statuit L'arolu aut d'
custodia nouit' d'mo m'it' cupit. q' v'ito r'ag'f'ado p'u-
n'p'atu ei arripuit chilpericu d'posuit et lothariū puerū
filium dagoberti regē f'it Quo lothario mortuo chilpericu
sibi regem

at
or
dra
e
pde

g
a
fir
g
t
hl
ri
no
stij
te
mm
d
de
P
dij
sta
et
nops
luta
ylo
ore
uraf
mo
n fi
adu
f d
o pu
ueru
pauu
egem

Handwritten text in a vertical column on the left margin, likely a page number or index entry. The text is written in a cursive script and is partially obscured by the binding of the book.

10
sibi regis fuit / q regit ante quip. Duo mortuo carolo the
odoru filiu dagobari junioris regis sibi fuit qui ante eo
regit in quo regnu merovingoru cecidit. Duo ano xij.
elij. mortuo sibi successit hildricus solo noie reg. q regit
ante ix. pient i chomno facoru clauy et lang habet.

De karolo martello dicitur qto

Ar karoly martelly dux viatorissimus patuos limites
transgredies multa regna sibi subegit. Cui regibus ut
re facere foret noluit gloriosus dux regibus ipse q reg
vixit. Hic ut dicitur anima sua sui begga durissa inuenit
apud andrima sup mopa. i. q gsmo ipse karoly i inuentu
sua cecidit vixit i loco qui adhuc ob id vixilla vocat. Lij
pi pipping mediana sine q dux 39. mact apud poppitha
ingta harstallin castru qd ipse gstrugiat karoly martel
ly genuit pippinu paruu archiduc austrie et brabane qm
tu. vnu supra et infra ac fortitudie claru ac harlonia
nu pgra monachu pmo i mostruo scripte qd ipse fudat
dum i mact cassino et sui remigiu archiepiscopi rothoa
goy et scam landrada abbatis anoby belisay. Hic
karoly martelly ppi regit ante xxi. obyt ano dny vij.
el. Aliqui dicunt elj. ano pme hildricu regis vltimij d.
ppagme merovingoru Cui qd karolo successit filius suus
pipping pui pdictus

De pippino pui dicitur qto et luj ppiis facoru

Pipping ipse ano. ix. regis hildrici pdicti ano videlicet
dny xij. quinggesimo re dux et maior domus auct. aplice
et facoru cleme mssu zacharie ppe a sto bostano ma
gistermoy ipse archiepo i regis facoru iungit. p9 anob m
rur legem ppi maiores domus aperuit regnare sup
reges. et pgra ano q qto a bto stephano pp. cu vper
sua brada rachi ipatons filia imichaelis ipatons
pore et filijs suis harloniano et karolo i regis gprat.
ac p vñ ois vnu gmeratio i hereditate regalis successiois
pippinu budint. Et ois aluigona ab inuisione regni
apostolice anathemate indunt. hildricus facoru regis to
snato et i mostruo st medardi pcessionei tuso. Iste
pipping 39. dux quibus et de ppagme brabane reg pui

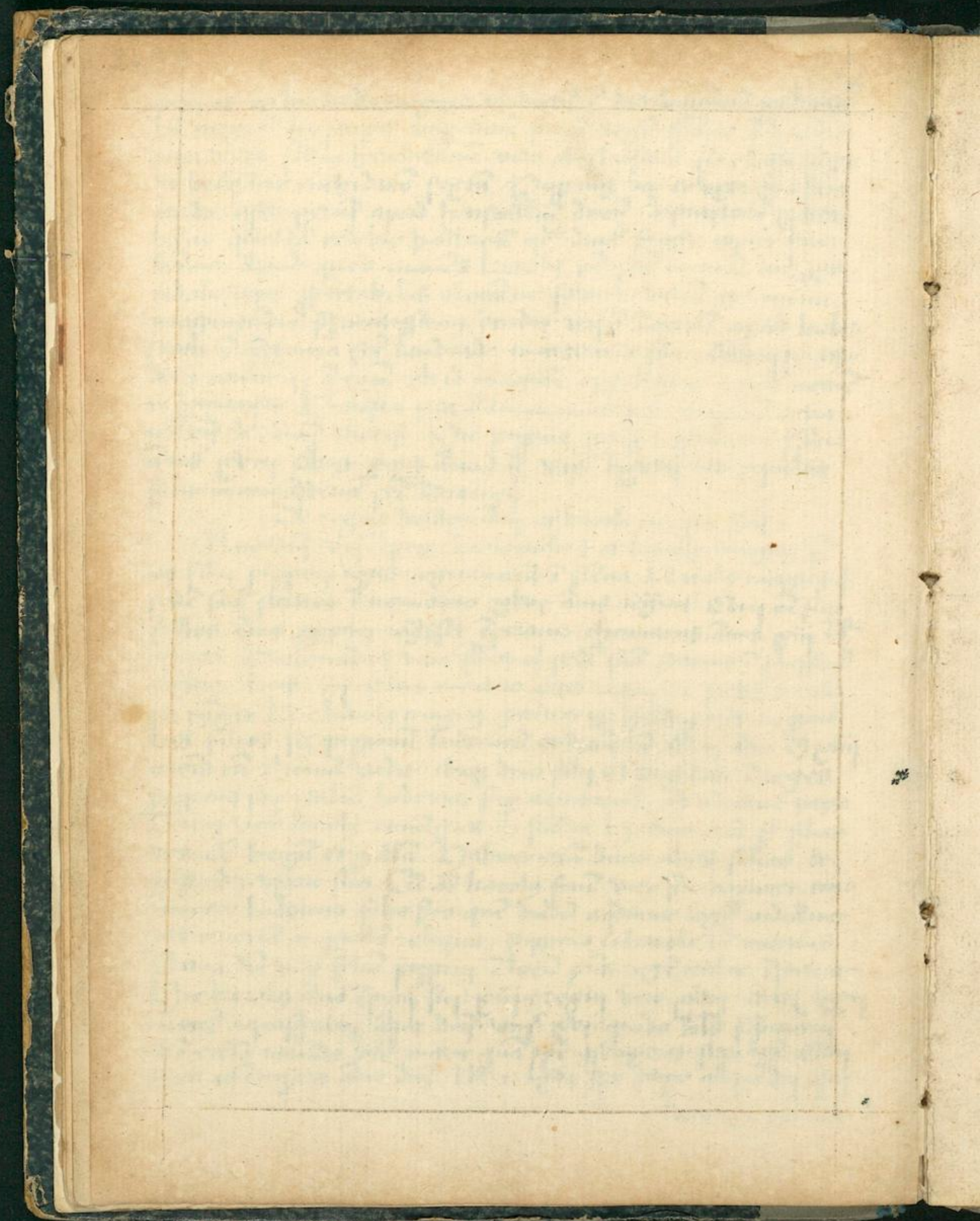
genuit ex berthada regina ut dictu e karlomanu et haro-
lu magnu huius stirpis impatore pmi regis ffraze i har li-
mra terra scdm hereditariu vero austrasioru sine lotharingu
et brabantie archiducem pxtu Pippinu rex et vxor sua ber-
thada qstuerunt apud harstallu duci austrasioru et bra-
bantie quoddam celebre pallaciu qd dicit fuisse apud bra-
bantie apud quod manebat harolu cu pte et mte tunc ipis
adolescens pfectibilis eleganc forme viru et animi
magnitudie pstantissimu emdit vrsu imane apud bel-
lam i penna pte landrad martire sue abbatisse ex
dny renobis. Ipse ob id magnu appellauit. quod nome-
n pmanet. Delicia pta e mte ciuitatis tongrou et tra-
nrou lodu dionis. Hic pippinu pxi regnauit i fana
ans dom obit pxi ano dny vii. lxxv. et sepultu
fuit in monasterio pte dionis.

De regno karlomanu et haroli magni fm
Ano dny vii. lxx. karlomanu et harolu magnu fi-
lii pippinu regis regnauerunt i fana. Harolu magnu q
pde sua statuit i nouiomo xlv. ans regit. Qui cu sup
fatos ans regit regisset sperauit rhomans ans pxi et
mte karlomanu vero pxi q pde sua statuit i successore
regit ans. iij. Quo mortuo pns regit ex pxi harolu
pxi regit. Hic harolu magnu genuit ex hildegunde regina
tres filios sz pippinu luduicu et harolu. Qui ano dny pxi
orou i rhoma vadit. ibi duo filii ei vnguntur i reges.
pippinu sup italia luduicu sup aquitania. ab adriano papa
tertiu vero harolu remansit in fana. Habuit ena sz filias
rotunde berga et gilla. Habuit ena duas alias filias de
fastada vxore sua. Cu at harolu fme vite sue armat m-
mure luduico filio suo que dudu astante rege ordinaue-
rat coronam impiale reliquit. pippino et harolo ia mortuis
Bernardu vero filiu pippinu i locu pns rege italie istituit.
Hic harolu ano ipxi sui xii. regit vero xlv. itate lxxv
mouit aquisgram ano dny vii. xlv. quito hls february
et i vnta rotunda bte marie qua ipse qstuerat pxi. Qui
pxi regnauit ano dny M. c. lxx. pxi pxi alexady qui
Turonis tenuit

tionis tenuit galiam generale p[ro]p[ri]etate regib[us] francie et anglie
 p[er] francie regnante ludouico filio ludouici grossi

De ludouico pio impatore et rege

Anno d[omi]ni viij. xij. ludouicus pius filius karoli magni regis
 nati in francie et super thomanos exegit annis Anno q[uo] p[ri]mo
 bernardus rex italicie filius pippini filii karoli magni q[uo] p[ri]mo
 rationis facte gra[m]a ludouici impatore et rege patrum suum
 amicitur ac maiestatis regis attigat p[ri]mo regno et orit
 annis vita p[er]uenerit. Habuit aut[em] ipse bernardus filium nomine
 pippinum qui p[ri]mo filios genuit bernardum pippinum et herib[us]
 tu qui herib[us] rudolphu comite fladru filiu baldoum
 misit. et no[m]e multo p[er] om[n]ia d[omi]ni a baldoumo p[er]cellit bal-
 doum aliu filiu rudolphu i baldoum aliu fuit filius bal-
 doum p[ri]mo Ludouici vera p[ri]mo p[ri]mo impator genuit
 rex r[em]igard p[ri]ma uxore sua h[ab]uit filios lothariu pippinu
 et ludouicu et uxore sua 2a nomine uideth genuit h[ab]uit
 lu aliu regis francie h[ab]uit no[m]e 2m de ludouici p[ri]mo multa
 p[er]cellit bella que gessit filius suos d[omi]ni regna paterna
 Lothario italia pippino aquitania ludouico h[ab]uit h[ab]uit
 lo aliu mensura assignant. Cui quid ludouici p[ri]mo ano
 ipse sui regis et rationis d[omi]ni et d[omi]ni filiu suu ludouicu
 cu[m] trans rem p[ro]p[ri]etate morbo grauatur et i nauis missus
 p[er] mo[n]ta rem addunt ibas i isula p[ro]pe engolmhem
 vita d[omi]ni i mediomatuo ad methis deportatus i ba-
 silia p[ri]mo rudolphu honorabiliter p[ro]p[ri]etate. Statimq[ue] lothariu
 italia regis p[ri]mo imp[er]iu accepit et ipse annis xv.

De imp[er]io et regno lotharij et filijs suis

Anno viij. xij. vel m[er]it[us] lotharij filij ludouici p[ri]mo
 impatoris maior nati v[er]supat sibi regnu[m] et ipse q[uo] p[ri]mo
 annis et paulo ap[osto]ly. Et ludouici et karoli doctores a fr[atre]
 suo lothario debita regni portio p[ri]mo gra[m]a cu[m] singere
 p[ri]mo Tribus igit[ur] sibi d[omi]ni regni p[ri]mo discordantib[us] ad
 m[er]ito lothario pippine filio pippini cu[m] aquitanoru populo
 p[ri]mo inter eos pugna i pago atipodore no[m]e sine gra[m]a
 d[omi]ni p[ri]mo victoria i ludouico et karolo p[ri]mo p[ri]mo
 d[omi]ni sibi a bello nondu[m] assistentib[us] tand[em] p[ri]mo ipse
 et optimatu p[ri]mo ac datis et acceptis iure p[ri]mo

quibus ad descriptas sibi ptes reuertit^r Karoly amput om
Italia regna a butuntio orano usq^{ue} ad mosā flumi
Ludouico oritua regna cessant p^{er} om^{nia} germania usq^{ue} ad
reni flumi et nonnullas ciuitates cu^m adiacentib^{us} pagis traⁿs
reni propter vni copiam Porro lotharius q^{ui} maior nati erat
et ipator appellabatur ora italie regna tenuit cu^m ipi vbe
thomana/ nemi et prouina ac regnu^m austraroru^m sibi in
ter reni et staldā et mare fisoni^m p^{er} quo sit tunc metropo
polite vnde p^{er} mogetimē^m henerē^m et colomē^m quod tunc
tato nouē ab eo deuolat^r lotharingia Cui quidā lotharius
ex hirmingia regina genuit 3os filios p^{er} ludouicu^m lothariu^m
et karolu^m Anno vero vni^m quā^m p^{ri}mo quinto lotharius co
uocatis p^{ri}morib^{us} regni imperiu^m suū inter filios diuisit lu
douico italia tradidit cu^m p^{ri}mo impatore appellari fecit Equi
mo vero id est lothario regnu^m quod a suo nouē lotharingia
vocat^r gessit Karolo at^{que} qui minor nati erat prouine reg
ni largit^r 2° Dispositis itaq^{ue} atq^{ue} ordiat^r regni negotiis
valedicē^m suis p^{ri}uilegiis reliquit atq^{ue} iⁿ p^{ri}ma n^{ost}re v^{er}
mens roma caput^m deposuit/ habitusq^{ue} p^{er} quersationē suis
apto die clausit^r t^{er}tiu^m iij^{is} k^{is} octobris ano d^{omi}nⁱ viij^{is}
quā^m p^{ri}mo quinto Imperij vero sui ano 20°.

De lothario rege lotharingie

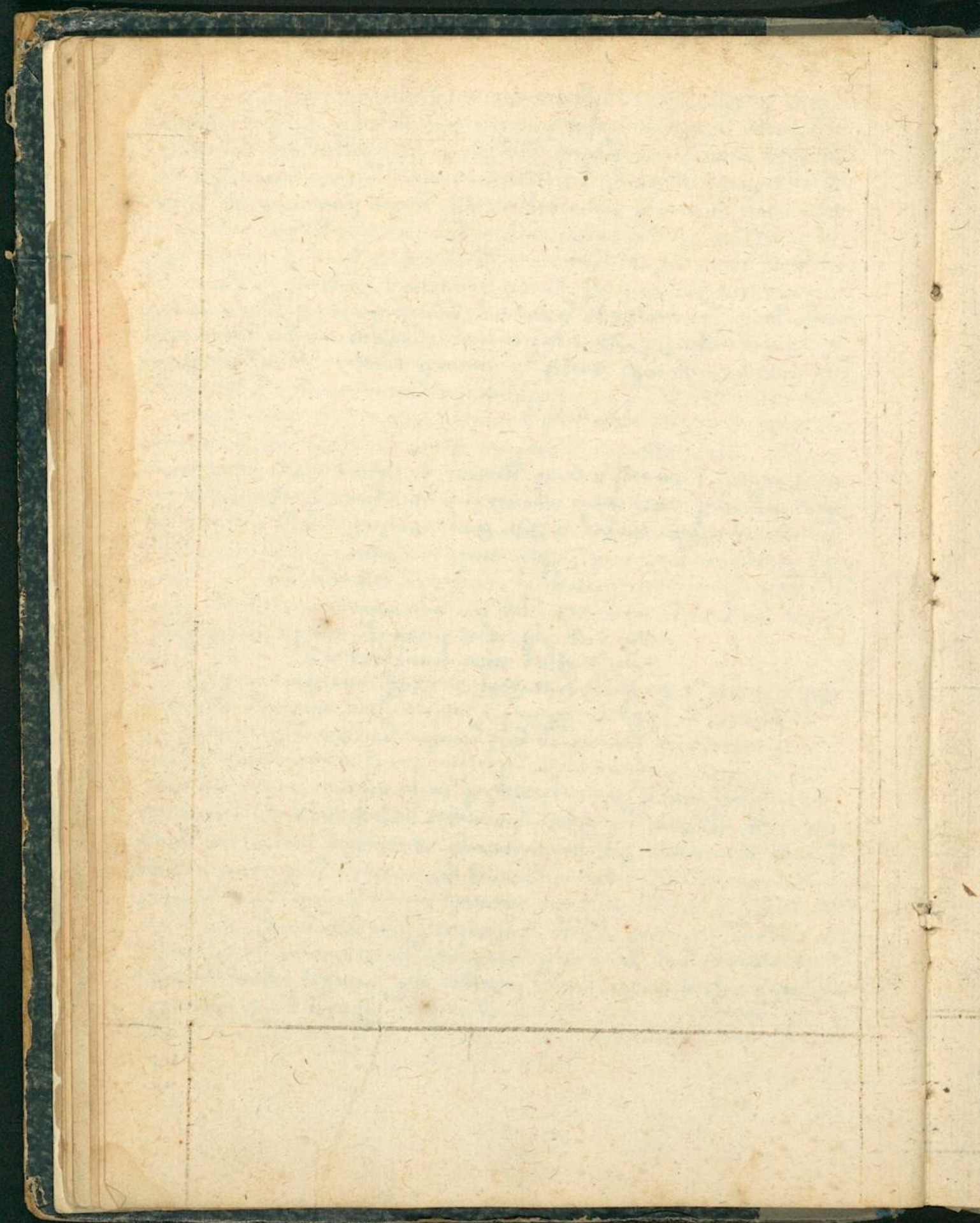
Oratio lothario ipatore lotharij filij ex 2° genit^{ri} sibi
successit iⁿ regno lotharingie/ qui p^{er} p^{ri}mo sua repudicio
p^{er} gherbarga regina uxore sua legitima sup^{er}dicte wal
drada m^{at}ris gutharij archiep^{iscop}i Colomē^m quā^m p^{ri}mo fuit a
molao papa exoriat^r cu^m pelice sua ac p^{ri}mo gutharij
colomē^m et thregald^m t^{er}uere^m archiep^{iscop}i fuerūt aposti
et o^{mn}i v^{er}clast^{er}ia dignitate p^{ri}uilegiisq^{ue} multa alia mala fuerūt
idē subpruta/ q^{ui} iⁿ chromis brabanc clare sit descripta Anno
p^{ri}mo viij^{is} lxx^{is} p^{ri}mo lotharij rege lotharingie p^{er} p^{ri}mo adu
anu^m amadatu^m rhoma proficiscit^r et idē regress^r morbo cor
rupt^r et ad placentina ciuitate p^{ri}ueniē^m die clausit^r v^{er}
t^{er}tiu^m nulla legit^{ri}ma p^{ri}le uelata Tu iⁿ regno lotharingie suc
cessit quod it^{er} p^{er} diuisit ludouicu^m rege germanie et
karoly calu^m rege francie/ prout iⁿ d^{omi}nⁱs chromis plene g^{er}it^r
De karolo caluo

Carolus caluus

Carolus calvus rex francorum ac dux lotharingie et brabancie
genuit ludovicum balbum regem. Hic carolus per obitum ludovici
imperatoris nepotis sui adeptus est imperium et benedictionem i-
nnocentii papae in die nativitate domini in viterbio
mana anno viij. lxxx. Et tandem in matina obiit ipse sui
anno 2. regni vero ccccviij. Corpus eius in monasterio sancti vici-
patrii vercellesis fuit positi. Et postea fuit translatus in
sanctam in monasterio sancti diomisi honorifice sepultus in anno mag-
altaris

De ludovico balbo

Ludovicus balbus rex et dux genuit ludovicum et karoloma-
num rege gracie et carolum simplicem rege francie legitime. Hic
ludovicus qui regnavit annis duobus obiit anno domini viij. lxxx. Et
quod balbus fuit vocatus habuit a re

De carolo simplici

Carolus simplex rex et dux ex odina filia eduardi regis
anglie sororis richelstani regis anglie genuit ludovicum regem
Hic carolus qui in quodam bello occidit robertum tyrannum fran-
cie odonis qui contra ipsum usurpaverat regnum francie atque
per ipsum magni hugonis prius hugonis duci caput posuit
regis fuit dolose captus ab herberto comite normannie in
castro suo priore. ubi mortuus est et obiit anno regni xv. p. q.
qui regnavit annis ccc.

De ludovico rege et dux

Ludovicus rex et dux duxit in uxore glisbergam filiam her-
manni imperatoris germanorum et germanie regis et sororis primi ot-
tonis imperatoris genuitque rex et dux lotharium regem francie et
carolum ducem lotharingie et brabancie Hic ludovicus obiit
anno regni quinquagesimo quinto. et regnavit annis cccviij

De lothario rege

Otharius rex per uxorem regnavit in sancta annis ciii. abintra-
vit lotharingia qua cessit filio suo carolo Hic lotharius re-
gnavit annis ccc. et obiit anno domini. regni lxxxviij. Et ge-
nuit ludovicum regem ultimum de genere carolentium. id est
de genere caroli magni

De ludovico rege ultimo de propagie caroli magni

Ortus lothario rege successit ei in regno ludovicus filius
sui qui regnavit anno uno vel mortuus est et mortuus est sine li-
beris potius maleficus a sua gente blama non potioratus

et spulsi e' i' g'pedio i' m'la s' comeli' ano. 105. 1000.

Qualiter haroldus dux ampt regni

Ostij vero ludovici sup'dicti mortui fuerat sine liberis
suis regni finisse volentibus ad haroldum lotharingum ducem
et brabantem ipsius ludovici patrem. dum ille rem ad ipsius defunctum
fuit predictum regnum sibi usurpat hugo dux caper comes p'ri-
us haroldi predicti gubernans anno 105. 1000. Anno vero
105. 1000. dux haroldus ipsum regnum ex p'na et auita
surreptione sibi ab ipso a dicto hugone receptis ista ipsius
ingit. cuius bello p'prie laudum v'be caput Hugo
haroldus i' lauduno obsidet. s' i' obsidione m'p' obsessit pro-
p'ietas castra obsidentium incendit. et ipse hugo plurimis
suorum p'emptis impit' fugis v'p' evasit. Anno sequenti
haroldus monte arduum expugnat successis v'p' vastado per-
accedit R'm's aggrudet' et laudunum multa in p'eda re-
vertit. Anno 3o haroldus remum obsidet et ea caput. d'ch'i
ipm' que hugo p'ferat et quosda alios p'marios caput ano
105. 1000. Hugo cum q' haroldus v'are no' poterat v'p'us
ipsius anulum traditens v'culi laudunens' ipi. s' n'ch'i qui
ip'is quada' nocte portas v'bis aperuit hugone in-
trouit. qui haroldus in v'pore i' lecto quiescente captiva-
uit et vinctu' amulicis carcerali custodie m'napadu' trasit.

De haroldo dux h're de flanc

Haroldus at p'ncip' et possessor brabant' dux lotharingie
et h're flanc filius ludovici et f' lotharij p'p'rius lu-
dovici regni flanc p'dictor'. q' p'ncipale domitium tenet
i' brupella inter duo brachia fluvij p'me p'p' v'rtam sine
apella p' gaugrin' instulit stam gudila d' m'pella in
brupella i' apella sua s' gaugrin' p'dicta. Et p'p' p'te
ville q' molebelia vocat'. s' gudile tradidit et alia q'p'lu-
ra bona q' illis in mag' v'm'atioe quereut v'p' ad t'p'a
baldun' at lamberti in barba comitis louanens' m'p'ont
haroldi p'dicti. q' ipam' trasulit ad v'rtam maiore q' tunc
vocabat' ad s'm' michaele' m'ic ad stam gudila d'nt'. h'
haroldus genuit ex filia comite turarie ottone armigard'
et girburga. Cui p'p' v'p'rat lotharingia et brabantia an-
nis 1000. obijt ano d'ni 105. 1000. Huius successor otto
filius eius i' ducatu lotharingie et brabantie

filia eius

Lotharius rex bellū cū Ottone Imp: habuit: Sed pace
 facta, frater eius Carolus Ducatū Lotharingia, velut
 pignus illius, aut donū accepit: Multū imp: diminuit,
 et aut impio, aut alys adsignavit. Imperio, Aquisgran,
 Novesium, Antuerpiā nram cū marchia Rensi, comitatū
 (ut ego opinor) Brabantia: Alys, Leodicensi et Coloniensi
 epis multā adiacentium terrarū, aut oppidorū, quę
 etiam nunc lata satis iurisdictione tenent. Scilicet de
 alieno, facile et in proclivi erat largū esse. Cetera
 Carolus tenuit, et quindecim fere annos possedit.
 † Locus etiam nunc notus, et vetus ibi (notent curiosi)
 in parva insula aulā fuit

Otto Epiternaci in Leucorū ditione sepultus credi-
tur a^o 1005: ubi hodieq; tumulus in Benedictinorum
cenobio cū inscriptione.

Otho Comes, tibi sit requies p secula perpes.
Lipsius in Louanio.

Godefridus nouellus Dux, Lambertū Louany obsedit et
inibi clausit, sed re infecta discessit 1012.

† a^o 1014. A. A. Ille quod bello non potuit a religione vo-
luit impetratū: Et sacrorū cōmunionē arcuit, donec Comes
Horrentiū villam, velut Luenda culpā, ipsi posterusq;
adsignauit. † Obijt pridie idus septembres sepultus Nungel-
lis vna cū vxore

16

filia ex nuptiis lamberto comiti louanney in barba vno bel-
lino. Et quibus duxis brabantie et godofridus dux lotharingie
et hericulus regis fuisse propter. Lambertus fuit filius regis
mori leguolli comitis montis vel hanomay. et si rex
mori comite montis. Emegardis vero filia haroli duxit
albertu comite naturay. de quibus propter baldunus
comes hanomay in filia philippi. et rex francie duxit
in uxore et in ludmari viro. rex germanie qui fuit pater
in ludmari regis. Et sic ostendit regnum francorum in predicto
rege ludmari viro ad propter harolentum fuisse predictum
de ottone dux

De aut filio haroli qui successit pater suorum ducum lotha-
ringie et brabantie propter regem ante omni obijt anno domini
M. v. aliqui dicunt M. ij. sine liberis et fuit apulsi et
desia pro gentibus nuncellay. aliqui dicunt Colone et
desia pro marie. Aliter aut ottone dux sine liberis
quia heredes non habuit ducatus lotharingie per imperatorem
henricu huius nominis primum et regem in datus godofridus co-
mitem andunay filio comitis godofridi andunay. Habu-
it in gherberghe propter ottone dimisit

De gherberghe et laberto ex marito

Erburga vero filia haroli duxis et prior ottonis qui dux
erat in gherberghe labertu comite louanney vno bellinostim
pro obitu regis fuisse filio ottois in regno in lotharingia po-
luta brabantia sola obtinens et datus laberto henricu
comite louanney et bruggellay pariter imperii marchione
Hic labertz qui fuit filius regis leguolli comite montis
sive hanomay et si regis comite comitatus regis propter
regem ante omni et in tribuit in bello apud florinast quod
gessit in nepote suo comite hanomay etia godofridu comi-
te andunay et propter datus lotharingie. Cum quod labertz
gessit in vltimam in pota louanney. et vint baldricu imperii
heredem et ex regis in bello apud hugardist. Erburga ve-
ro vxor ex propter et in vltima pro gentibus nuncellay

De henrico summo huius nominis primo comite louanney

Enay aut senior huius nominis primus comes louanney et
bruggellay ac marchio pariter imperii genuit baldricu alio
labertz datus in barba et methildis qui duxit eustachiu
primum comite bullomay ante godofridu de bullione propter

dux lotharingie dicitur regis huncpale hunc regem p
reem anost et obit anno dñi. M. lxxij.

De godofredo & bullione

Orandum qd iste godofredus dux lotharingie pgen rex hunc
infulle anq fuit dux lotharingie cognoscatur & bullione
omniore castu & bullioe. qd godofredus gibbosus dux lo
tharingie amicum suu su fuit dñe yda mris sue sibi gnu
erat et e fronda q bullionem fuit durat. neqz re
not. q dux lotharingie a comites ardeat unq p noia
uerit dux & bullioe. hnt ipse hodie modum nnt p
stabit dux & bullioe. Et e veru q fuda otbntu ipse lo
dix multa argenti summa pditu castu & bullioe cu suis
appeditis acquisuit ipse hodie. qd adlbero hy nois 29
ipse hodie anno dñi. M. c. lxxij. ex multis comitis regi
noldi. qui illud p vij. anos violenter occupauit occupant
auxilio dñi et panti liberti. 29 corpa idm ipse ad locu ob
pdionis iussit deferri. Nisi ena audim q ipse adlbero aut
suu sumptores ipse hodie unq p noiauerit dux &
bullione. Supstuptu at dux godofredus p patrum gen
re domo brabantie et stipe hanc magnu possit. Nam
pater eustachius 29 comes bonomey at bullionem fuit
filiu eustachii pmi ex machilda filia hunc pmi comitis
louanney. et etia genuit eustachiu comite 29 supstuptu
qui ex dña yda sorore godofredi gibbosi pditi genuit god
fudu & bullioe ppeditu. qui p9 obitu e9d amicus su
sibi i durat lotharingie sumissit. Hic godofredus ac bal
dunus et eustachius fies e9 cu dña yda coru nre solbat
morari apud baston prope gempia. qui gulerut orobio
affligemey multa pdia mibi situata. et pte pte gentud

De lamberto cu barba

Ambertu at cu barba at6 dicitur baldunus 29 hy nois
comes louanney et brugellu sacus ipem marchio. 3 fii
dant. vij. Alvdas i vnta su pty louanney et e9 i vnta
ste gudile brugellu genuit ex oda filia filia gonlonis
dux lotharingie hunc hy nois 29 comite et marchione
Hic labertu tustulit stan gudila & capella su galigera
brugelle in vntam maiore ibid. cu addit dñas brugelle
et alia bona. Cui p99 u99rat am9 p9. itezit i quoda
bello prope tornatu Anno dñi M. lxxij. A

De Henrico 2º

17
A. ats prefuit 24 annos: A captivo quodā suo, viro
nobili Hermannō domi insidiose interfectus est, sine ut alij
exprimūt in arce, factū anno 1038.

Otho successit, Henrici filius, brevis aui puer: neq3
annū ipsū in principatu exegit

A. Quam Louany libera adseruabat custodia.

Lambertus Baldricus decimas agri Louanien collegio
canonicorū Dni Petri adsignauit octauo impy sui anno.
† Canonicosq3 ibidem instituit. factū anno 1047 adiu-
uante et fauente coniuge Oda, ut monimenta in eo
ipso templo doceat. # Lipsi.

A. ats interfectus in obsidione Tornacen (ut memo-
ria Louanienses notāt) 13. kal: July 1054 sepultus
Ninigellis cuius cenoby antecessores sui (et ipse) aduacati
et defensores erāt

Lambertus Comes adē Louany D Petro in media vrbe struxit
circa annū 1000 ac in ea collegiū septē canonicorū instituit
vel ipse vel filius Lambertus. Duxus

Henrici 2 uxor Adela filia Landegrany Thuringia.
Cū Hollandis varie pugnavit.† obyt 1068. Hunc dicunt
Ducem Carinthia et Austria ab Henrico 4 factū, et inter
eos Wolfgangus Latinus. Et hic evenisse ut insignia utriusq;
principatus (Louanien et Austriaci) eadem sint et concor-
dent. Dubito, annales nri nihil produunt.† H Suborta
autē cū Lodowico controversia Louanien ut limiti proprius esset
migravit. Dine?

Henrici 3 uxor Gertrudis filia Roberti Comitis flandria
rexit 28 annos pacate. Mortem in Ludicro hastarum Tornaci
certamine quesivit, a Gosuino viro nobili: Quē dū temere
prouocat, et inuitū secū concurrere adigit, uno ictu confos-
sus, obyt. Is fuit annus 1096. sepultus Niuegellis, Liberos
non reliquit q cuius dñs erat Euerard?

Auctores habeo qui tradat, quo tpe frater Henricus
obyt, in Syria, nobili illa expeditione, captiuum
Godefridū fuisse: Eoq; cōmuni priā decreto, matrem
Adelam rebus prefectā, donec filio certiora adferren-
tur. Ad quē Liberandū reducendūq; Oluerius Lefda-
lius vir nobilis Bruxella missus, feliciter rem confecit,
et optantibus suis principem restituit. Lipsius in
Louanio. Duxit Sophiam Henrici 4 Imp: filiam: atq;
ea ad Ducatū Lotharingia gradū arripit. Nam cū Hen-
ricus quintus pri bellū faceret, et a partibus huius
Henricus Limburgensis, dux tunc Lotharingia, staret; Pater
mortuo, cepit eū, et ducatu spoliavit, transtulitq; in
hunc affinem suū Godefridū ad 1106. Aueit Affliginū
S. Trudonem, Bigardense monasteriū supra Bruxellam,
in ipsa Bruxella prepositurā Capellā; Instituit Parcense
hoc nobile, item fliederbecense. Obyt 1140 cū annos
44 impasset, sepultus Affligin.

Anno 1130 totū Louanien fortuito igne absumptū. Iterūq;
exustū pene totū cū primario ipso templo, annis paulo plus 40.
a priore flāma

Dr. H. 20

Enunq ita genuit hunc h' n'ois 3^m comite et
marchione hic h'ens p'p' uxorat' ams 21. fuit a sda
hermano suo aptius & n'ost' i h'eto suo om'g Anno
dm. m. lxxij

De hinc 36

dñ. m. leemij
 Ennig at 39 gemit hēuū h9 nōis iij romitē et
 marchione et godsfidu cū barba h9 nōis dñe pmi
 lothangie romitē louamey et pmi ipay marchione h
 hēuū regit ams pñ. et obyt Anno. m. cc.
 dñ. m. leemij
 Ennig at 39 gemit hēuū h9 nōis iij romitē et
 marchione et godsfidu cū barba h9 nōis dñe pmi
 lothangie romitē louamey et pmi ipay marchione h
 hēuū regit ams pñ. et obyt Anno. m. cc.

De hereto in ergodesido hanc dunt pmo

[illegible]

De go d fide in barba dur pmo

Odisidg & p'dicta cu h'ens roanoru re p'nt
 et ipator in. d'at duratu lotharigie id expulso h'
 uo dure l'impingit p' in ifidelitate. i ipm p' obitu
 godfudi & bullione a'f'fuerat ab h'ens ipatore. 3.
 p' h'ens impatoris in p'dicti genuit godfudu d'ur
 2^m et h'ens rombe louam' et milite p'gia m'ochu
 affligemey et alexd agloru regina cu i d' god
 fudg p'm' ap'it a'ns p'm' et obyt ano. m. c. xl.
 p'pully i roma cenoby affligemey p'dicti

Epithaphin sepulture and god-fid. a thⁿ sly sly

Quo ianx i suphis leg. et afflictio dicta
Quo hio vivens proprio & tunc dicitur
filij ipso hennu louannu
Tunc comes et miles niochy quoqz facty ibid.

Dr. god-fid. dinn-20.

Godsfidg at 19 duc romes et marchio re luytgard
filia duns & salzenburch sorore regis regis romandi
et homanoru regis et genuit godsfidu duc 3^m romandi
et marchio. Hic godsfidg 19 regit annis .iiij.
et obyt anno dni M. c. lxiij. et fuit sepultus in ecclesia s^{te}
petri louanney p^{re}dito suo filio adhuc i annis iactat.

De godsfudo dux iij.
Godsfudus natus dux comes et marchio genuit ux
margareta filia ducis limburgensis hericu huius nobis dux
primus et albertus episcopus hrodunensis margareta pater hic
godsfudus regit annis xlvij et obiit anno domini M. c. lxxxij.
Eius filius septembris Et est sepultus in ecclesia sancti petri louani
moy ubi margareta ex uxore sua uxor sua uxor sepulta hic
godsfudus mortua prima uxore duxit filiam comitis lossing
ymmanu noie ux sua genuit unum filium noie wilhel
mu de parvorum et godsfudus qui puer obiit.

De herico primo dux primo
Eiusque pater huius nobis primus dux lotharingie et mar
chio genuit ux margareta filia mathie comitis boloniensis
hericu 2us dux qui pater ducatus successit et godsfudus de
louano ~~de herico~~ de harstallio atqz iij. filias quatuor
prima noie maria duxit otto. iij. imperator. Secunda no
mie rephia duxit rualdus comes ghelue. 3^a ex ea
genuit ottone comite ghelue et hericu episcopus hrodunensis
atqz comitissina iuliane. 4^a noie margareta
duxit comes aluerne qui ex ea genuit robertus comite
aluerne et bonomus atqz boloniensis et guodone archie
piscopus viennensis ac guilhelmu chorepiscopus hrodunensis natus
Alphina comitissa aluerne superioris. et maria uxorem
valteri barthout domini Maglunensis de qbus descendit
Wilhelmus et rualdus quondam duxes ghelue et iuliane
et Arnoldus dux ghelue Quarta margareta noie duxit
florentius comes holladie 5^a ex ea genuit wilhelmu
comite holladie pater regis romaniarum que superius
omazut Genuit etiam uxor florentius comes ex ea dicta
Margareta una filia que duxit iunior wilhelmu comi
te hanome. Ad qz heredes comitatus hanome holladie
et zeladie sunt quatuor Hic henricus primus mortua domina
Margareta uxore sua prima duxit maria filiam philippi
regis francorum de qua genuit una filia que duxit comes
clunensis Hic itaqz henricus primus regit annis. liij. Alij dicunt
xlvij. et obiit colore anno domini M. c. cccc. Et est sepul
tus louanij in ecclesia sancti petri ubi uxor sua prima et ma
ria imperatrix filia sua etiam uxor sepulta Maria vero
ultima uxor eius est tumulata in ecclesia monasterij affligemey

De herico 2° dux

Henricus 2us dux

Anno 1161 Louanum muris circumdari ceptum in scriptis codi-
cibus reperio. Anno 1163 cenobium Vlierderbacen apisse ferunt
13. kal septembris. Post biennium structum Louany templum
s^{ti} Michaelis. Diuersus. Anno 1176 Louanum fere totum incendio
perijt in profecto S. Laurentij. id.

Henricus Dux bratts cum Colonia furibundus culinam
intraret, coquoque ibidem existente vitam adimere vellet, ab
ipso poculo (sive cacabo) aneo ad caput facto preuentus
(F letaliter) post aliquot dies ibidem rabidus interijt. Chron:
Gallici (208). Ob sacrilegium leod⁸ voluit nonnulli
vltione diuina Ducem et vitam infelicem et mortem habu-
isse. J. B. Gramay.

Anno 1350. epe Joēs 3 tanta multitudo rectorū Loar-
nij fuit, ut ad tria imo 4 milia rectorū in urbe essent.
Addunt autem cuiq; rectorino opus fuisse non minus 30. aut
40 homines qui lanam ppararent, qui carminarent, qui neret,
qui fallonica, aliasq; tales operas exercerent, oportuitq; ex
solo illo genere ad 160 milia in illa urbe deguisse: Absq;
aliarū opificū homines, nec non honestiores ciues, et
magna et frequens nobilitas, qui oēs ad minus ascenderūt
ad ducenta milia. Argumentum est in magistratu: Sūt
enim viginti unus senatores, preter scabinos septem,
et duo consules, oēs olim e nobilitate. Lipsius

† Joēs Ultramosanus dicit Joēm i accepisse vulnus
infra brachiū dextrū, et ex eo splenem fuisse lesū, a quo-
dam milite Petro de Belnemont, cui condonavit suā mortem,
donans ex abundantia sua arma, equū, et magnā pecuniā
sumam (on soumier d'argent, sic verba sonat) quam
voluit etiam condonari per filiū suū Joēm, et dicit id
accidisse in Bochon Comitatu de Bar, 3. may 1293.
Gramay ex Polidoro lib: 17 dicit id accidisse in Anglia
vulgo Lanteuiren

Emmā 19 dux et marchio genuit ex maria filia philippi 2 regis romanorum quā habuit ex filia imperatoris
 gislaemopolitā hēricū 3^m dux qui sibi 1^m ducem sumpsit
 et 11^m filias quarū primā novē Mathildā duxit comes
 arthuse et 1^m pauli 1^m regis francie. Ex ea genuit robtū
 comite arthuse. Secunda novē maria duxit hēricū ducē ba-
 varie. 3^a beatrix novē duxit laſgraviū thuringie. Quarto
 mortuo ipā duxit wilhelmū comite flādie. Quinta 1^a
 filia margareta novē mā 1^m vgo. et fuit abbātissa moas-
 tery vallis duns. Hic hēricū 1^m obiit marie vgoris sue
 p̄m̄e duxit sophiā filiā 1^m elizabeth thuringie haſſie
 laſgraviū ex qua genuit hēricū p̄m̄e laſgraviū. 1ª vna
 filia novē elizabeth. quā duxit 1^m vgorē ducē bairiū
 Supradictū hēricū dux. 11^m regit ām̄s. 71. et obiit
 louaniū āno dñi. M. r. 1107. Et est spulſa i vnta
 abbate villariū.

De hērico ducē 3^m

Emmā at hēricū dux. 11^m et marchio genuit ex aloyd
 filia hugonis ducis burgundie iohēnē hēricū ducē p̄m̄m
 et fuit 1^m hēricū et 1^m godfridū. et vna filia novē
 Maria quā duxit philippū 1^m francie. 1ª aragōia duxit
 1^m q̄ genuit ludovicū comite morie. Hic hēricū tunc
 obiit āno dñi. M. r. 110. ducitū suū āno p̄m̄. 2. et spulſa
 apud p̄m̄atorē i louaniū i vnta quā ip̄e 1^m gisgraviū vbi
 dñā aloydis duxit vgorē suā et 1^m spulſa

De iohē hēricū ducē 1^m

Oheſ hēricū p̄m̄ dux lotharingie brabanc et li-
 burgis p̄m̄ ip̄m̄ marchio et aduocatū agnū duxit
 p̄m̄ margareta filiā philippi 1^m francie regis q̄ obiit i p̄m̄
 tunc dñā duxit margareta filiā guido comite
 flādie ex q̄ genuit iohēnē hēricū ducē 2^m q̄ sibi suc-
 cepit et vna filia novē margareta quā duxit hēricū
 comite luxburgie postea romanorum 1^m p̄m̄. De qua
 id 1^m p̄m̄ genuit iohēnē regē bohemie. q̄ fuit p̄m̄ ha-
 rēli quā 1^m p̄m̄ et vnta dñs luxburgie et ha-
 bāne ac hēricū marchio morante. Hic iohē hēricū nōm̄
 dux p̄m̄ 1^m regit ām̄s 77. et obiit apud bairiū
 1^m hastiludis āno dñi. M. r. 1107. dñ 3^m m̄is may et
 1^m spulſa burgellū i vnta suū m̄m̄ ibid

De iohē 2^m

Oheis atq; nobis dux 29 ux margarita filia filia dux
 andi regis anglie genuit iohannem 3^m dux qui sibi successit
 hic iohannes 29 uxit ambs 6^m et obiit i castro suo apud
 fura Anno dñi M. CCC. LX. Et e sepulta i villa s. gildile
 De iohanne in dux

in choro bea
 cum viro

De pagina p^{re}cedenti in additionibus

Oheis hq; nobis dux in genuit ux maria filia lud
 mmi comite eboracien qu fuit filius philippi regis franc
 in filios sz h^{er}edit que p^{re}stituit dux hmpingon et
 iohannem anq; godsfuda et tres filias p^{re} iohanna magare
 ta et maria Quoru p^{re}mogenit sz h^{er}edit duxit filiam
 iohannis p^{re}mogenit philippi ux regis franc p^{re}cedat regis
 g^{re}at sz iohannis duxit una filiam regis philippi p^{re}cedat
 Godsfud 3^m g^{re}at duxit filiam ducis bourborne Et
 vixit p^{re} iohannis filij p^{re}cedat obiit nulla prole relicta
 Cernit ena tres filias sz iohanna margarita et maria
 iohanna vero 1^a p^{re}mox fuit vixit p^{re} duxit p^{re} wilhel
 mmi comite hancore holladue et zeladue qui p^{re} fupom
 fuit omis nulla relicta prole p^{re} q^{re} obiit i villa iohanna
 iohanne dux 3^m q^{re} p^{re} adhuc vixit duxit i g^{re}at dux
 laa dux lucemburg filius iohannis regis boemie et f^{re}at
 hancore in p^{re}cedat romani p^{re}cedat ux ux p^{re}cedat dux
 a brabanc et lumburg Qui quid duxit p^{re}cedat
 ux ux ambs 6^m obiit ano dñi M. CCC. LX. Et
 e sepulta i villa abbanc aucte vallis i ducatu lucen
 burg 2ª vero filia margarita noie duxit luduini
 comite fladue qui ux ux genuit margarita qua duxit
 philippu quonda francoru regis filius dux bonigudue
 qui ux ux genuit iohannem dux bonigudue p^{re}cedat iohannis
 philippi dux bonigudue brabanc et lumburg Qui
 inuit ena athomni qui facta p^{re}cedat no iohanne fratre
 suo fuit dux brabanc ut ista p^{re}cedat 3ª vero filia
 maria noie duxit Reynaldus dux g^{re}at q^{re} fudant
 renobis caduoru regulauit q^{re} horp^{re} dux appellat
 p^{re}cedat hancore et collegiu hancore i brabanc Et his
 tribz filiabz adhuc vixentibz duxit p^{re}cedat iohannes 3^m
 dux Anno dñi M. CCC. LX. i p^{re}cedat nicolai p^{re}cedat ux
 rat ambs 6^m Et e sepulta i villa abbanc villarey
 Cui successit i ducatu lotharinge brabanc et lumburg
 p^{re}cedat i p^{re}cedat marchion iohanna p^{re}mox filia q^{re} p^{re}cedat

Require sequentia
 folio sexto.

De Johanna

21

Louany motus sub Wenceslao.

Anno 1340 cū pleriq; nobiliū (j ad hoc tempus rempublicā soli repperat) in obsidione Tornaci essent, Anglo regi hanc operā gratificantis. Sed dū inquā absunt: plebs suū exspectata, temp: inuadit; et cū alia muta, tū in primis exules quosdā sui corporis, superiore anno legibus pulsos, reducit. Patricij cū redissent, querelā, iniuria, arma: Et pugnatam atrociter in foro medio, sed uicerūt p̄ricij, manu clientum subnixi, et longa armorū tractatione superiores. Fuga tamen maior, quā cedes fuit. Nisi quod in victoria secutū, et abstracti edibus suis, atq; etiā sacris, qui in eas fugerāt gladio carcere, exsilio penas dederūt. Quēis deinde p̄ vicenniū, sed infida; quippe animis exulceratis, et plebeiōrū non occulto fremitu: qui in motū turbasq; iterū erupit, a principio vnde^{no} timebatur. Petrus Conterellus pretor erat anno 1360. qui homo etsi nobilis et e p̄ricijs tamen prauitate ingenij vel ambitu, iā a prima p̄tura (nouenniū tenuerat) oēm ansā laceſsendi aut ledendi p̄rūm querebat. Oblata est, aut arripuit, anno iam dicto, istā. Civis quidā pisces venales in urbem carro aduehens, cū is in Luto hesisset, equū subito pascuis eduotū, subiumpit, et carrū extrahit: Statimq; equū bona fide et illē reduxit. Conterellus hominem, ut furti reū, in carcerem coniecit: Scabini appellatur, cognoscūt, insontem pronunciat. Et cū p̄tor non remitteret, iurisdictione ei interdicit, quod contra leges, ciuem in vinculis haberet. Pretor ilico Bruxellā ad principem, qui tunc Wenceslaus erat Johanne maritū, gente Bohemus frater Caroli 4 Imp: Quem producit exso matris vtero in lucem venisse. Hunc neq; pace, neq; bello optimū, certe non felicissimū, fuisse licet dicere:

dicere: Et Louanienſibus cauſa non eſt, cur vobis amē.
Ad rem; Anres iſte pretori credulas p̄buit, potentiā p̄uicio-
rum calumnianti, et reprimendā a principe, bono ſuo,
aſſerenti. Neq; fautores taliū deſſe in aula poterant;
Inter quos Sconnoſtius quidā, vir prepotens, ſed animi
aut conſilij parū rectus. Is palam dicere, Cornua patrie
cys (verba eius ſunt) minnenda, qui nimī iam feroci-
rent. Poſſe id principem, ſine ſua opera aut inuidia, p̄ſe-
re efferri p̄miſſa. Princeps in aperto ſententiā nō tulit:
Hoc tamen Couturellus facile vidit, non iniquis aurib;
animisq; ſe auditū. Itaq; alacer domū redit, ad ſuos
refert, et factioſiſſimo cuiq; facis ſubdit. Jam in eo
erat vt ſeditio erumperet: neq; nescire p̄res poterant,
ſed remiſſius agebant, ſine mitigare bonitate parates,
ſine fatali, vt ſolet, ignavia. Aderat forte p̄ hos dies
Gerard⁹ Vorſelarius, vir et miles nobilis, cū ſelecta
equitū ala: qui operā p̄ribus vltro obtulit, et ſuaſit
vbi; Iſti dimiſerunt. At non incepta ſua Couturellus;
Qui die quodā ſenatus habendi, ſuos conuenire ſenſim
in forū iubet: idq; cū armis, Adſunt, et iam turba
eſt, atq; ipſe concionabūd⁹ excitat, et ſupbiā p̄rūm, et
dura impia, inculcat. Hos eſſe, qui ſoli rempublicam
occupent, qui honores, qui pecuniā, ſua faciant,
qui tot fortiſſimis viris imperent, vt ſeruis. An
excidiffent, ante paucos annos, tot innocentes ſui
corporis, gladio, laqueo, exſilio puniti, ob liberio-
res quasdam voces et facta? Eadem manere ipſos,
niſi viri ſint: ſed eſſent, et quē tumerent? In-
manu, inquit, v̄ra eſt finē malis facere: Audete
tantū, multi in paucos, parati in improvidos,
leſi in laceſſentes; Deus, hominesq; fauebunt.
Ipſū principem, diuina benignitate mitē animi
habemus,

22
habemus, et equo eo laturū, si quid illi patientur,
vos faciat. Iniurias vras in oculis habete; Libertatem
in ore, et hoc tessera esto: Itē, istā asserite, illas pro-
pulsate. Dixerat, et loquente adhuc eo fremitū, clamor,
minae, et ad curiā versi manus et voces intentant:
Prodirent civiū oppressores, arary predones penas da-
turi scelerū, aut iniuriarū. Et iam se quisq; hor-
tari, et vim parat. Curia clausa erat, et trepidi
p̄res, neq; ad resistendū pares: Cū Couterellus pro-
uolat, et quasi benignitate deditiōem persuadet,
et nihil ultra mali passuros adfirmat. Prudentium
esse cedere huic tempestati. Cedūt et se dedunt.
At turba statim irruit, manus et vincla inicit,
et in arcem captiui deducuntur. Tum aumaria
et archia senatus frangūt aut reserāt, armamē-
tariū pariter: Compilant, dilacerāt, aut vsui suo
quod erat, tollunt. Extāt nōia et numerus cap-
torū, paulo minus ducentis: Interq; eos equites
viginti quinq;: Reliqui in proximās vrbes dilapsi,
aut in prēdys villisq; suis latebant. Couterellus
sedato tumultu, et ut forma aliqua reipublicae
esset nouū senatū legit, mixtū e plebe et p̄cijs.
Nam et ex istis molles aut ignauos quosdā rēppō-
nit, consilys suis opportunos, quiq; cōmunem in-
iuriam p̄nti honore mutarent. Tum ad captiuos
submittit, qui periculū a plebe denunciant; ipsos
quosdā e plebe, qui turbidis vocibus circū arcem
ad cēdem deposant. Ita illi trepidi, Couterello sup-
plices fiunt: Et deniq; grandi pecunia, seorsim
quisq; patri

quisq; pacti, dimittuntur. In Leucis Wenceslaus
erat, dū hec geruntur, casu an consilio longinquus: sed
adeunt statim exules, et facta docent, et remediū atq; vlti-
mionem exposcunt. Cū frigore audiuntur: etsi nobilitas
pleraq; faueret, et ē consiliarijs, quibus equi honestiq;
cura aliqua esset. Venit et ipse Couterellus, qui auro
multos suos fecerat. Et res dilata est, dū princeps rediret.
Quod factū sequenti anno, et interea impiū Couterellus
continuauit. Jam Bruyellā Wenceslaus venerat, atq;
ibi agminatim nobiles adeunt, orant, urgent, rem pes-
simi exempli vindicare, nebe seditioni aut licentia
campū aperiret. Instat sorsim et Bruyellenses, ac pro
socia vrbe acriter nituntur. Deniq; p̄pellūt, vt con-
ductis in vñū copys, Louaniū moueret; venitq; Bancū.
Dum ibi est, statim Couterelliani, quibus aduersus prin-
cipem nec vis nec animus erat, ad eū veniūt, et
impata facturos spondent. Ita princeps admissus,
exsules reducit, sed in turbatores iram aut vindictā
non ostendit. Ipsū Couterellū, caput malorū p̄tura
dumtaxat abdicatū, in nouo senatu scabinū creat;
et eius instituto, senatū ipsū mixtim e p̄ribus et
plēbe legit, seminariū deinde turbarū. Amor pacis
et concordia pretegebatur: sed prudentioribus eo
facto apparuit, non imprudente, certe non illibetē
principe, priora illa administrata. Ita quies vrbi,
sed parū certa aut longa, restituta. Nam plēbs
exultare, et illis vt viciis insultare; Ipse Couter-
rellus dominationē exercere, et augere: Donec
tedio p̄ntiū, et futurorū metu, patricij pleriq;
sponte vrbe cedūt. Letū id Couterello fuit, et
iam libere agere, amotis emulis; seq; in sequētē
annū consulem, cū Geldolpho Rogga, textore desig-
nat. Et quia presidium in auro expertus esse scie-
bat, vndiq; illud quorere, nec domi tantū, sed apud
exteros

exteros, fide ciuitatis publica, corrogare. Nam sigillū in eius manu erat. Eoq; opū et potentie venit, ut Henrico dinasta Hoogstratano filiā suā cū grandi dote elocaret, et quantā isto poposcisset. Sed inuidia etiā comitata, et crebra apud principem querela: Neq; gener aut Sconuorstij excusare satis, aut tueri poterant; eoq; ventū, ut iterum castra ad urbem moueret. fiunt et iterū eadem, illi principem admittunt: Iste utramq; partem in pacem iuramento adigit, et obsides etiā capit: E p̄cijs duodecim, et plebe quadraginta. Couterello consulatus mansit, et in cōmuniōne honorū nihil mutātū. Tamen ipso conscientia terrente, et quia alieniorem iam principē senserat, sponte, rebus collectis, una cū aliquot factiosorū antesignanis, aufugit in agrū Leodicensem. Ibi cū infesta itinera haberet, et mercatores Louanio Germaniā petentes sisteret, aut in vincula daret, pecunia extorquenda; iram Venceslai serio mouit, qui ipsū ac viginti quinq; textorū proscripsit. Nec sic quidē quieuit, sed conatus urbem irumpere et suā facere, subsidio clam in ea conspiratorū, successū non habuit, et supplicium de istis sumptū. Ita rebus desperatis, ad preces versus, et Hoogstratani maxime opera, veniā episcopi impetrauit redytq; Louaniū anno 1369. ubi vitā ingloriā, et in publica exsecratione, finiuit. Mireris vel ausum talia, tam magno animo; vel desysse, tū vili.

Seditio altera, et diro facinore horrēda

Jam epistialis seditio narranda est, quæ nouem annis posterior, ab illo fonte manauit. Venceslaus, ut dixi, honores cū plebe cōmunicauerat, et sic aliquot annis habuerat: Doneo bello Juliacensi (1371) infans ipse captus, et multa nobilitas cesa, etiā Louaniensium esset. Hoc

esset. Hoc igitur bello, cum prius fidem et animum
approbassent, plebs tarda aut refractaria fuisset, nec
nisi sexaginta sagittarios dedisset. Princeps custodia
reversus (anno 1372) Louanium, illis honorem pristinum
et magistratum restituit, tantum quod duo deinceps se-
natores e plebe essent. Plebs egre tulit, sed tulit sex-
ennium, ad comitia usque anni 1378. quibus ipsis, cum
ex formula dicta senatus creatus esset, sed prius inter
se discordes palam agerent; Plebs diu occasione intenta,
arripuit, et ipso Magdalena sacro die, regionatim,
tres quatuorve retores, tota urbe discurrentes,
clamore et peluii sonitu, Ad arma, Ad arma, reliquos
concitavit. Concurritur, et statim capta curia —
Consules cum scabinis in vincula dantur: Walterus —
Leidanus rector, prefectus urbis dictus. Placuit mox,
Gardensium exemplo, albos galeros sine caputia, insigni
factionis assumi; factumque est. Et adeo prout in res
novas turbidasque tum ferebantur, ut priorum non
pauci degenerarint, et idem insigne capiti, armis fac-
tionem induerunt. Interea Venceslaus e francia
reversus (eo iuravit) ista edoctus, Louanium venit: Or-
dinemque senatus legendi iterum, plebi placanda,
mutavit, et in dimidia partem admisit. Mireris
inconstantiam; et magis, si non tibi solum, sed peccar-
um hec data, scribentibus credas: Quam e publico
aliquam multam sane accepit. Ceterum ciues iuranti-
ando adegit, pacate inter se agere, et ut membra
bonius corporis deceret; Quod tamen aliqui prius
rum abruerunt, et prius carere, quam subici iniurijs
aut contumelijs

aut contumelias plebis, elegerunt. Ita Hirschoti, aut
 Namuri, plerique horum agentes, hanc infestabant, et
 in agris aut vicijs deprehensam abducebant, redimias
 poscebant. Contra isti, predys illorum ignem inycere,
 item quos possent capere, et quosdam gladio carnificis
 subire. Denique in ipsa urbe, qui reliqui preciorum
 essent, suspecti agere, aut suspectantes: Utque post
 cedem Walteri Leidani, qui inter capita galericiorum
 erat. Is forte Bruxellam missus, rei publicae gratia,
 nocte a cena revertens interfectus est, insidys, ut
 putatur, Jois Calstery, et Guithi Wilrei preciorum
 qui tunc in ea urbe versabantur. Re perlata, tur-
 batum Louanium, plebs minari et fremere, optimates
 timere: Atque hi, ut insontes insciosque se astiderent,
 Legatos ad Joannam mittere (nam maritus in Gallia
 etiam aberat) qui peterent inquiri in auctores cedis,
 et vindicari. Illa tardante, plebs ludibrium rata,
 aut ex compado geri, arma corripit, et in forum
 venit. Vocantur et in curiam praes; Quorum aliqui
 venire, quidam triste et feralis ominantes, mutato
 habitu, urbe profugere. Statim appasita senatui
 custodia; et seditiosi furioso animo ad fores prouolat,
 et adsistunt; Pars etiam nemine prohibente
 ingressa. Ibi audita voces, Cedo nobis illud, et illud,
 statim, statim. Atque y qui iatromissi, ad nomen
 singulos capiebant, et precipites e fenestris (horreo
 dicere) datos, plebs inferne lanceis spiculisque
 excptos laniabat. Peruere hac rabie ad septem-
 decim; additusque

decim: additusq; bonus e plebe, quod is ^{tuo} Platanum
(Plancum Latinis) misertus veteris patroni, scamnis
abditū vāste contexerat. Hec facta 16 kal: decembris:
Et qui p̄rūm reliqui domi repti sunt, in custodiam dati.
Post factū, frigus et mox penitentia aut metus subijt.
Nam quomodo principem hec laturū? qui brevī rediturus,
penas de sortibus insontibusq; caperet. Itaq; deprecatores
parant Leuenses, Tillemontanos, Dvesthemonses, Li-
ranos, Bruyellenses, Eburones quoq; et Tungros: Et
citius, ecce, opinione Venceslaus Bruyellam venit.
Arma et machinas ille parabat, ultioni intentus: cū
legati a p̄dictis ciuitatibus adsunt, et veniā supplici-
zer petunt, expiationem cedis, quam vellet, offerētis.
Tandem, diu deliberato, prescriptū, vt quatuordecim
e plebe, precipui auctores, in Cyprū relegarentur,
agnatis cesorū, certa pecunia summa daretur. Mitis
transactio, et intra magnitudinem noxę oībus visa:
tum illud eūpe quod ipsis relegatis pecunia in vōati-
cum, quasi legatis a republica, attribueretur. Itaq;
non fuit animis placandis. Nam p̄riorū iuuentus
fremebat, sanguinem parentū vōnalem nō habere,
nec modica ista pecunia redimendū. Jamq; vicinis
locis aut arcibus occupatis, bellū in suos ipsi ciues
gerebant, et predas vndiq; agebant. Nec cessare etiā
plebey: quin vim et maleficia reponere, vel augē-
re, et deniq; longius ire, et contra principem etiam
occulta federa cum Gandensibus (qui arma in
Comitem tunc habebant et tota p̄re flandria
dominabantur)

dominabantur) ferire. Denique post mutuas utrimque
cedes, doctus tandem Wenceslaus frustra et temere —
plebi indultum, arma cepit, urbemque assedit. Illi repugnant,
propugnacula erigunt, et auxilia a Gandensibus, a se im-
pares, expectant. Sed cum ea fallerent, et ipsi a Ludou-
ico Comite ac Francis premerentur: decursum iterum
ad preces, quas Arnoldus Hornanus, Leodicensis anti-
stes, ipse in castra veniens, ad principem tulit, et veniam
certis legibus impetravit. Pauci pena affecti; plures
indignatione aut metu, priam mutarunt; et presertim
lanifices, qui in Angliam ierunt. Observate; hæ
sunt illa a nobis colonia, quæ gloriâ pannificiæ aut intul-
runt, aut valde quidem augerunt.

Hæc ex Lipsio, in Louanio

Exterioris Louanientis opidi muri cepti sunt strui
anno 1357, et biennio statim perfecti, sub Joanna et
Wenceslao principibus. Ambitus interior menium continet
sesquimiliare. Anno 1427 cum de urbis huius
magnitudine, et æquid alia finitima æquaret aut
superaret, certaretur inter proceres, compertum
est Louanum superare Gandavum tribus virgis,
Leodicum octo, Lutetiam decem, Colonia octodecim.

§. Lip:

Wenceslaus in auspicijs imperij (1356) accepit a senatu
Louanientis scyphos plures argenteos, itemque binarias amphoras:
Preterea vini Rhenani sex et viginti amas, pannos coccineos
(scarlatos nos vocamus) sex, denique totidem boves pingues.
Eidem post paucos annos (1362) pro pace inter cives con-
ciliata, ex ærario 35. milia aureorum, quos Wernaces vocat:
Iterumque biennio post tria millia, et non longe sex millia
donata

donata. Hæc extra ordinem, præter publica et sollemnia
tributa: Sicut et illud donatiuum undecim milliū aureorum,
quod in vitā eius quotannis pependerūt. Lipsius

De iohana durissa et Wenzelao dux ega iohane
marito et mamburno.

Octavo vero dux iohane h9 nois. iij. dñā iohana ex senior
filia et dux Wenzelag ex legitimis maritis et mamburnis fuerunt
p̄mo i louano die mēps Januarij ano dñi. M. m. lb. p̄ij
filii n̄re Cameracensis et dñā successore n̄ris alijs diebus
et d̄ oib9 alijs oppidis duratū brabanc et limburg et m̄
chionat9 p̄d̄itor9 videlz iohana t̄p̄ v̄ra heres et dñā in
durissa et Wenzelag t̄p̄ ex maritis et mamburnis i dux repta
et more solito sollemniter itionzati p̄stati iuramenta ḡsuetā
atq9 tempore fidelitatis et obire iuramenta more solito i tali
b9 respecta Dux at dux Wenzelag p̄ij regat anno eadē
obit sine prole i durati limburgis ano dñi. M. m. lxxij
ut fuit sub scriptu ē De d̄ vero dñā durissa iohana voluit
et ordinavit q̄ m̄ḡneta durissa bougudie sup̄scripta n̄re
sua p̄ filia priore sue m̄ḡneta iudā cōtisse fladue t̄p̄
heres sua proximor filijs heredes et sum̄pores ega sibi
sum̄d̄re d̄beat i duratib9 et marchionatu sup̄dictis p̄ij ex
d̄rissis quos ex tunc ipsis donavit t̄p̄ v̄ra sui allodiu do
natione inter vivos saluo sibi vsu fructu i v̄sū put i t̄p̄
d̄sup ḡsuetis p̄m̄ḡ ḡm̄t. Subsequenter vero mediatā dñā
m̄ḡneta durissa bougudie i ex p̄fato philippo dux b̄n
gudie genuerat tres filios p̄ iohannem athomm et philippu
vna in eodē dux philippo suo gūge inter v̄sū 36 f̄r̄s
suos filios p̄libata durissa iohana ad h̄ sui ḡsueti et vo
luntate p̄stante fecerunt acta d̄uisionē sue p̄t̄p̄ratione
et inter cetera q̄ iohes p̄m̄ḡm̄t9 ardet iura suo i duratib9
i duratib9 brabanc et limburg et marchionatu p̄d̄it9 put a
facto fuit ad ep̄j t̄p̄ sui 2. ḡm̄t p̄j quib9 quid duratib9
et marchionatu ip̄e athomm p̄j obitu durissē iohē a m̄ḡ
sue p̄d̄itatu sum̄d̄re d̄beat sicut ip̄e sum̄ssit et f̄r̄ualit
iohēs vero p̄m̄ḡm̄t9 p̄j obitu p̄us et m̄is succedat i
durati bougudie comitatib9 flandue arthesie bougudie
ē sub arto modis et formis ac ḡd̄m̄oib9 ḡl̄is i t̄p̄
d̄sup ḡsuetis Et inter alia p̄ d̄it9 athomm et sibi ex li
beris p̄ ip̄j aliquos habere ḡl̄ḡt d̄redet et d̄redet
sine liberis ab v̄ra v̄p̄ib9 p̄m̄ḡm̄t9 q̄ tunc mediat9 ioh
p̄m̄ḡm̄t9 vel ex filij et heredes sum̄d̄et et succedat d̄
beret i duratib9 et marchionatu sup̄script9 put i d̄uisionē

in sue p[er]p[et]ratione h[ab]et d[e] sup[er] g[ra]t[ia] p[er]m[ission]e g[ra]t[ia]

De obitu d[omi]ni ioh[ann]is brabanc[ie] ac d[omi]ni margarete
d[omi]ni burgundie et d[omi]ni mat[ris] d[omi]ni g[ra]t[ia]

Ohana at d[omi]ni lumburgen[si] lotharing[ie] brabanc[ie]
et lumburgen[si] p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione nulla ex supra
d[omi]ni mat[ris] p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione
lotharing[ie] brabanc[ie] et lumburgen[si] et marchion[is] p[er]p[et]ratione
an[no] h[ab]et obit burgell[is] an[no] d[omi]ni m. m. vi. m[en]s[is] d[omi]ni
bus d[omi]ni p[ri]ma Et ibid[em] p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione
Et minor p[ri]or et maria no[n] d[omi]ni d[omi]ni g[ra]t[ia] et[ia] mil[li]
la p[er]p[et]ratione d[omi]ni an[no] d[omi]ni m. m. p[ri]m[us] m[en]s[is] mar[ti]
d[omi]ni p[ri]ma d[omi]ni d[omi]ni ioh[ann]a adhuc v[er]o m[en]s[is] m[en]s[is]
ita v[er]o comitissa flad[un] p[ri]or d[omi]ni ioh[ann]is 2[us] p[ri]ma
d[omi]ni an[no] d[omi]ni g[ra]t[ia] p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione Et margareta filia
comitissa flad[un] d[omi]ni burgundie p[er]p[et]ratione no[n] d[omi]ni m[en]s[is]
obit d[omi]ni ioh[ann]is sue marit[is] et[ia] d[omi]ni p[ri]ma d[omi]ni
p[ri]ma ioh[ann]a p[er]p[et]ratione ut p[ri]ma Cui p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione
lotharing[ie] brabanc[ie] et lumburgen[si] p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione marchion[is]
iuxta modu[m] et forma d[omi]ni p[er]p[et]ratione et p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione
athom[is] audita

De d[omi]ni athom[is]

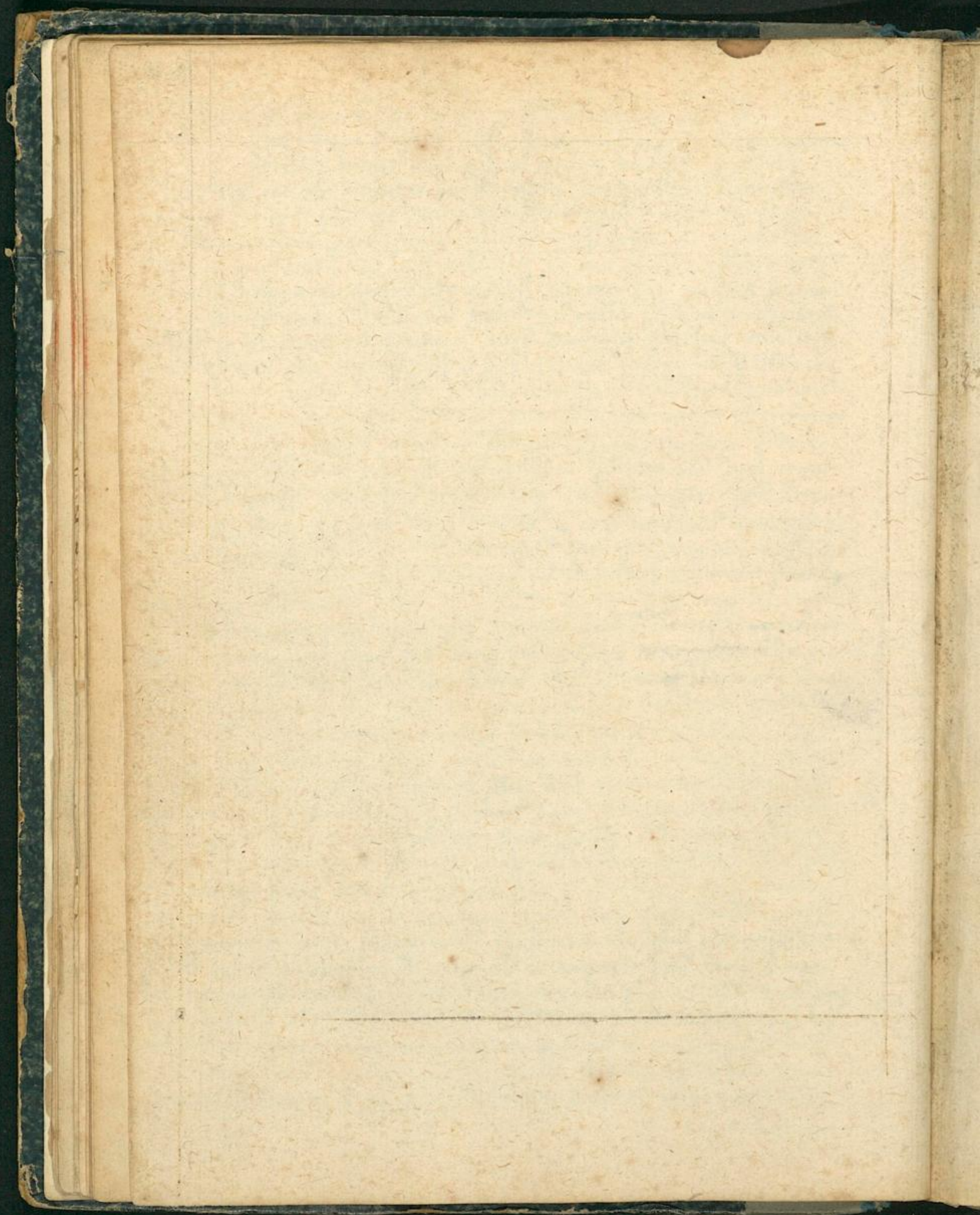
Athom[is] p[ri]ma p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione p[er]p[et]ratione d[omi]ni ioh[ann]is
bon[is] memorie fuit p[ri]ma d[omi]ni et[ia] p[ri]ma in su[is]
ab[is] et v[er]o p[ri]ma d[omi]ni brabanc[ie] Et p[ri]ma locum an[no]
d[omi]ni m. m. vi. d[omi]ni p[ri]ma p[ri]ma m[en]s[is] d[omi]ni Et d[omi]ni
d[omi]ni p[ri]ma d[omi]ni opp[er]io et[ia] d[omi]ni ad p[ri]ma p[ri]ma
v[er]o d[omi]ni athom[is] an[no] fuit d[omi]ni brabanc[ie] g[ra]t[ia] m[en]s[is]
m[en]s[is] in p[ri]ma ioh[ann]a v[er]o filia d[omi]ni walram[is] comit[is] d[omi]ni
h[ab]et et p[ri]ma pauli ex q[ui] p[ri]ma d[omi]ni filios ioh[ann]is p[ri]ma et
philippu[m] qui p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma
marchion[is] p[ri]ma Et[ia] d[omi]ni d[omi]ni p[ri]ma p[ri]ma d[omi]ni
elizabeth filia illust[ri]s ioh[ann]is d[omi]ni g[ra]t[ia] p[ri]ma d[omi]ni
Wizelai ioh[ann]is et boem[ie] regu[m] atq[ue] p[ri]ma p[ri]ma reg[is]
h[ab]et et p[ri]ma ioh[ann]is p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma
filii no[n] wilhelmu[m] qui p[ri]ma v[er]o p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma
athom[is] et[ia] d[omi]ni elizabeth v[er]o sue et al[is] v[er]o p[ri]ma
no[n] fuit ad p[ri]ma p[ri]ma d[omi]ni lumburgen[si] p[ri]ma p[ri]ma
p[ri]ma p[ri]ma m[en]s[is] collat p[ri]ma et forma p[ri]ma p[ri]ma
m[en]s[is] p[ri]ma et al[is] d[omi]ni p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma
quid[em] athom[is] d[omi]ni p[ri]ma d[omi]ni et marchion[is]
p[ri]ma

laudabiliter

Louaniū p̄ter incendia dicta arsit etiam anno 1458, et
tota edacibus flammis absumpta est: ipsū de campanum
liquefactū: Sed oīa statim reparata, et turris interuallo
aliquo addita anno 1507 id est quinquaginta circiter post
annis. fuit ea inter egregias Belgicæ: Sed uinæ defor-
marunt. Prima anno 1570 mense nouembri sub vesperā;
Iterū anno 1578: Deniq; ultimo iam nuper Ianuario
mense ante bienniu, videlicet 1603 Lipsius in Louanio

Bruxellis in templo s. Gudula in choro a
sinistris habetur hoc epitaphium

In hac tumbaacet nobilis Antonius filius primogenitus
Illustris: et strenuus: principis D. Philippi Burgundie Lothar-
ringie, Brabantie et Limburgie Ducis moderni; nec non
flandrie, Artesie, Burgundie et Namurcensis Comitis, qui
quidem Antonius obiit anno M. cccc. xxxi. quinta die mensis
Ianuarij.

[illegible]

Eten maria de bonavalle lingo
 Eten katzenma in muntz parisy
 Eten maria de insula vicofis
 Eten maria de pomosa valler cathal
 Eten maria de scia
 Eten jacobus sup secund tiron
 Eten maria de landauis romay
 Eten maria de dei memoria tully
 Eten maria de cicolo
 Eten katzenma de buffalicia
 Eten nicolag mpta bariz sup abbas l
 Eten maria in muntz wozny
 Eten maria de pete fesse hyspania
 Eten maria de bellouze hyspania

Scti Nicolay in civitate laudunensy [apud ord. r.]
 Beata maria in valle scholarum ligun[?] [inter r.]
 Scti marie de bello campo viduanc[?]
 Scti fulp[?] de leuvis leodun[?]
 Scti pauli in civitate zemy[?]
 Scti elugii propi[?] legd inu[?]
 Scti marie de hanonib[?] ramsan[?]
 Scti marie de p[?] hanen[?] ibur[?]
 Scti georgii de g[?] fenom[?]
 Scti genovefe de martino antem[?]
 Scti ludovici de ag[?] loco fresson[?]
 Scti marie in m[?] hano[?]
 Scti marie de hanwera [ramsan[?]]

ΠΙΟΤΕΣΤΟΣ.

Quoniam plerique in superioribus notio facta sit de comitatu lossensy
multasque sunt omnia que sub locis inferi debuerat ad vnde nobilis
comitatu honore que hodie nra hodie pateris obtinet in quo et
nobilis libertas hincsthemund consistit unde ego qui hinc scribo origines
tragi quatuor de ipsis comitatu sparsim reperit qui vide summe pfi
vnt comitatu hoc loco pmanere ac sub quodam epologo dferre dng
¶ In antiquis historiis legimus comitatu qui hodie lossensy dicitur
dictu fuisse comitatu diostrofy unde et in destructione hincalogo
bid lambert epd et mris patrom scribitur et per manentem pateris qui
pari epd duo dnd vt. lxxxij ffue pllustris vix theodorus comes diostrofy
qui filius habebat non lambertum. Hic re aperina filia mauritij pateris
¶ Item filius aprem nra em re nobili hincsthemund filia dnd epalis pateris
prope hincsthemund genuit hincsthemund mris pateris theodorus comes diostrofy
¶ Summe illi in dnto comitatu et prefectura apoz filij sui cui ad karolo magno
de sine habuit Imperator karolus comitatu ipsu diostrofy. (qui et de loen vora
ut) ogro dano assignant pferatq leodun qui gallus aduocatu vocat dntur
¶ Proterea Eucharis et faleris vix germanus epd quida tudeus seu hincsthemund
scribitur fuisse filij comitis diostrofy. Vnde post dictu ogro qui et quot ipsi
comitatu prefuerunt vsq ad tpa dnd noegeri leodun vix pparia reprenu
¶ Nisi q post bastenone normannu nonnulla comitatu loca tinnunt pping qda
non hincsthemund post vnd adelgandz cui summe apoz post hincsthemund
post vnd lambertus cui summe lantzo. h. vt in translatione scilicet ludo
albi foronij vix scribit) etia vlla vntrothomiu lond tnt satis famosi
a comitatu fiddus nra bennfiri tinnunt ¶ Item ab Ottone qui pleno
inr post reddita patrie par comitatu ipsu tenet, tpe noegeri epd dntur car

20980

Otto comes lossensy hic re luitgardo coniuge sua filia emogardis in
interit namur genuit filios balderiu et hederu ipm fiddatoru
monastrii s' iacobi hederu Gislebertus quoq et arnulphus comites patris
et episcopus vt pti in gestis abbati g' rudonis atq abbati s' iacobi hederu

Gislebertus filius ottonis de quo in chartario apud s' iacobi scriptu est
et duo dnd in pbi balderiu ipm fiddator monastrii eiusd s' iacobi fide
fieri, fnd Gislebertus comes de loss aduocatu eiusd monastrii

Arnulphus i. sine arnoldus pater re lnd hincsthemund in pateris qui donant eccle
hederu comitatu eius de haspingouille in pago haspingouille. Dat duo dnd q pl
re hincsthemund february ¶ Hinc arnulphi fater hermund archiducatu hederu rntiaz
lossensy in honore scilicet petri et pauli apolor et s' odulphi pateris dphant
et in ea vij canonicos instituit ibiq sepultura in medio chori accepit ¶ Et
nonnullis chionis videtur et idem hermundus in bello apud hugardis cu
patruo suo dno balderio hederu epd captus fuit ab hermo filio labeth
barbati comitis louanij et qz idem hermundus domi sue ab hermundu captiuo
pemptu sit Et hermundus tali mo liber euades supradicta fiddatoru in re
pateris sui delicti fereit

Arnulphus. .ij. hunc duo dno .m. c. lxxij. tpe hermanni q abbas s' tunc
hunc pator. Assidua habet ad vpo metru dedit in benefico p' dndale metru xpi qad
monasteriu s' tunc. Quod egi p' hunc comit de humberg supior aduocatu nuy
aliquet quibz intant oppida s' tunc. Supas sibi quod romes Arnulphz videbat
habere cum vstra collato p'p'it hunc dndale r' d'q' p'p'it n'f. Godefridz lona
mes se respondendo ad exp'it. In vstra s' Johanes euangelist' londa est s'ad sub
day an dno .m. c. lxxij. Cuius tpe fuit Arnulphus comit de loss. Item filius n'z
Arnulphz comit de durass. Godefridz. Comit hermanni et regnat hunc romes p'p'it

Arnulphus. .ij. fuit Arnulphz. fudator primarij monasterij antebodun. ut
patet p' s'ad. Ego Arnulphus dno qad romes de loss ad ludouico filio mro et
day duo dndationis dnd .m. c. lxxij. qui fuit dno blunz Alrpandi .i. xpi
apud vtriam s' Geruati hanc tpe est p'vilegiu qd'ad lothary in romes u.
gis de day .m. c. lxxij. in quo fit m'ro Arnol'di romis

Ludouicus. .i. filius Arnol'di. h'c p' vpoz agerit genuit filios Gerard' comit
et hugon' filios quoz iuena s'ad vpoz Godefridi in dno lotharyz atqz
alia quod Gerardz comit de durass egid' desposant vpoz. Obijt ludouicus in
109 augusti sepultus in vtriam hosp'ialis lossen in iudicio vtriam sub sacro phago
elevato h'c m' est vtriam beghinard in grat' h'c. F 1175

Gerardus. filius ludouici dno dno .m. c. lxxij. h'c p' vpoz alreide ge
nit filius ludouici comit. Arnol'dus dno de zuylic postea comit / alreide
quoz dno de lomey. Ipse gerardus habuit aduocatu radulph' londa xpi
habuit. Monasteriu in heitherde fudant vbi et sepultura n'p' .i. obijt 1182
Ipse dno dno .m. c. lxxij.

Ludouicus .i. filius Gerardi. h'c Alreide voluta Theodori vi comitis
hollad' filia comitis clunij defuncto viro suo dno dno .m. c. lxxij. in tradidit m'
p'vilegiu filia sua a dno ut sit ad vtriam p'vilegiu pro suo buplarito comitatu
regret. In ludouici castra sua recognouit in frudu ab vtriam londa dno
dno p'vilegiu ut supradictu est flutqz ad hugon' de petrapoti vpo in bello de
stip' Obijt dno p'vilegiu .i. dno in vtriam agerit legant monasteriu antebodun
ind p'vilegiu vtriam de thelabbeati supior et d'vilegiu ad dndale

Arnulphus. .ij. fuit ludouici dno de zuylic. Cui vpoz fuit Alreide filia
gerard' .i. dno brabdu p'vilegiu m'childe prima cu vpoz filia comitis blome
goris alreide fuit m' hunc de g'fua londa xpi alia v'vilegiu fuit m'childe
palatma throni m'childe romand' vtriam. h'c Arnol'dus aduocatu comitatu
reformat et approbat fuit ludouici legatu dno dno .m. c. lxxij. Ipse dno m'childe
ut fuit officiatu assistere monasteriu antebodun

Confirmatio statuti ecclesie hodiernae super ordinacione facta de canonicis
nobilibus et inguis temporibus

Martinus eps singulorum sanctorum dei ad perpetuam rei memoriam. Verentes in
desiderijs vestris. Ut recte orbis ecclesie quatuor rursus nobis est relictis dispositio
commissa per personas idoneas sancte claritate et quibus nobilitate polletes. Filiter
ac valde gubernentur. atque in spiritualibus et temporalibus suscipiant incrementa. Ex apostolice
semitis nos deest officio rogant. illaque deinceps statueret et ordinaret per
que huiusmodi desideria autem duo reprobantur. primum de statu polletis et ra-
tione. Et alius ecclesie ut deinceps multitudine efficiatur. tunc ad plures annos pa-
storalis diligenter ostendit. quo dictas ecclesias diligenter deinceps. Sane petro
dilectissimi filiorum decessit et capto ecclesie hodiernae nobis inique reprobata retinebat.
Et ad ipsa ecclesia una de nobilioribus totius germanie ecclesiis existat. decessit
merito pro eiusdem reservatione filii ac laudabili incrementis. merito illis
personarum statum decessit et reservatione salubri. Et vix canonici proprii
reprobentur personarum fore prouidentur potentes et quos tam naturae ori-
gine et ecclesia hanc sanctis et virtutibus perficeret. aliaque talis et statum ipsi p-
corum decessit et potestas virtutis reservatione et vobis augere. Merito posses-
siones bona vira et iurisdictionis tam recte prouidentur apud quod spiritualis et re-
poralis totius patris hodiernae auctoritas deinceps restituta. quod ipsi patris posses-
sionibus reservatione. Et sunt in decessit subindebat ad canonice et
obediens huiusmodi ecclesie a nouillis retroactis temporibus personarum humiles et idcirco etiam
ad dicta ecclesiam prout in ecclesia tam apostolica quam ordinaria auctoritatibus promouere
fuerunt quatuor aliquos ut auctoritate prouidentur ad quas taliter promouebantur
et fieri prouidentur causa personarum alios prouidentur inque idoneis ac bene meritis
modis tam honestis et reuerentibus deinceps. in decessit ecclesie et personarum
in ea decessit ac patris decessit decessit decessit et decessit ac decessit
tam prouidentur. Quare propter decessit decessit et capto sunt nobis humiliter suppli-
catum ut ipsi et patris decessit in prouidentur oportune prouidentur de benignitate
apostolica dignarentur. Nos itaque attentes quod si quid ecclesie decessit et gloriis
in prouidentur decessit in canonice decessit ornate. Ex prouidentur vix ca-
nonabilibus et honestis causis prout moti ac huiusmodi supplimentibus decessit. ante
apostolica et decessit sancta tenore prout decessit et ordinant. Et nullus regni
statum vel decessit existat apostolica etiam moti prout aut alias prout ordinant vel
quandocumque alia auctoritate aliaque quocumque et qualiterque possit aut decessit decessit
in prout hodiernae ecclesie ad canonice et obediens prout vel admitti decessit vel
decessit seu quibus quibus color. nisi in prout et admittenda huiusmodi in sacra
theologia vel in decessit ingi aut decessit vel in decessit prout in alio mundo
laicis. aut baculans in theologia prout. seu ab utroque prout de nobili

aut saltem militariis gñi procuratū existat. Ceterū magis doctor hancitū
aut bacularū gradū, ac nobilitatē seu militariū nationē tales sufficiens
testimonio et alias legitimis probaverit ut profectus Volung Isus Ex
reformationis collationes seu promissiones de canonicatibz et prebendis eiusde
ecclesie remittit in alia vacaturis quibuscūqz alijs psonis quacūqz autē vna
aplica et motu proprio ut pfectus foras facit aut in futurū fide pmissis quā
vix vigore habuit et habendi etiam reformationis suspensiois vel directi seu
retial et quascūqz alias ruras seu ponas retinendū et quocūqz alia possi
datē pntū inde scripta sunt cassa et irrita nulliusqz roboris vel mōmēti
Et qz xpi Drang et raplay ad compendū seu admissiōē aliquid nisi talis
fuerit ut pfectus a quocūqz quavis autē iniqua coactū no obstantibz
tam futuris reformationis immortū xpi in pdecessoris nū qz alijs restitū
nūqz aplice mōis statutis et cōsuetudinibz ipsius ecclesie quibuscūqz cōtra rē
mōmēti reformationis aplica vel quacūqz firmitatē, roboratōē aut si
aliqui sup promissionibz sibi faciēdis de canonicatibz et pbenis in radum
hōmū ecclesie ut pmittitur vacaturis speciales vel quales aplice si des
vel legatū rē hās pportū, tū si pces ad dībitionē reformationis
et directū vel alias quolibet sit pmissū, etiam quid hās et pmissū
vix vigore habitos vel habēdos nisi pson in eis retinē tales fuerint ut
pferunt ad reformationē et pbenis vacaturis ipsius ecclesie volumus no re
tendi. Et id nullū pce hor eis quo ad assertionē bñficioz alioz pce
indūm quāz, et quibuscūqz alijs indulgentiis pūligiis et līs aplice
quolibz vel specialibz quocūqz tēpōe pmissū pce qui pntibz no re
pmissa vel totaliter no dēcta effectū pntū pcedi valeat quolibet vel
difficili, etiam si de illis et eorū totis tēpōibz de verbo ad verbum habēda
sit in nūis līs mōis specialis. Nos enī remittit irritū dētinim et
cān si sēp sup hīs a quocūqz quavis autē scriptū vel igno cōtra dīgnit
attēta. Nulli ergo omīno homīnū licuit hanc paginā nū statū
ordinatōis volūtatis et rēstitutionis dēdū vel ei ausu temerario co
trari. Si quis autē hor attēptare pspērit dēsignatōē oīpōit dē
et bñd pce et pūli actōis rē p mōmēti dēfūm. Datē romē
apud sctū petrū in vna apulē pōfīcatū nū dno nūo

Universis tam presentibus quam futuris patribus huius imperatoris Theobaldus dei gratia huius
sancti episcopi Salurni et eorum qui sequuntur agnoscere veritatem. Cum pater noster corrodere
iura sit et ordinata inter nos et patre una et nobili viri Egidius berthout et alia sup
mibus ville Marchlinum in una parte ordinatione expressis possit optine per venerabilem
vires propositum dicendum archidiaconum totius capituli nunc maiorem virum ledum et consilium
consilium patris et assensu nobiliu viroru scilicet militu armigeroru memoru consilium bonoru
villanum nunc ipsius patris scilicet tenentis et forma supra dicta parte in testimonium veritatis
per alteram partem consilium et signatam sigillis nunc dicti capituli et Egidii berthout privatum
Cuius pars forma ab initio usque ad finem de verbo ad verbum sequitur in hunc modum.
Universis presentibus et futuris ad quos patres huius pervenerit Theobaldus dei gratia ledum episcopus
Salurni et cognoscere veritatem. Notum omnibus et singulis. Et ad diffinitio fuisse inter
nos et una parte et nobiliu viru Egidius dictu berthout de matre et alia occasione
inter in villa Marchlinum tandem pro bono pacis et de consilio proboru viroru capituli
nunc ledum militu et bonoru villanum nunc ipsius corrodere et inter nos et dictu Egidius
in modum qui sequitur. Videlicet quod heredes Marchlinum / Hombche / Heest / Heffon / Nuland
et Norberisporde et dictu villanum appendicia sua et eundem in portum sub dno et nunc
dictu episcopo et alia ledum sunt est Marchlinum et iudicio scabimorum ville Marchlinum
in omnibus iudiciis negotiis que iudicio requirunt et eundem remanet in antea sub libertate
iudicio et lege Marchlinum. Inter eundem alii iudicii in predictis villis pater scabimorum
Marchlinum. Et mediantem ista ordinatione dunt expresse emendat / obventionis et remedia que
pervenit et pervenire poterunt et iudicio vel aliis in villa Marchlinum et in aliis villis
predictis et eundem appendiciis suis et causa iudicaria sue libertatis vel nunc aut alio
quodvis modo eundem eundem et equaliter dimittunt pro eandem portuibus nunc nos et
Egidius berthout iudicio salubri iuribus ville predicta prout ea scabini ville March
linum consueverunt. Perpetua omnia redditus qui nobis ipso ac Egidio berthout pater
eundem in dictis locis ac eundem appendiciis eundem redditus et equaliter hereditarie dimittunt
inter nos et Egidius berthout pater. Nec per alteram nunc aliud penitus arguerit in
dictis locis nisi interueniat vniuersis possit. Et si quid aliter pater possit alterum arguere
sicut eundem per inter nos. Insuper villam nostram qui scilicet vocatur habet istum
scabimorum in fidelitatem pater nunc fuerit nobis tanquam dno ac Egidio berthout
pro iure suo quod tale est. Videlicet quod in dno casu supra quo villam nunc monuit scab
imorum qui sup omnibus casibus qui ad iudiciu scabimorum spectant pater et debet eos monere
statim post monitionem dictu nunc villam famulatu bertholdi per ipsos monere si velit
sup eundem casu si pater fuerit et non alio modo nisi contingerit quod villam nunc in iusticia
prosequenda esset negligens vel remissus. In quo casu. In quo casu famulatu bertholdi
per requirere villam nunc per tres dies plantare pater scabimorum quatuor super illo
casu moneret scabimorum et faceret iusticiam. Et si villam nunc hoc facere recusaret
vel nollit optine famulatu bertholdi sup illo casu per monere scabimorum et deberent
scabini de illo casu iudicare ad monitionem ipsius saluo iure nunc in eundem si qua
ad iudiciu pertinet. Et si tunc famulatu bertholdi in retinendi monere negligens fuit
villam nunc monuit reservatur. Ad quem se spectat monitio sup dno casu et ad eundem
monitionem semper scabini iudicare tenentur. Perpetua si contingerit bellum insurgere
vel iuribus moneri in predictis locis ubi villam nostram pater non fuerit et famulatu ber
tholdi superveniat. Nec sit ibi aliquis loco villam per audire quicquid idcirco teneat
arrestare malefactoribus et eos dunt in prisonem que est in villa ubi alii malefactoribus
detinentur secundum quantitatem delicti qui malefactoribus debet tractari per monitionem
nunc villam et iudiciu scabimorum pater quod in aliis casibus superius est expressum. Et quod
dictu bertholdus tenet et tenet ac eundem heredes sui successores in dictis locis tenet
et tenet ipse ac eundem successores a nobis et nunc successores in eundem tanquam homo
nunc legem seu iudiciu successores ipsius ledum qui eundem pro ipso. Et ut eundem predicta

ad
da

firma stabilitate consistat Nos ipsi predicti de consensu et voluntate capiti nri ecclesie
hodie promittimus bona fide quod quodvis casu contingere in perpetuum nos vel nri
successores non emutabimus / obligabimus / alienabimus / donabimus vel vendemus
ad usum vel hereditatem velle Marchlinum / cum appenditiis seu iura ad nos pertine-
ntia in dictis locis in tota vel in parte / et conservabimus velle Marchlinum in libe-
tate et franchisia qua tunc et tunc debemus aliis bonis villis nri ipsius
salvis iuribus velle Marchlinum prout ea conservat stabim dicti loci / et in quodvis
poterimus eos defendere et eis assistere / Nos sustinebimus quod eis aliqua ordinatio
vel iuramentum prestat. Et nos Egidius berthout predicti recognoscimus eam superius
pro nobis et nris successoribus / et ea rata habemus et confectimus ordinationem predictam
promittimus bona fide pro nobis et nris successoribus partem et ordinationem superius
expressas / et prout in his partibus continetur de perpetuo inviolabiliter observari
Et nos ipsi predicti compositionem in nihilominus ordinem bertholdi de iurisdictione
et dno et de accessibus ad ea in dictis locis quod verba expressa in ipsa compositione
posita significat Et nos bertholdus et omnes nri successores tenemus fecimus nri ab ep-
iscopis iuramus quod in dictis locis de iurisdictione et dno et de accessibus ad ea nos per-
tenemus nri occupabimus pro nobis vel pro alio seu alio ultra id quod per verba exp-
ressa in hac ordinatione posita nobis conceditur. Promittimus etiam nos bertholdus
pro nobis et nris successoribus bona fide / quod de perpetuo quodvis casu contingere
iuris nri quod habemus in villa Marchlinum et cum appenditiis inviolabiliter conservare
predicta non vendemus / obligabimus / alienabimus / donabimus / emutabimus in
toto vel in parte hereditarie vel ad tempus quin dicti ad nos hinc post nri
obitum devolvatur Et ista ordinatio partem iuramus nos et nri heredes prout
in his partibus continetur fideliter observare quodvis casu predicta iura nos idcirco
conservare a dno nro heredi pro qui nri pro tpe. Cuius oia iura predicta tam nos
quam heredes nri debemus tenere in firma legum a dicto dno nro heredi pro et
aliis nris qui pro tpe ecclesie heredi succedunt Et si contingere nos vel nros her-
edes obligare seu alienare iura nra in dicta villa Marchlinum vel cum appenditiis
prout dictum est nos recognoscimus pro nobis et nris successoribus quod reipso seu
ad predictam committeremus ita quod tali obligatione seu alienatione nullum in
alio transigeretur Et nos Egidius berthout pro heredi predicti quia predictam partem
firmam et stabilem iuramentum volumus de perpetuo sigilla nri partibus suis unum sigil-
lo capiti ecclesie nre heredi dupliciter appendere. Et nos propositis deinceps archi-
episcopis totum caput maiorem ecclesie heredi approbamus gratiam habemus partem et ordi-
nationem predictam et in eas consentimus sed ad preteritum est expressum et eas firmam
promittimus de perpetuo observare / propter quod sigilla ecclesie nre unum sigillo
heredi partem dno nro heredi ipse partibus est appositum Et nos Egidius berthout
predicti qui predictam ordinationem partem volumus de perpetuo inviolabiliter observari
tam a nobis quam a nris successoribus partibus suis sigilla nri unum sigillo predictam
dno ep- et capiti dupliciter appendere. Et nos nri rodatus stabim iuramentum cor-
pore et tota roitas velle Marchlinum de voluntate et ad requisitionem dno nri ip-
sorum et capiti ac Egidius berthout predicti gratiam habemus dictam partem seu ordi-
nationem ac in eas consentimus et promittimus bene et fideliter observare et facere
observari tam a singulis nris quam ab Egidio berthout ac cum heredibus memoratis
et singulis dno iuramus quod de novo constitutum ad consilium velle nos partem
ordinationem firmam observatur et facere observari prout superius est expressum
Et nos ep- et dno predicti de consensu capiti ecclesie heredi promittimus bona fide
pro nobis et nris successoribus bertholdo sicut legum fidei nro ac velle nri March-
linum prestat amplius contra quosdam et in quibusdam pro defensoribus nris

Et nos Egidius berthout pro nobis et heredibus nostris etiam Magister Rodatus sta- 34
bini iurati consilium ac tota civitas ville marchlinum promittunt bona fide pro nobis
et nostris successoribus prestare auxilium tota quosque et in quibusque necessitatibus
ipsi ipso tanquam domino nostro contra homines pro defensionem iurium eorum et quantum ad
auxilium tam in pugnando quam defendendo prestando tota quosque adversarios et
contra homines seu ville marchlinum prout nos Egidius berthout predicti et nos sui
cessores minime potuerunt consensu occasione aliorum feudi a quorundam alio domino
reservati seu reservandi vel nos marchlinum occasione consuetudinum marchie seu consue-
tudinum ad vicinorum domum sedem possibilitatem sitam in qua debet videri dominus noster
ipse dominus guerra ad rupto suo militibus consilio ville nostre marchlinum ac ali-
am bonam villam eorum vocatis et congregatis in capto hominibus contra homines
prout moris est et debemus stare ordinacionem eorum prefatis et consensu sitam
et possibilitatem predictam. Et nos Magister Rodatus stabini iurati consilium ac tota
civitas ville marchlinum prout ad requisitionem predictam domini nostri episcopi scripti
et Egidii berthout ad maiorem stabilitatem predictam ordinacionis et pacis partibus
suis sigillis nostre civitatis una cum predictis sigillis duorum apponimus. Et nos
predicti episcopus capitulum Egidius berthout et civitas ville marchlinum rogamus
nobile virum Arnoldum comitem de loss et de chingum quatenus sigillum suum velit
apponi partibus in testimonium veritatis. Et nos Arnolde comites de loss et de
chingum predicti ad requisitionem predictam domini nostri Millesimo terrarum
predictarum sigillis duorum apponimus. Datum anno domini Millesimo terrarum
septimo feria sexta post festum beati petri ad vincula. Cuius nos sicut probandum
interest ordinacionis dictarum partium in qua alias expressis consensibus ut est dictum tunc
re et indubitabiliter observari et observari oportet unanimes voluntas asserimus
et cupimus prout promissum et debemus percipere ob vires probabilem omnium
et verisimilem necessitatem ville nostre marchlinum predictarum contra nostram dyocesis ipsa brabancia
sitam quibusque predictis quod homines eiusdem nostre habent ad suis familiis et iuramentis
eis eorum in necessitatibus suis occurrentibus quasi per totas mundi partes multisque circuitibus
sive in partibus prefatis et ordinacionem villa nostra predicta et homines eiusdem in statu pro-
prio et tranquillo quaviam non possunt. Nos affectatis et volentes ob utilitatem et co-
modum ecclesie nostre patris et ville marchlinum ut est dictum providere sedem formam dictarum
partium predictarum et sigillis predictis consignata ut est dictum volumus et testemur expressis
formam partium predictarum ipsarum firmiter observari. Et ad maiorem firmitatem et stabi-
litatem de premissis absque aliquo modo retractandi in postea predictis suis
sigillis nostris appensione roborari fecimus. Et nos Egidius berthout supradictus
quoniam formam partium predictarum sigillo nostro signavimus a premissis usque volentes
volumus dictam partem ordinacionis se firmiter observari et a nostris heredibus seu suc-
cessoribus indubitabiliter oportet observari et in munimine et stabilitate premissorum absque
aliquo modo retractandi per nos vel heredes aut successores nostros partibus litterarum
sigillis nostris una cum sigillo domini nostri episcopi supradicti duorum apponimus. Et nos
Theobaldus episcopus et Egidius berthout predicti ad maiorem firmitatem et perpetuam stabi-
litate de premissis requisivimus et rogavimus dilectos et fideles nostros Magistros civitatis sta-
bini iuratos consilium ac tota civitas ville marchlinum predictarum quatenus dictam partem
sedem formam predictam firmiter et indubitabiliter observari et inire oportet observari.
Quibus sigillis suis una cum nostris sigillis partibus apponimus. Nos autem Magister
Rodatus stabini iurati consilium ac tota civitas ville marchlinum ad requisitionem domini
nostri episcopi et Egidii berthout predictarum laudamus et approbamus formam partium predictarum
et promittimus dictam partem firmiter et observari et inire pro posse nostro obser-
vare. Et in hoc testimonium sigillis nostris una cum sigillis predictarum partibus suis duorum
apponimus. Datum anno domini millesimo terrarum octavo in crastino festo beati andree apostoli

Universis tam presentibus quam futuris patribus suis in christo salutem. Egidius burthorpe de marchlinia
salutem et rem que sequuntur agnoscat veritate. Cum pax sua curia facta sit ordinata sit et
adapta inter Remensis priorem et duos nros Eobaldus dei gratia leodunensis episcopus et pater una et nobis
et altera super multis villis marchlinie et appendentiis eius de consilio proborum videlicet vicorum
boni prepositi de eadem archidiaconi et totiusque capite huius ecclesie leodunensis nobilibus et fidelibus
militibus armigeris et patribus huius consilii bonorum villarum episcopi eiusdem curie promouimus
et amorem nostrum sciamus quod in his super ordinacione et reformatione parva pater apostolicus plenius
constituit. Et dicit in epistola super dictis villis marchlinie predictis ad reformationem et communitatem
libertatem eiusdem quoddam privilegium et immunitatem indulgendo concessit prout in suis suis sigillis sigilla-
tis super his litteris videmus plenius contineri. Quoniam privilegium istud prout in litteris continetur
eisdem de verbo ad verbum in modum qui sequuntur subscribitur. Videlicet. Etsi dicta villa march-
linie de extra habeat iurisdictionem communem duos nros communes plenius hanc sine sedem
quendam scabimorum et quod nemo simul indeque esse valeat et scabimus. Item duos rectores de
opere seu officio sancti et septem iuratores qui de omni opus seu officium ad iuramentum gubernantur.
Item quatuor iuratores de singulis officiis dictae ville. Et unum magis scabini rectores et iurati
amoveri debet et alii eorum loco eligi deus singulis infra octidies assumptionis beate marie in
mense Augusti per eos consilium coelectum eiusdem. Excepto quod super de duodeni scabimorum legem
per unum duum durabit. Item unum commune prout habent in coelectis secundum et
eorum duum de fructu in his que ad nos commune pertinet ubi et a quibus duum eis totum
gerit iuragari. Item nulla reformationis neque quida neque aliquod statum signum de ipsa
nisi sola coelectis iuramentis in marchlinia esse potuit vel debet. Item de duodeni scabimorum
dignitas ut dictum est quod consilium coelectum iuratur super amoveri et super remanere debent
et quod duo sequenti illi qui per duos duos in scabimorum prout iuramentum debent et
eorum loco super alii subrogari. Et scholasticus episcopus in marchlinia dicti sui dicit sit electus nra
miseria fidelitatem imponit et recipit ab eisdem. Et amoti scabini infra duos duos post
eorum amotionem ad scabimatum neque poterunt promoveri. Item una delicta et ovis reos
si debet iudicari corrigi et puniri secundum statum scabimorum. Item quicquid scabini per se
hanc iurisdictionem debet stabiliri et firmari habere et nulla contradictione obstante
executionem debet demandari. Item quicquid scabini per litteras suas sigillis sigillatas
vel iuramentum testatur se vidisse et tamen scabimorum interfuisse firmari debet et facere
plenius fidem. Item dicti scabini si desiderant et nunc habuerunt in aliquo casu poterunt
recurre ad caput suum scabimorum leodunensis absque contradictione quocumque. Item nullus iusti-
tarius debet intrasse testium depositionibus audire per scabimorum nisi quod ad hoc tunc
quod faciat et videat eos iurare de veritate dicta. Item nullus foranum poterit facere testem
monum contra aliquem de burgo marchlinie super aliquo facto amittere infra terminos sua
ecclesie seu dimissionis ville predictae. Item duo rectores sancti parvi prout habent monum
super iuramentum eiusdem officii super omni rebus et personis contra ecclesiam deum officium et circa ovis
que ad illud officium pertinent et ipsi iurati super hunc iuramentum et super hoc scabini march-
linie cum caput eorum. Et si ipsi rectores requirant a scholastico auxilium hoc de scholastico
pendere debet eisdem quia iudicant iudicant seu prout fuerit factorum huius dicti
et alia iudicant ipsi rectores leuabunt ad dictum officium in suo iure secundum. Item predicti
iurati de quibus officiis magis communem rectores sancti parvi et eorum super iuramentum dicitur
cum scabimorum ovis consilio scabimorum et ovis dicitur ville negotio et utilitate exceptis
tractant et consilio tractant suum scabimorum nisi scabini eos desiderant intrare. Item
consilium dictae ville plenius habet ovis statum ville que videtur coram iurisdictione
statum ordinum augmentum minorum corrigere etiam et iuramentum pecuniarum tempore
ad opus ville sine sit in assistit sine in videtur reddere pro ad videtur iudicant accipere
et facere ad opus ville videtur locum seu locum ad hunc habent vel accipere potuerunt
quocumque modo ad utilitatem ville magis videbitur et potuerunt. Et respondit post de
omnibus receptis et datus in suis negotiis quod voluerunt et eis placuit. Item quod quilibet
de burgo ville predictae de assensu et litteris consilii debet et reddere tunc potius pro
tribus libris solummodo dimittit a singulis capitebus duo pascuam. Item de quolibet po-
derit quod vulgare dicitur. Ita que vna de vna solummodo sola soluit officium predictum
monum tunc. Item officium que iuramentum videretur et hanc tunc thentum

[illegible]

*Relatio balthasaris springer de maxima sua
marina pegrinatione ex ptibz hollandie i vlix
bona portugalie ac deinde p oceanu australe
versus polu arcticu in indiam et eius insulas*

Ego balthasar springer inductus pre
cibus amicorum simul et aui mei
attractus delectatione ut alij qd i
his capiatur delicias que vergunt in
christiane fidei incrementu neqz silentio prete
rire volui maximam pegrinationem et via ma
ris qua classibus oceanu sulcantes ex hollan
die ptibus ad ciuitatem regalem vlixbonam regni
portugalie ac deinde p multa regna insulas et
marina pericula in indie punitia caletoet pue
rimus ac in patriam tandem rediimus. *Varinitio*

Anno igitur dni millesio quingentesio septimo sol
uentes ab vlixbona lusitanie simul cu classibz in
diti regis emanuelis et spectabiliu mercatoru nati
onis teutonice q dicunt vulgari fickerde. welsere
hoegstedere hursvogele sdaoru q eoru vicepsa quinta
die maris puenim in insula canaria q dista cetu
quingenta miliaribz ab vlixbona. et hec insula e pos
ita int duas alias i quaru una st hoies bni xpositi
q faciunt caseos de lacte sduestriu capraru pisco
ture q dedita pisciu mercibz vicinas punitias sus
tentat. succaru q inde abundant euehit. *Alia*
vero pinsula e inhabilis licet aliqbz locis paucos
habeat icolas. Et ante iste tres insule satis pul
chre s raro habitatore **E**xinde venit in regnu
barbarie. a q vsq i genea qd e regnu nigroz mau

et cūlo q
noctiali

torū sūt ducenta quingenta miliaria. habet at regnū
gēnea ī p̄cipio sui p̄mōtorū qd galliæ d̄ capu
werde siue cap̄ viride. iuxta qd est ciuitas bisagitz
quingētis distās miliaribz ab oluxbona ī aui mari
sūt multe balene et pisces volātes. introitus hic p̄
oceanū spacio ducentorū quingentā miliarū nau
gatur p̄pendiculat̄ sub sole et luna quibz polus
nr̄ arcticus nō appareat s̄ ātharticus ex adūso
positus. Maximū h̄ passi sum⁹ solis estū q̄ mau
ros habitatores regni nigros facit q̄ nudi p̄t sūt
nati tā viri q̄ mulieres bestialit̄ et sine veretū
dia incedūt habētes plures ānulos aureos ī digi
tis et pedicis et catenulas ab auribz dependētes
Extendit autē regnū gēnea ī lōgū mille quingē
tis miliaribz. Post h̄ nauigant ī regnū allego
dictū qd quingētis quingentā miliaribz extenditur
vsqz ad fines arabie. In tra allego ē regnū qd
dicit̄ Saphalle et hic incedūt hoies tecti pellibz
leonū leopardū et aliarū bestiā hābet isti natu
rale v̄cūdiā nā viri verenda sua q̄ ī more pal
lorū appēsīs pellibz min⁹ tegūt ī quibusdā re
ceptaculis de ligno vel corio factis et coriis col
ligatis gerūt. mulieres v̄cō circa v̄cūdiōra sua pel
liculas habet dependētes. caput etiā pellibz ouinis
vel quibzlibz alijs velat filijs etiā suis verenda
sursū ligant. Viri q̄ capillos et c̄nes mōdurāt et pice
liniūt hābet h̄tatula ī locis s̄bt̄rancis. hābet bo
ues. et oues m̄gnas et alia pecora multa et pulchra
Terra ē satis delcabil̄ riuus aq̄rū et herbis aroma
tatis. hābet velocē loq̄lā. pecunia nulla ē ibi p̄ter

moneta de ferro q̄ sola ibi possūt sigula spari
 Serūt hoīes ī maībꝫ puos et albos baculos q̄rū
 arma s̄t tela longa vel lapides q̄ fortit' vibrant
 ī adūsarios. Terra h̄ ē adeo sabulosa q̄ tā viri
 q̄ mīeres nccario sub plātis ligāt asseres circula
 res vt sic sine lesione p̄ arenā mcedāt
 Postea venim⁹ ī arabia. vnde dicit fuisse vnus
 de tribꝫ regibꝫ. cui⁹ icole ligāt ad aures bouū aurū
 arabicu cornibꝫ anulos aureos etiā iserētes t̄ au
 ribus mcedūt autē pānis lineis vel sericis palliis
 sup nudo depēdentibꝫ. nā aurū spāt' ab eis cō
 mutatione linei pāni vel serici p̄ quē mīatores
 illuc aduehūt vt ī figura tali habent depicti
 Post arabia s̄t quīqꝫ īnsule q̄rū p̄ma dicit mon
 sabit ī q̄ puidim⁹ nauibꝫ de dula aq̄. Puenim⁹
 q̄ ī ciuitate quiloē regia q̄ 60 miliaibꝫ distat
 a trā safalle. hāt ciuitate iuasim⁹ spoliauim⁹
 et aues multos īfecim⁹ q̄ erāt īmici nrī rege
 fugato q̄ habebat arcē iux ciuitate quā et ipsam
 occupauim⁹ vocātes eā arcē sancti iacobi p̄ tuiti
 one eius et toti⁹ trē reliquētes ibi milites arma
 tos centū. Demde septuagita miliaibꝫ distat a
 quiloē ciuitas regia q̄ bombassa dicit quā occu
 pātes spoliauim⁹ mcedim⁹ et multos īfecim⁹ di
 uicias inde maxias exportātes. vnde nauigātes
 29 miliaria puenim⁹ ad ciuitate que d̄ mellida
 cui⁹ habitatores erāt nob' amici hic s̄t multi
 sclauī et serui vediti ex genea. A mellinda sūt
 nonagita miliaria vsqꝫ ad fines psidis. ab hac
 igit' nauigauim⁹ p̄ mīgnū mare iuxta ciuitatem

mecha ubi mahumetis ossa in magna reuerentia a
sarracenis et thurais habentur. usq; in insula que
dicitur auxedina a qua putat fuisse alii ex tribus
magis siue regibus. Ab hac insula nauiganum
cetum milia ib; in ignem cananor in quo incipit cres
ce diuersitas preciosarum specierum. Abhinc puenim;
tandem in maiorem indiam. ubi homines sunt fusti coloris
nudi icedentes propter sola vereda que lintas tegunt. lo
gos habet capillos ut patet in figura.

ten^{re} negel

Est autem india hec magna et preciosa puincia mira
bilibus plena. Vidimus circa litus terre homines pueros
et vespilia domus seruantes. hic inuenit zinzib
piper galiosili cynamomum et alie species preciosae. nec
non et lapides preciosi que omnia pro precio comparari possunt
Crescunt hic fructus optimi et ficius maxime. longitu
die duorum extense manus vilis. et spissitudine trium
vel quatuor digitorum optimi saporis. hinc multa
armeta bubalorum bouum et vaccarum si non mactat ea
Crescunt hic optima vna abundat mella et diuersa bona
Est in india ciuitas que bandarana dicitur a qua septem
milia ib; puenit in calecot. ab hinc sunt xl milia
via usq; ad emporium unde comparant omnes species
ad quod etiam adhuc veneti tendunt ut nauigis per
mare rubrum per alexandriam ad europa vehant
species. Sed postquam inuenta est hec noua et longa via ab
vlybbona per oceanum in calecot per species graue
dispendium mercatores veneti ab hispanis et teu
tonibus preueni patiuntur. Inueniunt autem in cale
cot multi christiani indice nationis de terra sancti thome
A calecot nauiganum in regnum gutschii

Postq̃ autē puenim⁹ i regnū Gutschī ex iussione
 regis portugalie fabricate sūt ibi due migne classes
 Ab hoc regno putat fuisse tertius magorū l' regnū
 In hoc regno crescit piper i magna abundātia et est
 ibi p̃cipale emporiū piperis. Ab hinc puenit
 ulterius p̃r xxij miliaria i regnū Colon i quo sūt
 multi xpiani illi⁹ nationis. habet et elephātos
 grādes valde et multos. ⁊ mirāda diuisi generib⁹
 nob̃ incogniti animalia q̃lū formas neq̃o exprime
 fructus etiā t̃re sūt ibi multo maiores q̃ i nrā
 europa. Vltimus p̃ cetū miliaria puenit i ali
 ud regnū siue insulā melanqua. a qua etiā multe
 species vehūt et res p̃ciosissime ibi cresciūt. Ab hinc
 puenit in duas alias insulas. q̃rū vna dicit̃ ban
 dan i qua soli gariophili abundāt cresciūt q̃s uir
 nostrū teutoicū idoma nagellos vocam⁹ p̃t̃ silitu
 dinē quā habet cū clauis p̃uis. alie at species hic
 nō inueniūt. Altera insula dicit̃ thanogora siue
 naguaria. ⁊ hic crescit lignū albū qd̃ cethi dicit̃
 et rubrū qd̃ sandel noīam⁹ hic abundāt vniones
 et margarite. nā p̃ vno speculo xpauit qdā ex nr̃is
 manū plenā margaritis hic et i regno gutschin
 subditi et familiares portāt regnū sedāt in faretro
 cui vulg⁹ itantū subiāt et obedit q̃ nō alit̃ nisi
 rege p̃ precones ducte semiem⁹ et metam⁹ oēs passi
 semināt ⁊ metūt ac deinde suā partē de frugib⁹ ac
 cipiētes p̃tē regiā i agro sine iudictione reliquūt
 Idipm̃ etiā de sigulis mercib⁹ faciūt. Tandē ab is
 tis regnib⁹ ⁊ insulis distat xxx mil' magnū reg⁹ arsiue
 ubi habet corp⁹ sc̃i thome. cui⁹ rex h̃z xij reges sub se

hic p[re]fatore facit narratio[n]e[m] de mirabilib[us] visis

Superius succinti et superficialit[er] via p[er]natio-
nis n[ost]re p[ro]posuim[us] magis q[uam] exposuim[us] s[ed] q[ui]n
descendentes mare i[n] nauib[us] et facientes opatione[m] in
aquis multis uidim[us] opa d[omi]ni et miabilia ei[us] in
p[ro]fundo. meiores illius q[uod] dicit sapiens eccl[esi]e q[uod] nau-
gat mare enarrat p[er]icula eius. et audientes auribus
n[ost]ris amirabim[ur] illic p[re]dara opa opa et miabilia va-
ria bestiaru[m] genera et creatura baluaru[m] p[ro]p[ter] ip[su]m co[n]-
firmat[ur] e[st] itineris finis. amonem[us] vob[is] dilecti domi-
sigula pleni[us] exponere ut sciatis quibus dieb[us] in
quib[us] insulis et regionib[us] fuim[us] que mira i[n] sin-
gulis videim[us] q[uod] p[er]icula i[n]currim[us] quatuor in aut[umn]e
tis antea negatu[m] oceanu[m] veto i[m]pellere excurr[ere]

Ex industria igit[ur] regis portugalie emanuelis p[er]
expeditione[m] indica et nauigatione[m] p[ar]atis classi-
bus habuim[us] simul cu[m] nauib[us] regis in portu
vlybone naues xxx o[mn]ib[us] n[ecessariis] et bonis onus-
tis. Cum magna igit[ur] armonia musicor[um] instrume-
toru[m] et fiducia descendentes a co[n]tinenti t[er]ra p[er]uenim[us]
ad mo[n]asteriu[m] rostel q[uod] vno miliario distat ab v-
lybone portu. vbi ma[s]sim[us] duob[us] dieb[us] s[ed] a xxiii
die usq[ue] i[n] vicesimu[m] quatu[m] martij q[uod] fuit illi[us] an-
n[un]ciat[i]o[n]is d[omi]ni solennitas feria t[er]cia
pasche. Tunc ergo rep[er]im[us] oceanu[m] sulcae[m] q[uod] ex-
tendit se in longu[m] ab hispanie finib[us] usq[ue] in in-
dia plusq[ue] 2000. miliaribus

Postq[ue] igit[ur] a mo[n]asterio rostel discessim[us] et v[er]tor[um]
flatib[us] carbasa[m] dimisim[us] venit ad naues ex oce-
ano portugal[esi] piscis quida[m] ignotus toto corpe

niger et terribilis longitudine 12 vel apli⁹ pedū
 q̄ habebat alas lōgitudis sex pedū hic piscis collec
 to in se aere postq̄ se undis imersit enomuit aq̄
 in altū vi spūs ad lōgitudinē virilis mēsure. **Vicesio**
 Sexto igit die martij venerūt iuxta naues multi
 pisces et varij q̄ naues seq̄bant lōgius. **Vicesimo**
 Septimo etiā die iaculo tormētī reperūt naute bel
 luā marinā mīgnitudinē viril stature h̄ habebat
 corp⁹ obesū et testiculos vt porcus similē n̄st̄ testi
 na. os vērō habebat vt agn⁹ s̄ latius et i mādibul
 puos dentes. hui⁹ carne cibauim⁹ vno die 120. hoies
Vicesio octauo die martij p noctē nauiganim⁹ int̄
 duas isulas q̄ ab inuicē distāt 60. miliaibz q̄rū vna
 dicit canaria distās ab vlx bona 180 miliaibz. alteā
 illam ad vera distās ab ea 270 miliaibz
Ultio die martij aspiciētes reliq̄m⁹ post nos insulas
 canarie q̄ nouē sūt. 7 de dmo regis hispaniarū siue
 casteller legiois in his abūdat succarū ex his mul
 ti sclau et mauri xpianis vēdiūt. isto tandē ab vlx
 bona elōgati sum⁹ 270 miliaibus
Tercio q̄ die aprilis puenim⁹ sup mare genea. vbi
 diu nauiganim⁹ circa trā nigrozū ethiopū 12 vl 17
 miliaibz a litore. ibi apparuerūt nob̄ cete grandia
 et multa diuerse mī mīgnitudis q̄. s̄ die aprilis
Sexto die nauigātes ad cōtinētis littus tendim⁹ ad
 p̄mōtorū trē qd̄ vocāt capuwerde gallice 1. caput
 viride interī multos pisces capiētes i via maris
Septio die reliquētes p̄ nos p̄mōtorū capuwerde
 puenim⁹ iux trā nigrozū maurorū iactis anchoris
 tribz miliaibz a ciuitate regni q̄ brisaguth dicit. habēt

isti regē suū mcedūt tā viri q̄ mīeres nudi velut
bestie sine vērūdia excauātes trūcos vetustarū arbo
rū quibz p lembis vtūtut in piscatura Venerūt
hoc die ad galeas nrās corū quatuor i duabz nam
culis loquētes nobiscū līgua hispanica q̄ bñ pote
rāt intelligi. habet copīa diūsorū pecorū ⁊ aialū
bouū vacarū caprarū. ⁊ et gallozū ⁊ pullorū sed
nō vēdūt ea p aliq̄ moneta q̄ ignota ē eis omnis
pecunia. Sub ramis ⁊ frondibz arborū faciūt sibi
habitatula ⁊ puas casās cū luto ⁊ gleba tegētes
eas culmis vel gtilibz virgis arborū. has casās
eorū duodeci qñ libet p tempe ptant in pratu.
Dystat autē ab vlxbona quīgētis miliaribz
Duodeciā die mēsis ap̄l̄ misit rex puīcie filiū suū
ad naues nrās quē plus reputauim⁹ deridendū
q̄ honorandū vnde cū illūsu patri remissimus
Masim⁹ ibi i portu octo diebus cū nouē nauibz
Et tūdecia die ap̄lis ab eo loco nauigauim⁹ octo mili
aria ad locū i quo iuenim⁹ naues capitaneā pri
calis oceanicorū classū. a quo tali casu antea
sepāti fuim⁹. Nauigantibz enī nob̄ a rostel v̄torū
mīna vi īpulsā ē alia quedā nauis i nrās q̄bus
lesurā intulit quā necē habuim⁹ aliq̄ tpe reparare
i eius igit̄ repatioē occupatis. p̄cessit nos capita
ne⁹ nr̄ cū suis nauibz quīgētis miliaribz vsq̄ i hūc
die quo tandē cū difficultate ad eū rediim⁹.
Quītodeciō die ap̄ulis reditegto nūo nauū plena
classe nauigauim⁹ a tīa nigrozū maiorū p mari
oceanū gēnea qd ē lōgū mille q̄drīgētis miliaribz
vsq̄ ad p̄celsū montē in mari q̄ gallice cabe de bo

na speranze dicitur. et mos bone spei. A regno bisigith
 ximj miliaibz in mediterranea e illud maximu
 regnu genea s e terra mala pestilente hns aerē
 et malu populu. Est aute mos dictus. excelsus
 valde et rotundus a fundo maris i auo medio sit9
 e in altu surrectus nullu habitatore hns. circa
 auo pede inferius st maxie quedā arbores quas
 qtuor viri brachijs coplecti vix extensis possent
 hnt aute folia in similitudine nutu et fruct9 p
 grandes valde et rris homibz incognitos
 In hoc oceano vt etia sup retulim9 ppedicularit
 sub sole et luna et p articulu equinoctiale nauigam9
 In hoc munda vidim9 pisciculos albos alatos
 a mari i altitudine aeris i magna copia i modu
 auu volantes quu ale st de mebranis vt vesptilionu
 Instantu aute in oceani hui9 interiora a late
 ecturim9 nauigado q nec volucres nec pisces
 nec qicq viues repperim9 herat oio desertu i iuu
 Iteru tandē nauigauim9 versus cabe de bone
 speranze mote scz bone spei a quo euagati sum9
 mille qdugētis miliaribz. Vt aute venim9 ad
 locu maris q ab eode monte distabat quigētis
 miliaibz erat ibi frigida hiems i iunio sicut
 i rris tris e tpe natalu x hie sepe xigit viole
 tia imbrui i tpestate vctoru naues euerti nisi
 naute sibi i hoc prouiderit. nauigātes igit p vastu
 illud oceanu reliqm9 monte cabe a late tricitis
 miliaibz vt cōpēdios9 i mdia tēdem9. Vatu lōge
 p multa tēnaia miliarior oceanica via legētes
 nesciim9 psub vbi essem9. Quis adhuc esse nesci

entes ubi essent loquus euagagm' tandem venim' ad
locu ubi paulatim apparuerit nob' cete gradia et i
mesa multa. s' et bellue maris plures et mostia oc
ceanu valde longa et trespilia. Excurrunt a mote
Cabe. xv ebdomadibz q' nulla oio vidim' tra s' ta
tu celu et aqua

Quintadecima vero hebdomada die scz xix iulij. apparuerit
nauigantibz nob' adh' multi pisces. paulo post. s' in
spacio duarum horarum habuim' in aspectu nro terram
m' saphalle et mosimbit. ista aute tra pretercutes
venim' ad aliam insulam ab ea 120 miliaribz distat
In hac insula metropolis d' quiloa regni sedes
Vicesima tria die mensis iulij iactis classium anchoris
i p'spectu ciuitatis quiloa. cu oibz lembis nris spa
ciando i portu iuxta palaciu regale. explorabam
vtru aua esset et tributum dare vellet vel iunici et
repugnare satageret. s' expto q' oio die nob' nocere vellet
et ad rebellionem aspirare. rediim' cu lebis ad naues
Vicesima igit quinta die iulij cu octo nauibz violet' in
ciuitate irruentes ea cepim' i ortu solis occidentes
eius habitatores i ore gladij spoliates ea maximis
diuicijs auri argenti margaritaru et preciosoru lapidu
et suppellectili et ornamentijs preciosissis. Extra ciuita
te aute iueim' arce nodu pfecta quatuor turriu q'
rex p rebellionem edificauerat s' nodu summauerat
Vicesima septima die mensis iulij effugato rege quiloa
coronauit dñs capitane' aliu quedam pnuiale de
regia surge i regem corona aurea cu mg popa et sole
nitate sub p'textu q' i oibz obediēt regi lusitane siue
portugalie restituit sibi regnu. ut id patet portugalesibz

Quinto die augusti rediit rex fugatus. Ofugies ad miser
 cordia petijt regno aliquē ducatu et postea si se
 supuue ptegit post obitu noui regis q̄ patru su
 fuit et nutritu restitui i rgnū nolle autē ppter
 se pūari patruū que amaret accepto rgnū iure
 Igit i pntia multoru pūcipū creatus ē abrogat
 rex cū mīg pompa in duce sub pietatis ituitu
 Sexto die cū pleno exercitu regressi a ciuitate dispo
 sitis bene rebus. rediebam⁹ ad naues. q̄bz solutis
 ferebam⁹ directe versus ciuitatē aliā bombassa
 multū timētes ne forte socie naues i nrās ipm
 gerēt. aucto etiā timore ppter litoris vicinitatem
 sed deo ppias cū videri nauibz pgressi absq̄ pido sum⁹
 Terao decio die augusti cū x nauibz nūtiū⁹ portū
 ciuitatis bōbasse satis pulchrū s̄ ciues erāt inimici
 nrī. habebāt autē fortalicū i portu qd paulo ante
 fecerāt p sui tuitione i scopulo p̄rupto maris. ab hoc
 iaculabāt cōtra nos saxa spicula et tela s̄ nob i ill⁹
 munitibz oēs fugerūt in ciuitatē q̄ parū ab eo distab⁹
 qd continuo sequētes ciuitatē oppugnauim⁹ sic potuim⁹
 Quidē decio augusti die oppugnātibz nob ciuitatē tor
 quebāt cōtra nos lapides ⁊ missilia terribilit mil
 tos ex nrīs ledentes. nos vco igne grecū i quatuor
 āgulos citatis iaculātes multas dom⁹ incendim⁹
 puocauerāt enī nos duobz elphātis qd circūduce
 bāt corā nobis derisorie
 Quindecio vco die scz p̄stā m̄a maria irruē
 i ciuitatē oīdibz mūtissimā magis auxilio dei
 q̄ nrīs viribz cepim⁹ eā. habebat autē platōis
 valde artas ⁊ mauroz multitudiez populosissiaz

p quas oppressi moedetes tribulit^r desup a domibz iacu
lātibz mauris ciuitate laboiose et cū paulo obtinui^r
Plures ibi gētiles interfecim⁹ tantū duobz ex nrīs int
fectis. fugerat autē rex et ciues in siluā citati vi
cinā cōglobātes ibi maximā multitudinē mauroz
Nos vērō positis custodijs iuxta portas ne subito
i nos irruerēt ciuitate spoliauim⁹ vbi tātas diui
cias auri et argenti margaritarū aurearū vestiu
et supellectiliū p̄ciosissimarū inuenim⁹ q̄ p̄ valor es
timari oīo nequit

Decia octaua die augusti a portu nob̄ nauigantibz
euenit p̄ditatū nauē i qua ego erā q̄ leonart dice
bat nā ex socijs nauibz una fregit nob̄ gubnacū
lū et sic vētus q̄ volebat gubnaculo carētes ferebat
donec tandē ipulit iterū iuxta p̄dictū fortalicū sup
sabulū. amissis ergo socijs nauibz i m̄g desolatiōe
fuim⁹. auxiliante tamē domus mane septis diei. scz.
Decia nona augusti arrepti a v̄eto iacti fuim⁹ iux
ta ciuitatē s̄ hospitati et adiuti ab alijs nauibz que
nob̄ succurrebāt fecim⁹ q̄totius nouū gubnaculū
Vicesia t̄cia die cū magno labore nauē ex portu i
mare pducētes cepim⁹ nauigāe cū quibz nauibz
s̄ xi naues habuim⁹ i oppugnationē citatis q̄rū decē
pius applicuerūt ad ciuitatē. vnderia vērō p̄ditata
i mari septi die applicuit. raphael dicta. habuim⁹
nos teutones tres naues s̄z pina dicebat sc̄i hiero
nymi. 2^a raphael. 3^a sc̄i leonardi q̄ in oibz nrīs
p̄lijs et laboribz semp p̄ticipes erāt. Rex ptugalie
pius nō habuit plures q̄ tres naues p̄p̄as. relique
ptinebat teutonibus p̄t̄ illas q̄s quidā ex lōgo

bardia mīatores habebāt. Distat bōbassa a quiloe
 lxx miliaibz. a bōbassa autē vsqz ad ciuitatem
 melinda q̄ illi? pūcie vgni sedes ē st' 270 milia
 cui? rex semp habet bellū cōtra regē bōbasse. s̄ erat
 amic? noster. Nā capitaneus nr̄ quē nob̄ ipediti
 seq̄ nequim? ad melinda applicas cū quūqz nauibz
 multū fuit honorifice exceptus ab eis s̄gtulātibus
 q̄ regē bōbasse vicin? ciuitatē icedim? et ūmīroz
 suozū vltutē oneruaum? pret' q̄sdā exēlsas bom
 basse domus testudiātas q̄bus ignis pūalē nō potrat
 Vicesiā q̄rta die augusti cepit? p̄cedētis diei iter p̄se
 quētes. sustinuum? p̄ialū nā quedā nauis iterū m
 iram illata vnā ex nr̄e āchore alis fregit. a q̄ cū
 difficultate diuisi et eruti cādē q̄rto die ī magnū mare
 meche ciuitatis puenim? melinda a latē reliq̄tes
 Vicesiā septiā die cepim? m̄gnū oceanū meche extē
 sis carbasīs nauigae vsqz ī india. Distat autē a meli
 da septigentis miliaibz. Nauigātes igit' p̄ vastū meche
 mare qd' et india dicit' tandē vbi iterū p̄p̄diculauit'
 solē ⁊ lunā ⁊ ecclū eq̄noctiale p̄meaum? cū q̄tuorde
 cū nauibz fix puenim? ad locū vbi fixis āchoris ī
 p̄spectu habuim? terrā cananor qd' ē p̄cipiū indie
 et regnū opulētū vbi p̄noctauim? duodeciā die septēb̄s
 Tertiādecia die septēbris retractis anchoris nauiga
 uim? ī īsulā ansedisse dictā cui? portus ē satis ap
 tus s̄ ipa ē īhabitabil'. m̄trātes tamē ī iteriora ī
 sule puenim? ad quādā arē vbi q̄sdā nō lōge a litōe
 vidim? hoīes. māsim? autē vbi t̄gita t̄bz diebz qm̄
 ī india nō īuenit' melior vbi port' q̄z iste vbi naues
 possit habē refugū. Est at' ī india estas t̄pe nr̄e hīem̄s

Tempore vero quod in hac insula maximus fecerunt carpenta-
rij nostri nova galea et lembi. Antequam autem ex oce-
ano ad hanc insulam pervenimus sequebantur naues fluitan-
tes itinere trium dierum in magno numero canari mari-
ni et serpentes. non longe ab insula est quoddam oppidum cum
arce fortissima in monte et ignis motuosum. Inter quod
maximus hic quiescit. Venit quoddam navis plena ethiopi-
bus cum magna impetu in portum ad nos. quod videntes quam
totam cum levis nostris occurrunt eis torquentes tela et la-
pides contra eos et sic repulsis eis obtinuumus caput
que illi nunc portum invadere volebant. reiecit etiam veterem
tam fortiter eorum navem ad quendam scopulum quod fracta
perijt. ethiopes vero et equos eorum natantes evaserunt
periculum fugientes in montem ubi se tutos arbitrabantur
quia erat locus sub ditione regis enneor. Distat
autem enneor ab ansedissa xx miliaibus. ethiopes
vero et equos eorum dicebant iudices terre ad ius regis ven-
disse unde nullum spoliū ab eis habere potuimus.
Decima sexta tandem octobris die rursus navigantes
versus enneor applicuimus illuc in festo sancti luce. tunc
capitaneus noster misit quendam praeiudicalem terre ad regem
ut requeret ab eo homines et equos predictos. Respondit rex
se nescire factum huius. porro si vellemus autem esse ex-
ponet necessitati cibaria emenda et quod libet. sed autem
patus esset exasperare nos in pugna. habebat enim iuxta
se ad prelium patos octo milia hominum.
Decima octava die. scilicet in festo sancti luce in aurora navigamus
cum omnibus levis in quibus erat non minus quam octingenta expediti
ad pluvium ad terram illius litus. ubi vidimus innumerablem po-
pulum albis amissis vestitu et omnino inermem quod dicebant

sibi placere quicquid capitaneus noster vellet nec aliud optare
 sed postquam ex iussu capitanei in eos iecimus tela omnes fuge-
 runt. Per parvam tamen moram redierunt cum innumabili exer-
 citu gerentes pulchra scuta in latere et fulgentes gladios
 in dextra habebant etiam plures naues in quas et
 aliquid eorum domus igne graui iecimus. ipsos tamen in
 litore deducimus iacula dirigentes in exercitum eorum quod
 illi perire debant. Relictis ergo illis quibus ipse eam
 Eodem die sancti lucie nauigauimus versus regnum cananor
 Vicesimo autem 2° die octobris illuc applicauimus manē-
 tes ibi quatuor diebus quia ibi inuenimus multitudinem
 zinzibeis cynamomi margaritarum et aliorum preciosorum
 lapidum. Interi venit amicus noster rex cananor ad
 capitaneum nostrum quem post obitum fratris sui fecit herē-
 de et futurum regem illius terre.

Vicesima septima die quam fuit symonis et inde iterum sol-
 uentes classe nauigauimus versus regnum gutschi.
 Vicesima octaua die nauigantes reliquimus a latere empo-
 rium destructum calecot. a quo sequenti die sequebant
 nos multe sambucę sic enim vocant in calecot suas
 naues

Tricesima die venimus ad regnum gutschi ubi iactis anho-
 ris quicquid una leuca a litore separati in secundam diem
 Nouembris die 2^a quatuor naues perire cepimus oneam
 re quam dicitur sancti raphael. leonart. Judea. Creptionis maiore
 quarum tres oneate nauigauerunt in reditu versus
 cananor. nos in cum nostra naue sancti leonardi masim
 aliquid diebus in gutschi. Interi descendit rex ad capita-
 neum nostrum a quo diademate aureo conatus est quod sibi rex
 ptugalie misit

Vicesima die septembris discedentes a gutschi nauigauim⁹
vers⁹ cananor q⁹ puenim⁹ i vigilia natiuitatis xpi
ubi exoneauim⁹ pti nauē nrāz ppter duas alias na
ues. s. raphael ⁊ ceptiois. q⁹ susceperūt a nob⁹ duce
ta milia pipeis taleta ⁊ sexat seringeta et onerate
discesserūt a nob⁹ 2^a die ianuarij tēdentes vs⁹ ptugaliā
Nos autē cū sola nrā nauē pmanētes i cananor exo
neratā nauē alio pipere i cananor repleuim⁹ do
nec adh⁹ alie due naues ex gutschi ad nos redierūt
Vicesima prima die ianuarij cū tribus nauib⁹ ten
dim⁹ vs⁹ ptugaliā nauigātes directe a cananor
vers⁹ ansedisse. Est autē ista cananor ⁊ ansedisse reg
nū qddā catarkalla dnm c⁹ icole erat inimici nrī
Vnde ab hoc diuitentes iuxta ansedisse q⁹ trāsētes
Quinto die february vastū meche oceanū itraui⁹
ubi iterū ppedicularit⁹ sub sole ⁊ luna nauigauim⁹
scz a quīntodecimo die february vsq⁹ ad octauū martij
et tūc tandē vidim⁹ isulā scz quādā que tamen
a cōtinēti distabat centū xl miliaib⁹. Distat etiā
alia qdā isula scz christophori. a pōri xl miliaib⁹
cui⁹ trā in abūdātia pducit zinziber ⁊ abūdāt pe
corib⁹ et victualib⁹ hac habuim⁹ in prospectu
Vndecimo die martij. sed duob⁹ dieb⁹ māsīm⁹ i ma
ri nequētes ad eius litus pueniē. trā ē satis bona
s⁹ difficult⁹ ad eā pē pueniri. At p⁹ vetus carba
sa impleuit a loco illo discedētes tēdim⁹ ad cōtinē
tē que adhuc distabat 100 miliarib⁹
Quartodecimo die martij iterū vidim⁹ trā q⁹ dista
bat a mōsebit sexagita miliaib⁹ s⁹ illā reliquētes
Decima nona die martij pueni⁹ ad isulā mōsebit

ubi iactis anchoris usq; i xiiii^{ta} die aprilis māsū⁹
 purgātes naues quāsi lignis et dula aq̄ ibi oneāu⁹
 Quidē die aplis inde discedētes i mīgnū ocea-
 nū nauigau⁹ vers⁹ montē cabe de bō sperāze. id
 ē mōtē bone spei. Et eo tpe q^o venim⁹ ad mōsebit una
 mārū nauū dca magdalena piclutata ē fundo et
 arene ipulsa ppter quā diuti⁹ i portu mōsebit mā-
 sim⁹ eruētes ex ea species et sic eas a nocumētis
 reditegrātes extra nauē. tandē in locū suū absq;
 mīgnō dāpno reposuim⁹. ibi q; bene puidim⁹ na-
 uibz p magna oceanū via de carnibus pullozū
 caprarū et aliozū victualū qzū i mōsebit copia
 inuenim⁹. tēdentes v⁹ cabe. tempestate passi etiā sum⁹
 Decidē nono die maii fuit mīg cōmotio aeris et
 fluctuū sic q; cuiusdā tribilis unde moles nauis
 illisa omēs nos fere pdidit fronte nauis fregit
 Velū mai⁹ rupit. a sinistro q; latē idinata nauis
 fluctibz replebat una etiā camera piperis fracta
 nō pūū dānū accepit sicq; oēs in vltima fere des-
 patioē positi clāuim⁹ fortit⁹ inuocātes auxiliū di-
 uinū et beate vginis q^o solo liberati in tātū la-
 borauim⁹ die ac nocte illa aq; ex nauis pncietes
 qd p nimia debilitate deficientibz viribz refocillabāt
 nos vino et pane. sic q; tandē nauis nobiscū pdi-
 ta a maxio piculo emergens tēpestate euasit
 Vicesimo igitur die maii velo redintegto alterā die s.
 xxi incipētes iterū nauigāe i meridie inuenim⁹ ali-
 as naues duas q; pcedēs tēpestatē loquus abegit
 a nobis. simul igit nauigātes v⁹ mōtē cabe
 cētū xxv miliaria habuim⁹ vētū Itin⁹ q; pcedē nequū⁹

¶ habentes ibi vicinū quēdā portū illuc māsim⁹
vsq; in vltimū diē maij. ibiq; defecerūt nob' vinū
et alimēta q' pret' panē et aquā oīa erāt cōsumpta
ibi etiā duas anchoras amissim⁹
Vltima igit' die maij. nauigauim⁹ cū duabz na
uibz vsus mōtē cabe it. bone spei nā capitane⁹
supm⁹ amissis duabz āchoris a nob' sepat⁹ noctē
habuit in oceanū exaure quo cū vent⁹ ferebat
Quē p'p' iuenim⁹ p'cepit nob' vt secū oēs redire
m⁹ ad mōsebit tēpestas enī venti cogebat nos re
trofū q' in anteriora tendē nequim⁹
Secūdo die iunij consilio habito nitebam⁹ redire
ad patriā et nō ad mōsebit s' seruetz nimia aeris
emotione p'cepit nob' iterū supm⁹ capitane⁹ sub
itiniatioē vite et oīm bonoz nrōz ne discēdem⁹
ab eo cēdente ad mōsebit. tūc naucler⁹ nē alta
voce ielamabat misericordia rogādo vt se cōuertēt
ad reditū patē alioquē nauis nrā nobiscū periet
q' in ea nō habuim⁹ panē nisi ad tres mēses
si autē ad mōsebit nos redire coget fames nos p'det.
Eo igit' die discēdēs a duabz nauibz s'aoz cōtra
vētū nauigātes tendim⁹ vers⁹ cabe.
Decio die iunij venim⁹ iterū ad portū vbi duas
anchors amissim⁹ nā ab eo retrofū p' mltā
miliaria coacti erām⁹ redire ad mōsebit. ibi
p' noctē pausauim⁹ p'p' vētū. Sequētī at
die xi s'q' venim⁹ ad aliū portū q' d' labgi derock
xij die mirātes nauē venim⁹ ad portū allago
ibiq; mltos pisces cepim⁹ vbi aliq't diebz māsi
m⁹ habētes vētū adiūsu iuenim⁹ autē ibi oues et

boues et armēta pecorū multa de quibz vēdebāt nob̄ manū sufficiēt p̄ modico ferro qđ apđ eos p̄ciōsū est. Incedūt isti ut aī dīxim⁹ rudi tantū vte tes pellibz loco pallioz ligātes verēda ī testa r̄ mirabilē loq̄lā hñtes. stridēt enī qñ loquūt qñ fistula. Vicesiā sexta die iunij p̄sperū hñtes ventū nauigauim⁹ inde ī īsulā scī blasij. a qua discēdēt die sequētī tēdim⁹ v̄sūb cabe. a qđ adh̄ eram⁹ lē miliaribz.

Sexto die Iulij habētes ī p̄spectu ipm̄ cabe tota die ac nocte nauigam⁹ contrio vento qđ loq̄i ab eo nequim⁹ discēdē s̄ semp ī ocul̄ eū habuim⁹. Septiō tandē die reliquetes p̄ nos montē bone sp̄i mirauim⁹ ī magnū oceanū gēnea. Sūt autē mille qđrīgēta miliaria a mōte cabe p̄ ipm̄ oceanū vsq̄ ad ciuitatē ⁊ r̄gnū bisagith. In tāta autē nauigatiōe multa picula et tēpestates sepe habuim⁹.

Tpe quo ī europa ē melior estas ⁊ dies loq̄iores. ē circa mōtē cabe h̄yems dies b̄ues noctes v̄cō lōge (qđ expti fuim⁹ hoc tpe) donec p̄aurētēs p̄ multa cētēnaria miliarioz oceanū gēnea iterū vēm⁹ ad locū vbi p̄pediculāt sub solē ⁊ luna nauigauim⁹ sicut ante ī mari meche etiā fecim⁹.

Vicesiō p̄mo die iulij vidim⁹ ī p̄spectu īsulā scē helene dictā qđ distat a cabe sexīgēta quīq̄ ginta miliaria s̄ ad eius portū veniē nequim⁹ eam autē trāsēntes cepim⁹ habē v̄tū mitiore aspiciētēs a longe quādā aliā īsulā ascēsiōis dictā. Cōtinua autē nauigatiōe nitenti tandē Quīto decio die augusti vidim⁹ nouē īsulas quarū vna dicebat scī iacobi alteā illa de mai r̄c sub

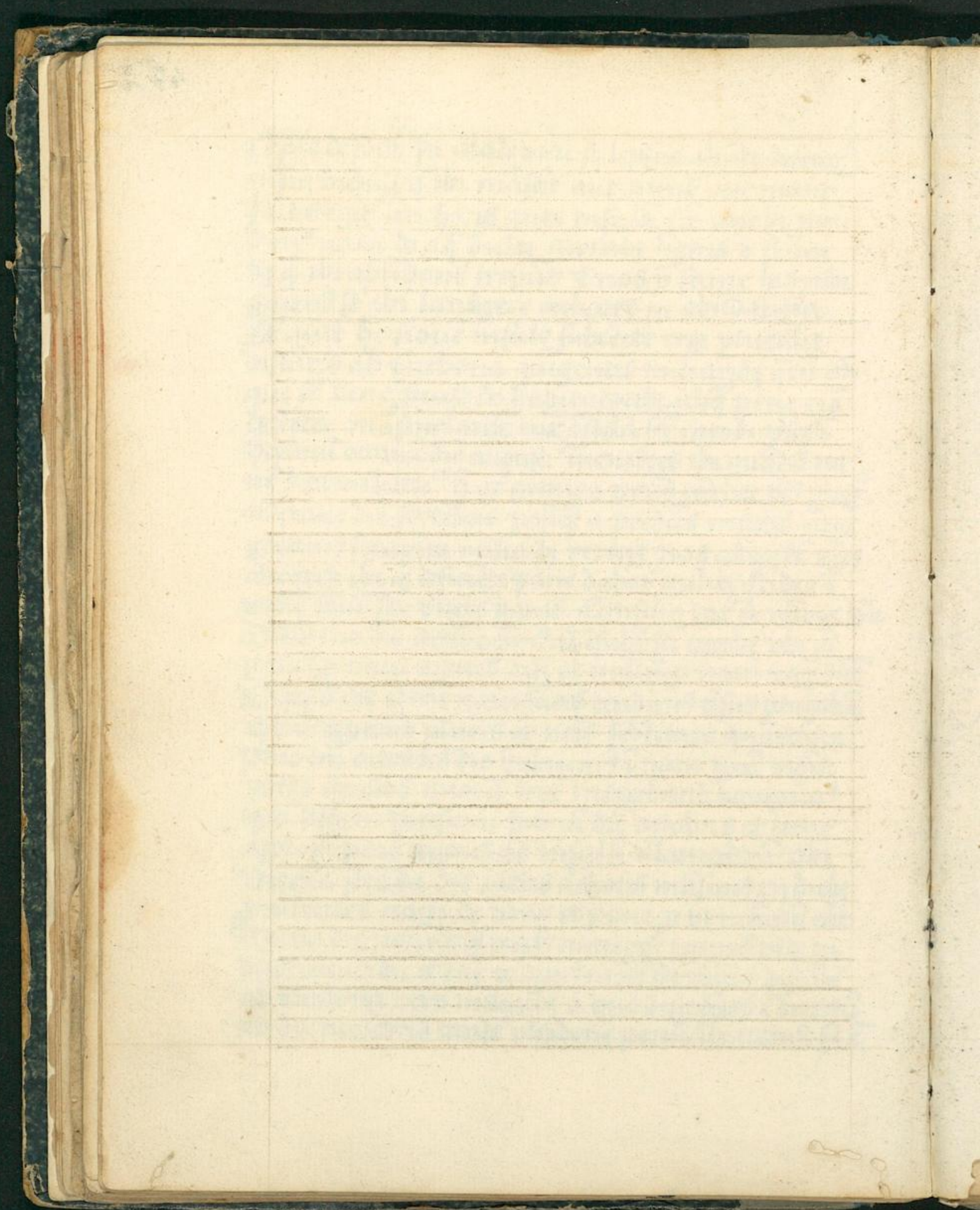

3^a Illa de foco. In illa de mai si lepus aliunde defuit
 infra bienniu q ibi masait aut curat aut morit
 factis igit anchoris ante insula sci iacobi pui
 dm⁹ nauu de aq dulci carubz lignis et fructi
 bz q ibi abundant crescit et nos p fame his mdi
 guum⁹ st ibi lanugere arbores in abundantia
 St aute he noue insule subiecte regi ptugalie
 distates ab vlybona quingentis miliaribz qru ali
 que st bene pui se de habitatoribz. aliq pene oio
 deserte. masim⁹ aute iux isula sci iacobi vsq i
 decimu octauu die augusti iuenietes ibi quada na
 ue karuel teu^a q ex gennea veies tedeat vsq ptug.
 Octauo die septembris postq a predcis insulis nau
 gauum⁹ sexaginta miliaribz reiecit nos ad easde vet⁹
 cotran⁹. ibi qz deficiete pane dabat aulibz qndie i
 victu tantu sex uncie panis. Consilio igit ex ncitate hito
 Decio tno die iteru veim⁹ ad isula sci iacobi vbi co
 pauu⁹ p nauu carnes rsi et miliu p nauu et aq dle.
 Vicesio die iteru nauigates tendim⁹ vsus ptugalia
 et tuc ceperut plures ex nris febitare quartana
 pmo eni octobris die habuim⁹ i nauu nra viginti
 viros egrotos quoru tres moriebant naugauu⁹
 igit vsq in vicesimu pronu die octobris et tunc
 appropiquae cepim⁹ ad insula illamadaa vbi
 Vicesia secunda die iactis achoris masim⁹ xij diebz
 pudentes nauu de vmo et pane p vt necariu eat
 Tercio die nouembris rurs⁹ nauigat cepim⁹ vsq in
 duodecimu die et tuc vidim⁹ mote sci vicay distate
 ab vlybona xxxv miliaribz a quo discedetes i directu
 xv die nouembris tande vlybone portu itraum⁹. fis.

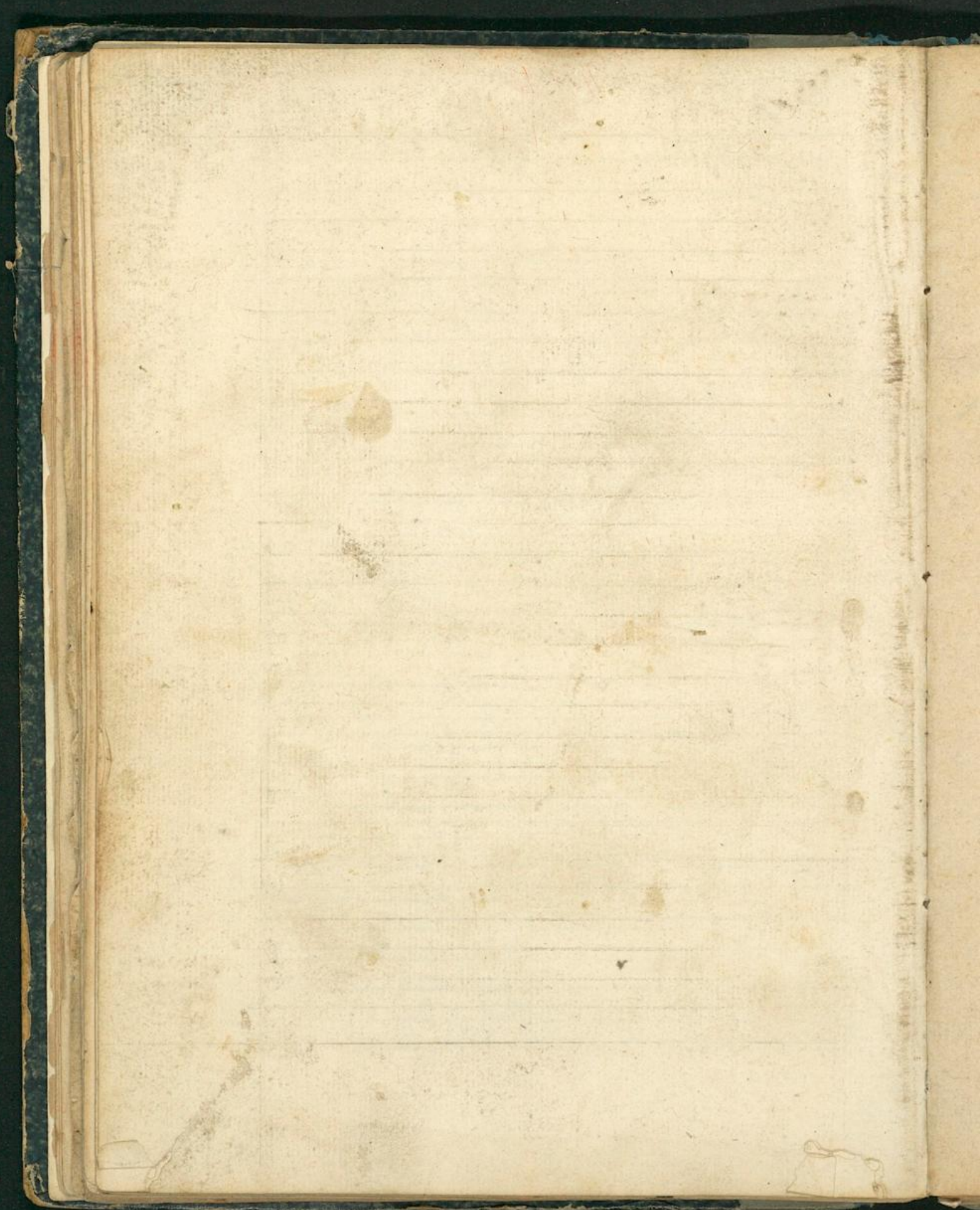

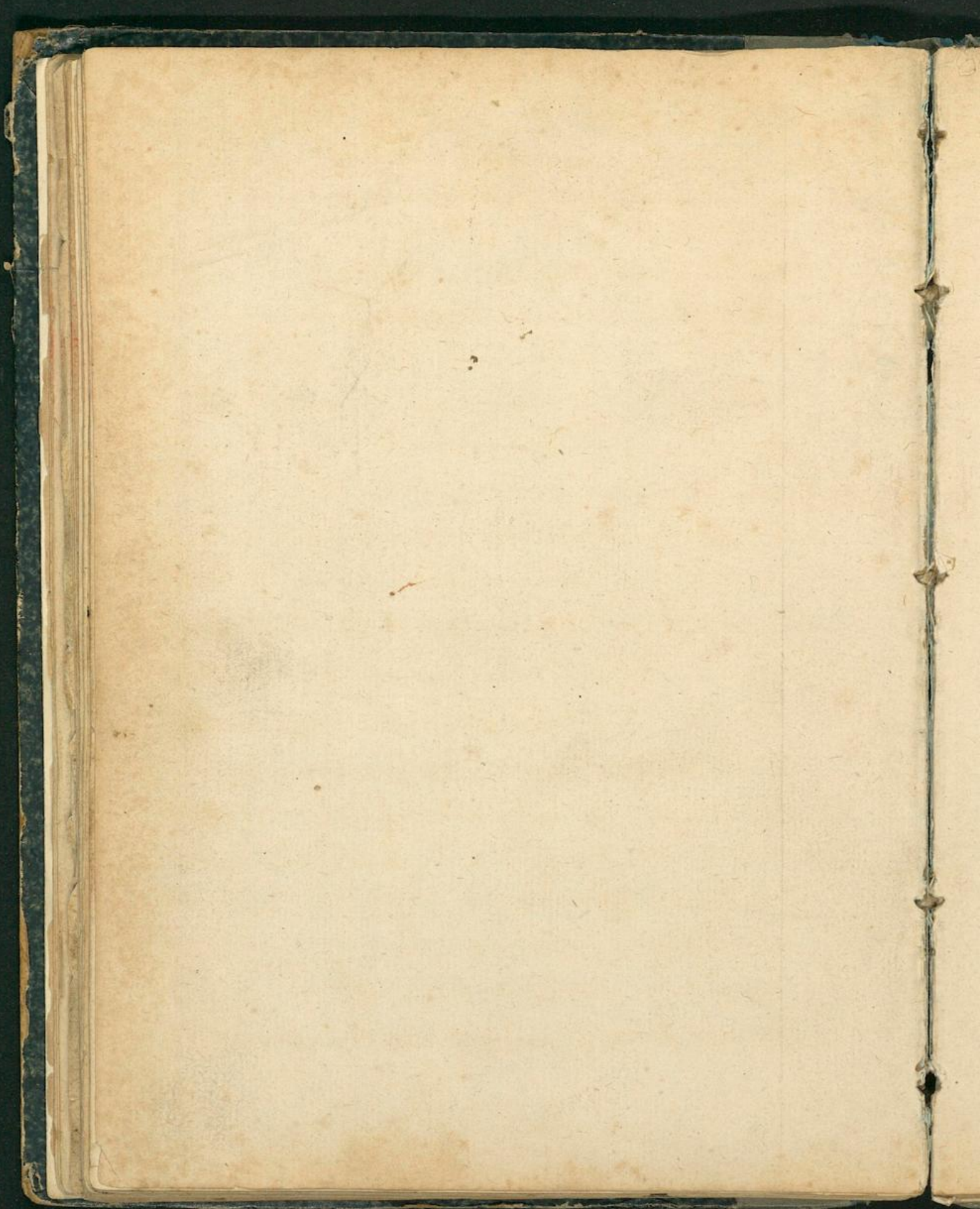

Regio Canonationis proforum.

46

Notandum quod Anno Domini millesimo
quadringentesimo primo die quarto. Predictus
propheta intra die quarta mensis Novem-
bris. Anno 6to pontificatus sanctissimi in Christo
patris et Domini Joannis pape virescens ter-
tij Domini de Capitulo in regibus de quibus
partibus ordinibus etiam fuerunt de or-
dinibus mandatum ad Monasterium circa
predictam fona post mundum solamitani
in omnibus romis in una processione pro-
cesserunt usque ad portam Colimensem et ibidem
conversissimi principes et Domini Regis
maddu Calanorum regni et ad Regiam
reportaverunt. Et fona quasi quinta Regi-
ge portam intravit cum Regina cum suis
dictis sequente Rex de equo descendit, et mu-
nem quodam Dominus in manibus suis turbas-
tam Regis nunciatus accepit, humiliter
asculabatur. et deinde inclinando caput ve-
neruntium exhibuit capiti. Et Caroli quod
illi per duos ramos portatum turbas-

1
Rex ascendit equum, et cum immediatis sequen-
tibus in equo Regina. et ante regem iurdi-
cto detulit anserem Domini Dni Saxonie.
Et quiescit nullo sibi in equis associato. Ante quo-
dam diutius forebatur regem lti Caroli.
et ante regem erat puerus, qui post se
Monasterium, ubi per modum parum ante
Lupum stabat. Coloniae Episcopus et Ab-
bas Tudensis Regem nunciantem assumptis.
et inter se dicentes usque ad Lupum. ubi nunc
tunc assumptis. Dracum et unum Loco-
mum facit, et dicunt cum subit Co-
mum loco illo cum frum pulcherrimis
et parum sumo aduato. Ubi nunc gnum
pharudo, et diutius regis dracum ad pa-
mum puerum, et Regina nunc duno
velno, nunc amum ante vel collamur
gnumlando parumit quicquid rumpit
matiam engum et fero Loco. Et dunt
londam. Vngum Rex et Regina
prossumit ad aliam. Et Maria virginis

ibidem florent. quibus exantibus et offensionibus
 manibilibus datus. Deinde introituanti Monaste-
 rium quoniam propositurans intravit.
 Foris vero prima, tertia, et quarta sequen-
 tibus. Rex pluribus notiam intravit clausis
 ostijs rursus reutis per rursus de suis assump-
 tis et Dignis de Capitulo inibi eis, tunc et
 pluribus nominationibus per heremum. Duas et
 pluribus martomus, inquisivit et disposuit
 de modo procedendi in coronationis Corona-
 tionis sue, et interposita lingua pilariis
 affixa firmi mandavit subitis in notia,
 et supra in alto Monasterio, ut Princi-
 pes et Barones et alij principes Episcopi
 et Dignis infra illa, ut impertinens pro-
 fuisse foris Coronationis sub mure
 ut gravantur locantur. In quibus in-
 terpositis inter notia et pilariis proxi-
 mis de Monis usque ad alia proximiora
 oppositis ab utroque latere tollant stabant

dicto coronationis tempore. prius et mino-
rius Principes electores et deinde aliqui
alii principes Electi Episcopi. Dux Juli-
anus et Elector Comes Cuiusdam

1414
e. lra
is 6
Deinde feria quinta, ipse die Quatuor
Canonicorum summo et longo ante diem.

Regis et Regina ex quocumque Monasterio
vnde iurantibus et Dux Anselmus Colonia F
Rodoricus. Et de Munst, induto Pontificaliibus
ad debito ordine ministrorum reus thuribul-
lo, et totum euangelium predicatum promissio fuit
ordinata, quod inter dicta interstitia ex ipso
no obuiam venit Regi et Reginae usque ad
interiores ianuas Capelle Sancti Nicolai.
ubi prefatus Anselmus Coloniensis Regem
et Reginam assumens in modum illa voce
dixit Adiuuonem meum in uos domine. Pro-
missionis et dono respondens. Qui fecit rotas
et turrim. Et iterum Anselmus. Sit uos
domine benedictum. Et regis. Ex hoc nunc et
usque in seculum. Et deinde Promissio moner-

totatur sequenti. **D**ominus Augustus cum suis mi-
 nistris Rex et Regina inter solennia ver-
 sus altare beate Marie collocatis, et processit
 in coronationis constitutionis Regis et Ro-
 gine idem Dominus Augustus iuxta processum
 infra scriptum et in hac constitutione re-
 labuavit idem Dominus Augustus Primam
 Missam suam et sibi ministrabant in
 altari et alias Dno Laurentio suis anteq.

Modus constituendi et co-
ronandi Regem Roma-
norum.

Ad constituendum et coronandum Regem
 Romanorum hoc modo procedatur. Pri-
 mo in ecclesia Aquensi sit indutus plenis
 pontificalibus Dominus Augustus Solenniter ex-
 pectans regni debitorum confirmator Magni
 consilii vero et Transactoris Augusti sum-
 miter induantur ornamentis pontificalibus et

desuper plurimalibus et cum debito ordine mi-
nistriis, rursus, humiliter et humiliter
gubernandis ordinibus occurrant. Ergo uni-
versi ad sanctas partes interiores Capelle
sancti Nicolai ubi Augustinus Colonien-
sis cum verisimili dicitur.

Adintonium
nostrius in uoce dicitur. Qui fecit colunt et
terram. Et ipse. Ut uocem dicitur budi-
tium. Ex hoc uocem et respiciendum.

Inquit.

Inquit patet singulorum dicitur qui famu-
lunt tunc. N. regni fastigio dignatus et
sublimare, tunc in quibusdam et ita in
ipsius seculi cursu, rursus in domum
salutem disponat, quatenus a tunc uocitatis
manente non uocet. Per Chymum dicitur.

Har collata dicta Augustini Magnitudinem
sic et Tunc dicitur suscipiunt. Ergo uoc
et uoc, aliter et aliter. Colunt per manus
ipsum dicitur ad forum, produnt Augustinus
Colonien- si cum rursus, rursus, humiliter, tunc
manuaglies et reliquis et sic produnt
dicitur rursus.

Sicut
 et mitto angelum meum qui prae-

cedat tibi et custodiat semper obsequia

et au di vo tunc me cum tui-

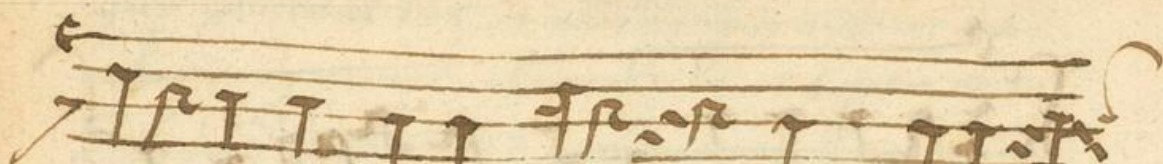
nus me inueneris tu is et afflige-

ris et affli gaudet percutiet te au-

gelus me us. *Israel* si me-

audieris non erit in te dominus unusquisque

adorabis deum alio minus ego &

minus deo minus. Et procedet totum

Et cum productus fuerit ad altarium
sternat se super altarium ad quadratum
altaris totum in longum, et dicat Oratio
Episcopi Colonienensis super ipsum prostratum.
Domine saluum me Regem. Et exaudi nos
in die qua iudicaueris vivos &c. Dominus

Dominus noster qui suis gremio sumamus
nulla virtute posse subsistere, cunctis opibus
et famulis suis. N. quoniam populus tuus vo-
luisse perfici, ita tua fulcrasti adiutorio,
quatenus quibus poterit processu, valeat
et prodesse. Per. Dominus.

Dominus omnipotens deus, celestium, terrestrium
insuper moderator qui famulum tuum di-
gnatus es ad regni fastigium pervenire, co-
rde quo, ut a multis adversitatibus liberat,

et ecclesiasticis parvis dano muniat, et ad puer-
um parvis gaudia pervenire et dano
interrat. Per dñm nrm Iesum Cr̃m.

Hic dñs regat se reg, et pnat se
super pdm Regiam, et adducatur Re-
gina, si pnat affumit, et tollatur
intra Regem in latere sinistro, et dñs
super Magistru[m] in dextro, et
dñs super Curiam in sinistro la-
tere se pnat, et tunc dñs super Colon-
niam plumbali et induta rasula col-
locatur missam dñs Confiteor dño
omnipotenti et dño dñs incipitur
Missa solenniter: —

Introitus missæ.

Dñs adiuvit dominatorem dñs et regnum
in manu eius et potestas et imperium.
Dñs iudicium tuum regi da et iustitiam
tuam filio regis. Gloria. pñs et.

Est dñs tollens dolida sub nodum pñs.
Dñs dñs qui viginti annis gentibus
stella dñs multast, laudando pñs et quia

te me fide regnorum, usque ad contemplantum
serpentis tunc resistentis perducamus.

Deus qui ^{omnis} universa disponis
et ineffabiliter gubernas, iuxta quoscu-
mque et famulus tuus iste quod in Regem
assumpsit voluisti, suus scilicet iustitiam
verbo docet impudentem unde tibi in per-
petuum placeat in regem imperium
Per dominum Iesum Christum etc.

Lectio 2^a de propheta.

Surge illuminans Hierusalem, quia venit
lumen tuum, et gloria Domini super te orta est. Quia,
cum tenebris operiantur terram, et caligo popu-
los. Super te autem orietur dominus, et gloria
tua in te videbitur. Et ambulabunt gentes
in lumine tuo, et reges in splendore ortus
tui. Quia in circuitu oculis tuis et videri,
et isti congregati sunt, conuertunt tibi. Fi-
lij tui de longe conuertunt, et filij tui de late-
re surgunt. Tunc videbis et affluens, et di-
latabitur mirabiliter cor tuum, quando con-
versata fuerint ad te multitudo maris, forti-
tudo gentium conuertit tibi. Inundatio riuus
lontanus operiet te, Insuperdantur Madian et Effa

Omnes de sabā unius, auribus et hīs do-
centes et laudans dno amandantes.

Exordio Quoniam de sabba venient omnium et
huius de punitis et laudibus suo amandis.

Surgit et illuminavit Iherusalem quia
gloria super te orta est.

Alleluia. Vidimus stellam novam in oriente
et omnis numerus adorans eam.

Brosa.

^{Prosa}
 Festa Christi & Trinitatis celebrat.
 Atq; minis sunt modis ornata rursusq; ve-
 nanda populis.

Per singulis Indutium atq; variationis
gentibus.

Et natus est Christus est stella magis visibilis
rida.

Ut illi cum non cessant pulantes tanti
signi gloriam.

Spem minima deservimus parvulo offerimus ut Regi soli quam Sydyr petirat.

Atque cum tunc diuini principis latulo transito,
Sui vos super quicquid.

Hinc inq. fili Herodis formida mundi
 gens & clori genito Vassorum promulor.

Quo quantum patris potentium imp-
nis datus ad bella magna populi edi-
cans colligit singulis. Cum totius imperio
Anno fominis missis subitus famulis
inletu inclinat ut manus dnis reser-
vatis baptisma in absolutionem criminum.
Et sps in sps ipsum alitis minoris
sanctis, pro sub resistat super
ipsum raptus mansione potestatis.
Natus

Not. Si in missis Quadragesimalis
fuerit promissis cetera et pro
dictis tractatus tractatus est.

Desiderium quo rursus iubeisti ut meo
 vinculo laborum rursus non fraudasti me.
 Quoniam pignus rursus in exultationibus
 dulcedinis
 Posuisti in capite rursus coronam de lapide
 et purpureo.

Hic singat vix et deposito pallio regio du-
 ratur per Augustum Magnum et Ex-
 imum ad gradus altaris prostratus totus
 in longum in medium rursus. cantetur Leta-
 nia a duobus. Levitis in qua loco suo migrat
 et Augustus Colonius barile in manu
 sua tenens dicit.

Ut fuit familiam tuam. N. in legem elegens
 dignus. (Clerus) Te rogamus audi nos.

Item Colonius. Ut cum benedicens et sublima-
 re et et cunctis et manu dignus. (Clerus) Te
 rogamus audi nos. Item Colonius. Ut in
 ad regni et imperii fastidium perducere fecerit
 dignus. (Clerus) Te rogamus audi nos.

Deinde illi duo Levites insinuant et complent
 Letania. Ut pontificem nostrum etc. Similia
 Letania regat et dux Colonius et vix
 similiter Levites et et dominus Colonius grat.

Vix sanctam fidem catholice vixis traditam
 vixis et opibus iustis servamus?

Respondat Rex. Volo. Item Colonius.
 Vix sanctis et cunctis et cunctis et cunctis
 esse iustis et defensis.

Rex. Volo.

Item Colonius. Vis nequum a deo tibi concessum
secundum iustitiam p[er]missum tuum no-
gens et officiatum defendere?

Rex resp. Volo.

Item Colonius. Vis iura regni et imperij
bona, iustitiamq[ue] iusto discussa conservare
verumque, et fideliter in usus regni et iu-
rii discussare?

Rex. Volo.

Item Colonius. Vis sanctis iuris in E[st]ro
Patris et domini Romano Pontifici et sancto
Romano rati subiectionem debitam et fidei
munusculum exhibere?

Rex. Positis dext[er]is d[omi]ni d[omi]ni
iuris dext[er]is sup[er] altare, dicat.

Volo et in quantum diuino iulius fuero ad
interio, et p[ri]orib[us] fidelium Christiano[rum] adiut[ur]
valens omnia p[er]missa fideliter adimplere.
Et sic me deus adiuuet, et sancti iuris.

Et tunc undatur iurum ante altare ubi
p[ri]us, et d[omi]n[us] Colonius a principibus
almanis Clero et populo iur[i] iustitibus
quoniam dicitur.

Vultis tali pruriori ac vobis vos subire,
infirmosque regnum firmare, fide stabilire atque
infirmis illius obtemperare iuxta aposto-
licum. Omnis autem potestatis sublimitas
subleata sit, sine Regi quasi preterlanti.

Ad quam quiescentem dñe Anselmo Ma-
gister magister et Trinitatis principes
almanis, Clericis et populis responde-
ant dicentes. Fiat, fiat, fiat.

Et quia Rex tamque illiteratus et laicus
predictas interrogaciones et rationes res-
pondens in latino dictas non intelli-
git. Dominus Colonius per se vel per
alium Clericum cui faciendum manda-
vit, premissas interrogaciones domino
Regi in vulgari uno id est, francigena ma-
gis festius declarabit. Rite facto iterum
Rex observat se in laicum et dñe Colon.
super nunc dicit benedictionem istam.

Benedic dñe suis Regem Nunc. Et qui
iniqua omnia molomus a se ideo et tali
cum benedictione glorifica, ut Davidico tem-
at sublimitatis scriptum et glorificatus in

2
vix p[ro]natius n[on] p[ro]natius m[er]ito, da n[on] t[ame]n
insignamur cum mansuetudine ita regere
populum sicut Salomonem fecisti regem
obtinere pacem, tibiq[ue] semp[er] sit ad fideles
subditos, tibiq[ue] militib[us] cum quies sit tuo clero
et tuis cum p[ro]p[ri]is, et ubiq[ue] tua q[ua]nta vider
existat, honorifica cum p[ro] p[ro]p[ri]is regibus
genuum felix populis p[ro]p[ri]is, et soli-
tior cum nationes adveniant, vider inter
quosdam rationes magnanimus, sit in
indignis equitatis singularis, l[et]itiam cum
tua p[ro]p[ri]is d[omi]na, fructusq[ue] obtineat
patriam, et cum libris tribuas p[ro]p[ri]is,
p[ro]p[ri]is n[on] p[ro]p[ri]is n[on] p[ro]p[ri]is, Et
in diebus n[on] p[ro]p[ri]is p[ro]p[ri]is et equitate
et in iudicio p[ro]p[ri]is gloriatur in regno. Am.

Item d[omi]n[us] Colonien[sis] sup[er] n[on] p[ro]p[ri]is.
Deus ineffabilis autor mundi, cunctos ge-
neris humani, gubernator imperii, cunctis
mator regni, qui ex v[er]o fidelis amici tui
patriamq[ue] n[on] p[ro]p[ri]is p[ro]p[ri]is regis
suis p[ro]p[ri]is, h[ic] p[ro]p[ri]is regni
sunt. N[on] cum p[ro]p[ri]is p[ro]p[ri]is p[ro]p[ri]is
nam cum p[ro]p[ri]is p[ro]p[ri]is p[ro]p[ri]is
p[ro]p[ri]is, et in p[ro]p[ri]is regni p[ro]p[ri]is.

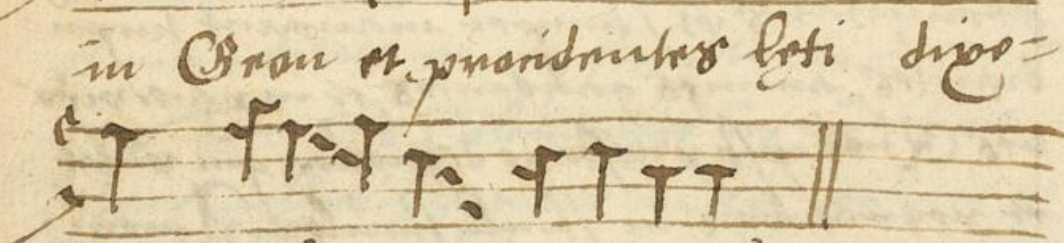
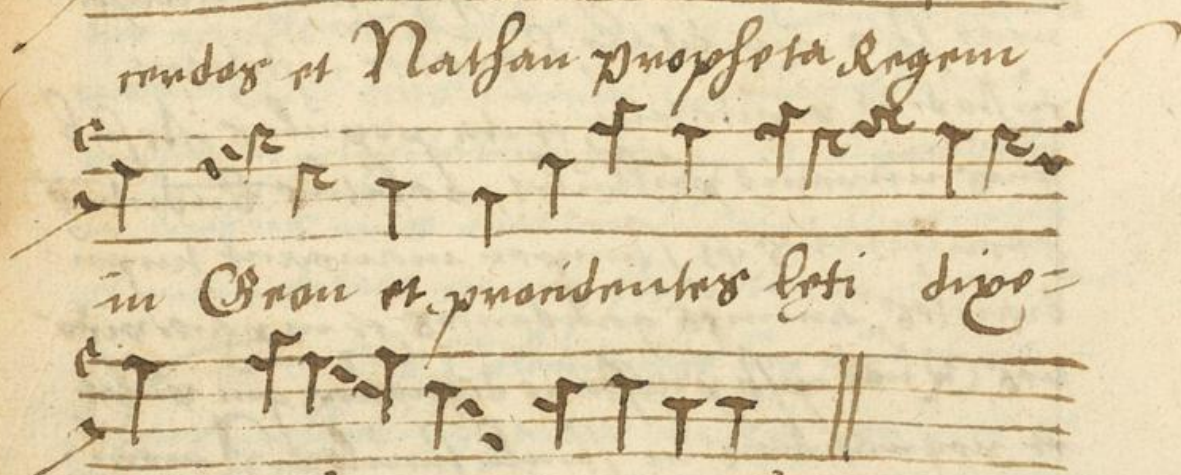
54

in templo, visita enim sunt Moyses in via:
 in nubibus, Iesus uero in plis, Gedeonem in
 agro, Samuelem in templo, et illa enim be-
 ditione sydena, ac sapientie uoce pfundo
 quam beatus David in psalterio, ac Salo-
 mon filius eius in uerborum uoce propit
 et uolo, sit in contra aures iuniorum, conira in
 aduersis galera, in prosperis parentia in
 pectore dignis stuporem, et presta
 ut quibus illi tunc fidem, precibus su
 fabrant uocem, diligat sanitatem absti-
 neat se a cupiditate, loquatur iustitiam,
 custodiat ueritatem, et ita populus iste sub
 eius imperio pullulet, ualitur benedictio
 et unitatis et stupor maneat tripu-
 dantes, animis gaudentes, et in pace uido-
 res. Quid ipse prestare dignetur, qui uincit
 et regnat deus in secula seculorum Amen.

Sic iterum uigat St Rex et Deus
 Colaminis uigat caput eius, pectus
 inter scapulas, et ambras iuncturas
 brachiorum circa scapulas de oleo sacro,
 rasperimus uos. Ita dicimus. Pax tibi.
 Clemens. Et cum spiritu tuo.

Dñs Coloniusis. Vugo te in Regem oleo
 sanctissimo. In nomine pñs ⁊ filij
 ⁊ spiritus sancti ⁊ Amen.
 Sic interra Clerus
 cantot.

unt uiuat rex in eternum.

Vestra Dñs Coloniusis vugat
 palmas manum suarū dñi Regis
 dicens.

Vugantur niamis isto de oleo sanctifica-
 to. Vnde sancti fuerunt Reges et prophete
 et sicut vngit Samuel David Regem, et

per dandus et restitutus vero in unguo.
 isto super populum istum, quam dux
 dux tuus dedit tibi ad regnum et go-
 vernandum. Quod ipse prestare dignetur
 qui vivit et regnat deus in secula se-
 culorum Amen.

Tunc Clavis aureum cantat
 Vuxit Salomonem Sadorh 2c.

Partis vultibus istis statim sint
 parati Capellani domus Regis et cum
 laqueis mundissimis detegant aia loca ubi
 dux Caluimus olim sacrum apposu-
 it in sacristia, quousque ducatur per do-
 minos qui induant cum ibi studeant
 alba, et stola in modum rubeis in pectoris
 sint rappa, et ita vadant ad sedem suam
 circa altare, et deinde dux Caluimus

Dux
 Prospice opte dux sumus obtulimus tui glo-
 riam Regni. Ne et sicut emendisti reges
 Abrahama Isaac et Jacob, sic illum largire
 ditionibus spiritualibus quousque cum et plura

diu in patuitis mirigano atq; profundius
dignius, tunc in de vno roli, et de vnguo
diu tunc abundantiam frumens, vni et
olui et aui frugum opulentiam, et large
tate diuini muneris per triumphata lingua
ut illa negante sit sanctas conparum in
patna, et vno inuolata in vnguo, et digni
tis gloriosa regalis palari maximo splen
dore regio vastitatis oculis aui fulgorat,
tunc clarissima clarescat, atq; splendore
quasi splendidissima fulgura maximo posu
sus luminis ordinatur. Tunc in ope deo
ut sit fortissimus protector patrie, et rau
solator notitiam atq; Coriolonum sitor
maxima cum pietate regalis munificen
tia, atq; ut sit sanctissimus Regum, triumphato
rum fastium, ad opprimendum uolub
les et vagantes nationes, sitq; suis inimi
cis satis terribilis, vno maxima fortitudine
regalis patuitis, optimabus quoq; atq; pueris
suis pueris de fidelibus sui regni sit ma
gis pueris et amabilis et pius, ut ab aliis si
minatur atq; diligatur. Rogo quoq; de limi
bis vni per successionem imperium futu

namque regnauerunt, neque unquam for valeret
regno totum, et post gloriosa tempora atque
felicia prospectis vite gaudia semina in perpetuum
benedictionis habere iuratur. *Requies*
et postea dignetur qui vivit et regnat do-
nus in secula seculorum Amen

Item alia

Spiritus sancti gratia, similitudinis vestre
officio in te reposita deservat, ut sicut ma-
nibus nostris indignis et materialibus do-
libus pigri et otiosi, ita vultu inuisibili
li regimus delictibus impugnavi moribus
intendimus, vultuque spiritus sancti vultu non profecti
mo sumus indolens, et illicita doluimus tota
mente et spiritu distas sui valere, et vol-
ta autem hic ingitur regit, optans, atque ex-
nari quos auxiliante deo nostro Iesu Christo
qui cum deo patre et patre spiritu sancto vivit
et regnat deus per omnia secula seculorum
Amen.

Item alia

Deus qui es in ista gloria et in ista gloria prae-
torum, qui in ista filium tuum proissi-
mo sanguine tuo quibus humanum modum
no, qui carum bellum, et propugnator es in

te speranturum, ut sub cuius arbitrio cum regno
vnum constitutum pariter, et humiliter impetramus
ut constitutus famulum tuum. R. in misericordi-
tandis tua confidamus bene. Et dicere, neque
propterea adesse dignum, ut qui tua regit be-
nedictione infundit, debet sit festis fortior, per
vnum dominus fratrum esse, et victorem domi-
norum suis, rationa vnum rationa iustitia et
pietatis, ut per tota vnde et tota vnde in te
remittit tibi perueniat, paucam tuam nationem de-
fundat, et publicos populumque a te sibi com-
missum iuste regat nullis insidiis. Debus ma-
lis cum in iniustitiam veniant, accendi do-
minis rationis ad amantem quod tunc per hoc
vultuarius de vnum, unde vixisti perinde
Regis et principis, quamvis iustitiam dili-
gens per manum iustitiae populum pium
litter ducit post peracta a te dispersa in no-
gali vultuaria amorum iustitiae perueni-
re ad gaudia eterna vultuaria. Per vnum
dum vnum. Amen.

Per omnia secula seculorum. Assistentes Amen.
Domini vobiscum Assistentes. Et cum spu-
tuo

57

Versum rouda. Assistent. Habemus ad
 dominum. Gratias agamus duo deo
 nostro. Assistent. Dignum et iustum
 est. Deus dignum et iustum est, equum
 et salutare. Nos tibi pater et ubique gratias
 agimus duo pater pro omnipotente deo
 creatori omni, imperatori angelorum,
 regnanti Rex, dominanti dominus, qui
 Abraham familiam tuam de posteris
 triumphans fecisti. Moysi et Josue po-
 pulo populi multiplicem victoriam
 tribuisti, simulque David principem tu-
 um regni fastigio sublimasti, Et Salo-
 monem sapientia paterque numerus di-
 casti. Inspice quesumus ad nos famili-
 tatis nos, et super simus familiam tuam
 N. quoniam supplicari deprecatione in Regem
 regimus. Tuus est dominus tuus dona
 multiplici, nunquam destituta tuis precibus
 pater et ubique miranda, quatinus pater di-
 sti Abraham fidei fideliter firmatus Moysi
 mansuetudine pacatus, Josue fortitudine
 militatus, David similitudo regnatus,
 Salomonis sapientia decoratus, Tibique

in arbus plantat, et per transeuntis insti-
tis pennis incedat, vultum tuum dominus
cum plebibus sibi amplexis ita circum-
dat ut doceat, muniat et instruat. Totamque
animo visibilis hostis rudem palatibus
negaliterque tuis virtutis regibus admi-
nistret, ut ad vana fidem pariter reuer-
diam rationem aures in exultantibus refover-
unt, ut hominum populumque debita sub-
structione fultus, candore rursus glori-
ficatus, ad patrum dantur polium
tua miseratione confirmans munusque
tuis quoque participationis gloria munus, et
fructus insignemabili regibus virtutis, au-
mispis celestibus circumdatus, optabilis
victoris triumphum feliciter capiat,
hinc indeque suis palatibus infidelibus
inferat, et parum tibi militantiis re-
parat, pater dominum deum, qui virtute
sancto munus tantum destruxit, unguoque
diaboli puerulo, victor ad celos ascendit
in quo patris animus unguoque consistit
et victoria, qui est gloria humilium, et
vera salusque populum. Qui terram
vit et regnat. Amen. Item alia.

Oramus. Deus dei filius Iesus Christus
 dominus noster qui a patre alio voluntatis
 vultus est per patribus suis ipse
 per spiritum sancti virginis multiplici
 spiritus paracleti per caput tuum in
 fundat benedictionem, laudamque usque
 ad interitum, tandem tui potentiam fieri
 ut, quatenus hoc visibili et tractabili
 deo invisibilia principere et tempo-
 rali regno iustis moderaminibus re-
 gere, eternaliter cum eo regnare im-
 perare, qui solus sine partato regnum
 vero regnat et gloriamur cum deo patre
 in unitate quiescenti spiritus sancti per
 omnia secula seculorum. Amen.

Bona dies Colonensis,
 Moguntinensis et Trever-
 nensis Archiepiscopi simul tra-
 dunt duo Regi gladium, duo
 Colonienso dante.

Accepe gladium per manus Episcopo-
 rum tui dignas, viro tamquam re-
 verentia pontificum apostolorum consue-
 tas tibi regaliter impetitum, nostrumque

Oranditionis officio in dispensationem
sancto dñi nati diuinitis ordinatum.
Et isto nomen de quo psalmista David
prophetauit dicens: Aringere gladio tuo
super frum tuum potentissime, ut in hoc
per mundum vinum equitatis moneas,
moliri potenter destruas, et sanctam dei
ecclesiam nūq̃ fidelis propugnator ac pro-
gator, nec minus sub fide saluator, quam Chri-
sti uos hostes moneas ac destruas. Vi-
duas et pupillos laeuat adiuuas, ac
desertas desolata restituas, restaurata re-
paras, et fructus iustitiae, et fructus boni
disposita, quatuordecim triginta annis pro
vinctum, gloriosus iustitiae cultu regno-
gus nūc mundi saluatore nūc ingru-
gens in uos sine fine uincens vo-
quans qui cum patre et spū scto uiuit
et regnat dñs in perula perulorū Amē.

Hinc armatus gladio, accipit
et duo Coloniensi, Armillas
passium, et anulum, qui sit
inquit.

Arripit regis dignitatis annulum, et per
sunt rosas fidei regno signaculum. Et ut

Gedeo and manis rapit et principis regni
 et populi, et p[ro]p[ri]etatis auctor et stabi-
 litor C[on]stitutionis, et fustianis fidei fias
 et folij in opere cum regni regni glorio-
 ris in g[ra]tia Cui est fons et gloria per
 infinita seculorum secula.

Postea Dns Coloniensis tra-
 dat ei S[ce]ptrum baculu[m]

I[n] d[omi]no et d[omi]no
 I[n] regni regni virtutis atq[ue] equitatis qua
 intelligas multos viros et bonos regni
 bonos, virtutibus virtutis paucos, lapsosq[ue] ma-
 nium p[ro]p[ri]etatis, deserviasq[ue] p[ro]p[ri]etatis, et re-
 luctos humiles, et aperiat tibi optumus I[er]os[ol]ym[us]
 C[hr]ist[us] Dns n[ost]r[us] qui de seipso ait, Ego sum
 optumus p[ro] me p[ro] quib[us] intravit palatium
 Cuius. Et ipse est qui est clavis David, et
 p[ro]p[ri]etatis domus I[er]os[ol]ym[us], qui aperit et
 novus claudis, claudis et novus aperit. Sed
 ipse dicitur, qui eduxit vinculum de domo
 carceris seductum in tenebris et umbra
 montis, et omnib[us] p[ro]p[ri]etatis innotuit n[ost]r[us]
 de quo p[ro]pheta David innotuit. Vides ma-
 in filio filii iunga equitatis iunga regni
 huius, et imitando ip[su]m diligas iustitiam, et

ad id fabras iniquitatem, quia ipsa vixit
in domo domus tuus ad omnium illius
quam ante secula vixerat alio regula-
tionis pro partitibus suis. Ihesum
Christum Dominum nostrum.

Hic est Colonius Ma-
gister et Transitus
quodam simul si inquit
Exorant Regiam, et pa-
nitur dicunt.

Accepe romanam regiam quae licet ab
indignis Episcopis inuicibus rapiti tua
iniquitatem quicquid partitatis gloriam et
opis fertilitudinis in ipso figurare intelli-
gas, et pro hoc te principum ministerium
nostri non ignorare. Ita ut perit nos in
interminabilis vastos vulturesque araz in-
telligimus, ita ut in inuicibus vultu-
ris multum stupemus contra omnia diuersi-
tates natus Christi defensor nequique a deo tibi
qui dari iustis. Et pro affirmum nos mundi-
tatis viro auctoritate, autem sanctae suffra-
gio tuo regni commisi vultis monitum
iniquitatem proficimus, ponit apponit

ut inter gloriosos afflato virtutum q̄
 uis ornatus et proprio pomp. laus fē
 licitatis caranatus cum madurore et
 saluatore. Duo uno Jesu Christo cum
 uenit uenitq̄ uenitq̄ p̄mo fuis glo
 riaris. Qui uenit et imporat dñs cum
 deo p̄mo in unitate spūs sancti. per oia
 secula seculorum. Amen.

Hic dñs Magnificus et Gre
 uisus dñs dñs dñs dñs
 legem ad altare. Et h̄c p̄fē
 tis ambabus manibus suis sup
 altare hanc faciat professionē
 in p̄mo uelut id est, in fōno.

Profiteor et promitto coram dño et
 angelis nris amodo et dñis et legem
 et iustitiam p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ dñi nris p̄m̄
 uenit p̄m̄q̄ nris p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄
 iustitiam p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄
 qui p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄
 sicut cum p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄ p̄m̄q̄
 cum iustis, atq̄ iustis iustis iustis
 iustis iustis sanctissimis Romanis pontifi
 ti nris nris, et nris p̄m̄q̄ p̄m̄q̄

voluptas dei raudignum et raudignum
honorum volo prohibere. Ea aliamque
ob imperatoribus et regibus
sui voluntas vniuersa collecta sunt et oro-
gata, ipsa inuolabiliter raudignum
faciam raudignum Abbatis et ordi-
bus vasillis regni honorum raudignum
volo parare et prohibere. In Christi
nisi pudentis raudignum, fortitudine
et ditione.

Post istam professionem dei
Magistrum et Cancellarium
sui Officium, ipsum Regem du-
cant ad Soluam regnum sui
sedam regiam supra altum Mon-
strum alio raudignum sequens raudignum
suum. Et dominus Colonien-
quatur impedit cum ministris suis
Regni alio principibus transmittibus
suum dominum ordinem suum. Et Regem
in sede raudignum dicat dominus Colonien-
Ita retine. Quo completo dicto audire
deserviant et nunc infanti raudignum
raudignum a clero. Et deinde laudam
quo finito legatur Euangelium cum

natus affertur ut in libro Confirmationis. vide
infra fol 2° *Responsorium*

*Q*uod desiderium a iunioribus tuis misisti
et iunioribus et voluntas in labio tuo
et iunioribus non fraudas te cum
Quoniam perperamisti cum in domo
dilectionis dilectionis posuisti in capite
et iunioribus de lapide precioso. Et voluisti

Quando dicitur Dominus Colonienfis.
Ita retine amodo locum regium, quem non
vires hereditario nec paternae successione, sed
principi sed electionem in regno almanis
tibi nuptas delegatum, utque per auto-
ritatem dei ammittentis, et traditionem
nostram, et ante Episcoporum priorum dei. Et
quanto clavis pariter altaris propinquus
non pignoris tanto in potestatem in clavis con-
gruis honorum impudens munusculis,
quatenus mediator dei et hominum, lo mediatore
nam clavis et solibus in hoc regni solis con-
fuerunt, et in regno seruo perum regnare
faciat Iesus Christus dominus noster rex no-
gus dominus dominum, qui cum deo pater et spi-
ritu sancto vivit et regnat deus in perula se-
culorum Amen.

Hic ita peractis si Regina in loco
presens adsuerit, dicatur ad altare
nostrum Dominus Colonienfis, et Dominus
Colonienfis super eam prostratum
duas hanc benedictionem.

Impotens stupens dominus fons et origo
totius caritatis qui fovimus hunc fragi-

Citatum neque nequibanda aduersariis
 sed dignanter contempnendo potius elegis
 et qui infirmitate mundi eligendo for-
 tia quique confundere docuisti, quique
 etiam gloriam virtutis tue, qua tunc
 posuisti in manu Iudith famine olimbi-
 dante soluti de hoste primum nequitate
 valuisti, neque quicquam ad proceres hu-
 militatis vestitus, et super hanc familiam tuam
 R. quam suppliciter deuotionis in Regiam
 obsequium benedictionum tuarum dona mil-
 lio, namque doctorum tuorum patrum semper
 et ubique miranda, et in luminis munimen-
 tis tuis undique firmiora plecta, et ipse
 sui inuisibilis hostis nequitiarum triumpho-
 rum nequitate valeret, et una cum Sara
 atque Rebekka, Eva, atque Rachel, et aliis
 innumerabilibus fructibus fructu virtutis sui
 fructu sui gratulari mereretur ad
 ducere variis neque, statimque natus
 dei nequidum. Per dominum nostrum Iesum X.

Sit prospera sit Regina per modum
 munitis in longum autem dominum Coloni-
 um sit et ipse dominus Colonienus sit
 nunc hanc benedictionem dicitur pro causa
 Deus qui solus habet immortalitatem

Curumq; habuissis inaccessibilibus, cumq; videris
tibi in pui dispositione non fallitur, qui foris
quis factura sunt, ut veras ea, qui non sunt
tamen ea qui sunt, qui superbas equis modera-
re minus de principatu digne, atq; humiles
designantes in publicis pronis, inoffensibilis
imperitiam tuam, populos noverimus,
et sicut Israel regnam Israel causa pal-
tis de captivitate sua compede solutam, ad
Regis Assurum Thalamum, regniq; sui con-
sultum transire fecisti: Ita fave famulas
tuas. Et humiliter benedictione, humi-
liumq; plebis gratia palatis, ad dignam subli-
mitate regis tui copulam, et regis sui par-
ticipium imperitiam transire concedas
et ut in regalis federe coniugij pons mo-
nus pudica proximam coniugitatis pal-
mam cautissime quereat, tibiq; deo vino et vo-
no in annisq; super omnia iugiter pla-
cere desideret, et te inspirante, qui tibi pla-
cita sunt toto corde perficiat. Per dominum nostrum.

Hic daturatur. Regine pectus
per dices potissimum suas, et
dominus. Volo ut sis circa prograndia
proleis de oleo sacro unget nomen dicens.

Spiritus sancti gratia humilitatis in
 officio in te rapiosa deprecatur, ut sicut ma-
 nibus nostris indignis oleo materiali obli-
 ta pinguis exterioribus Ita cum inuisibili
 vnguento delibuta, impinguari mercatoribus
 terrenis, cuiusque spirituali vntione pfo-
 rtissimis pomis unctura, et illirita declina-
 re tota mente et pponere discas suu va-
 lueris, et utilia aq tuo ingitur cogitans op-
 ratione atq opmari quas, angelicus do-
 minus Iesu Christo qui cum patre
 et natum spiritu uiuit et regnat dñs per
 dñs secula seculorum Amen.

Sic dominus Coloniensis Magni-
 mus et Tuncensis pariter
 supponat Coronam ad caput ipsi
 in Regibus, et dicant.

Officio indignitatis nostrae sui congruo-
 rationis in Regem benedictum ampe-
 ranam regalis exollantur, qui sunt ab
 indignis Exprobrantur manibus rapiti huius
 imponentur vnde sicut regibus auro et
 gemmis capiti huius imponentur, et defet
 undiuita pntes, ita et interius auro papi-
 entis vndeque gemmis decorari cunctas

quoniam post arripimus hunc parvuli ruz
pundantibus virginitatibus ppauso dno Jesu
Christo dignus ac laudabiliter circumvovens
Regina gloriose aule monachis ingradi
iannam, aipilicant rodum domum dno
Jesu Christo qui cum deo pater et spiritu
sancto vivit et regnat dñs ppe annis st
cula seculorū Amen.

Hic dicitur arripimus Capollam Regis
et detrahitur pultus suum de alio sa
mo ruz lania munda et alba, et po
stia peditsequis Regis ipsam nandū
ant. Quo facto dicitur iuxta Regem,
et sedat in latere sinistro et p ruz
Cloro ruzlante ad finem. Cedentz land. 2.

De oibus pparatis legatur euangelium
Secundum Mattheum.

Quum natus esset Jesus in Bethlhem Jude
in diebus Herodis Regis. Tunc magi ab Ori
ente venerunt Hierosolimam dicentes.
Ubi est qui natus est Rex iudaeorum? Vidimus enim
stellam eius in Oriente, et venimus ado
rare eum. Audivimus autem Herodes rex
turbatus est, et omnis Hierosolima cum
illo. Et congregans omnes principes sacer

64

datum ut similes pupuli, fisterabatur ab
 eis tunc ubi Christus nascitur. At
 illi dixerunt in Bethlehem Iude. Sic enim
 scriptum est per prophetam. Et tu Beth-
 lehem terra Iuda, in qua minima es
 in principibus iuda. Quia tu minus vis
 digne qui negat pupulum tuum Israel.
 Tunc Herodes cum vocatis Magis Diligent-
 er didicit ab eis tempus stelle, que apparuit
 eis. Et mittens eos in Bethlehem, dixit. Ite
 et interrogate diligenter de puero hoc, et
 cum invenitis, nuntiato mihi, ut
 et ego veniens adorari eum. Qui cum au-
 disset Regem abierunt. Et cum stella qua
 videbant in Orientem antecederat eos, resp-
 dunt variis partibus ubi erat puer.
 Videntes autem stellam gaudiosi sunt gaudio
 magno valde. Et intrantes domum in-
 venerunt puerum cum Maria matre eius.
 Et prostrantes adoraverunt eum, et apre-
 tis thesauris suis obtulimus ei munera,
 aurum, thuris, et mirram. Et respiciens
 accepto in sinibus, non redierunt ad Herodem
 per aliam viam reversi sunt in regionem
 suam.

Quatuor. Credo in unum de-

Offert. Reges tharsis et insule munera

offerunt, reges aurum et saba dona addu-
cunt, et adorabunt eum omnes reges terre,
omnes gentes servient illi. citta.

Dominus Rex Sceptrum in manu
tenet offerat. Prinde Regina. Postea
duo principes: prius dñs Magistri
universis et Universis dñs
et Postea alij principes electores
solum gradum et officium sumunt.

Secreta.

Contempsit tunc quosvis dominus dona regi-
um inferis, quibus iam non aurum sed
et interitum offertur, sed quod respondet uni-
versis doctrinam, immolationem et sumit.
Iesus Christus filius meus dñs noster
Humilia.

Secundo quosvis omnipotens dominus
salutaribus sacrificijs placatus, et famu-
lus meus. Ne ad praegravatum regalis of-
ficium dignitatis imponat. Sicut idem
et plerumque pariter addatur acceptis. Per
dñm meum Iesum Christum filium et
Benedicatur in missa ista ad illum
locum. Et pax eius. Ubi dicitur
dñs ad populum dicat. Humilia

was ad benedictionem. Clarius Deo gratias.
Domini Coloniensis.

Benedicere tibi domine custodire te, et
 firmiter te voluit super populum suum esse
 Regem. Ita in presenti periculo firmum et
 peris feliciter tribuat esse consilium.
 Assistens Amen. Clarius ac populum
 quoniam sua voluit opitulatione ac sua san-
 ctione congregari sua dispensatione et
 sua administratione per diuturna tempo-
 ra faciat firmum gubernari. Amen. Qua-
 rum diuturnis malis periculis adversa-
 ribus commotis, bonis debis auxiliantibus,
 et in presenti periculo tranquillitate firma-
 tur, et harum plenarum rationum consilio po-
 tiri mereantur. Amen. Quod ipse presta-
 re dignetur cuius regnum et imperium
 sine fine permanet in secula seculorum.
 Amen. Benedictio dei Patris et omnipo-
 tentis et filii et spiritus sancti et
 populi dei sit semper vobiscum.

Communio.

Quidam stellam suam in oriente, et vultum
 suum in orientibus adorans dominum.

Complenda,

Præsta quæsumus omnipotens deus, ut quod
solenni celebramus officio, p[ro]p[ri]is
mentis intelligentia consequamur.

Item alia.

Hæc salutariis sacrificij p[ro]p[ri]o famuli tui
maribus dilige, et ad regendum p[ro]vidum
tuam voluntatem p[ro]p[ri]um tuum idone-
um illum reddat in hoc salutari ministe-
rio contra visibiles et invisibiles hostes
scito tui p[ro]tectionis reddatur in iustis
per quod mundus est divina dispensati-
one redemptus. per d[omi]n[u]m nostrum Iesum
Christum &c.

Completo officio missæ. Deus Rex ductus
per dominos ad sacrificium iustis et
divine veritatis ad capitulum p[ro]posito so-
lita et regia inmanente participare in
S[an]ctissimo. ut infra latius.

Quia negotium fuit officij videlicet r[ati]-
onationum Regis Romanorum. hoc
primo secundum, quod fuit ab origine
translationis imperij ad germanos ap-
p[ro]p[ri]a introduxit antiquitas. tunc aliquis
quoniam debilis et quodammodo p[ro]p[ri]us
locus est p[ro]p[ri]i fuit modi rationatione.
Et quoniam dominus papa de plenitudine
potestatis sue p[ro]p[ri]i fuit modi rationatione

dictum locum mutare possit ut modo.
 Hoc tamen facere non debet nisi fuerit re-
 paratus, nisi ex magna causa, et tunc ad
 requisitionem electorum almanicorum vel
 saltem sanctorum et maioris partis po-
 puli. Hoc dicitur est fieri. Quia illud
 reddere Cesaris, quod restans sunt, et duo, quod
 dei sunt. Item hoc quod sciendum est, quod
 sicut aliquis dicitur pro huiusmodi coronatione
 eius propriis quodammodo restat locum, ita
 dicitur superius Coloniae pro huiusmodi co-
 ronatione vniuersae et legitime coronator,
 prout antiqua fuit Pontificum et Im-
 peratorum statuit auctoritas ab orbis
 rationabiliter debet confiteri et fieri. Et
 quod vulgus loquitur de abbate sancti Cor-
 nelij Indensis, ut patet quod dicitur de Ind-
 ensibus Coloniae ipse abbas non magis
 sit dicitur superius Coloniae ipsum Regem
 almanicum dabit et debet coronare, in-
 dirictum et figuratum modo. Quia no-
 spirando ad munus legis Mosiacae, soli Mo-
 ses, Aaron et alij summi sacerdotes sunt
 Gauius et dauid Regem regere iungunt
 ad figuram cuius imperantibus istis, id est, legis
 dicitur et gratia solis regis huiusmodi
 coronatio sui ministerio veraciter est pmissa.

quoniam admodum cum regnum Franco-
rum universalis et approbata testatur,
consuetudo et usus. Nec conventionibus nuper
to, quod aliquis Archiepiscopus vel Episcopus absque
consensu Dni Coloniensis iurisdictionis et obsequio
fuerit coronationi se audiat ingerere, quia
valde immunitatem foveret, Insuper Coloniensis
et noster super immunitatem et absque validitate
fuerit coronatio merito non transferretur.

Finis

9
Postquam secundum quod primum scripsi
Nepositi fuerint supra praemissum
ante altare beate Marie et in sede quia
missam audierit, ac in sede Regali super co-
ronationis unctione vestitus, superius post vestitus
aurum quas regit, dñm pñm Insuper Canonicos
decem ad sinistram, octo ad dextram ad
usus ornamentorum applicando. Sic etiam
erit de orbe primum scribis et vestitus in
his regibus, si proferre fuerit. Deinde
secundum quod quoniam Insuper Rex in di-
cta sinistram se vestitus suis regalibus
scribis aperit officio missae completo. Tunc
decem Archiepiscopus ipsum primum decem Cano-
nicos vocari facit ad Capitulum, in quo
comparabit tamque Conventus, et faciet
consuetudinem inamentum prout scribitur in

libro iuramentorum antiquo in for
 videlicet verba. Nos. R. ¹² divina fa-
 vore communita romanorum Rex ¹³ ~~dux~~
¹⁴ ~~dux~~ ¹⁵ ~~dux~~ ¹⁶ ~~dux~~ ¹⁷ ~~dux~~ ¹⁸ ~~dux~~ ¹⁹ ~~dux~~ ²⁰ ~~dux~~
 ruz et ad for ²¹ ~~dux~~ ²² ~~dux~~ ²³ ~~dux~~ ²⁴ ~~dux~~ ²⁵ ~~dux~~ ²⁶ ~~dux~~ ²⁷ ~~dux~~ ²⁸ ~~dux~~ ²⁹ ~~dux~~ ³⁰ ~~dux~~
 ridum ³¹ ~~dux~~ ³² ~~dux~~ ³³ ~~dux~~ ³⁴ ~~dux~~ ³⁵ ~~dux~~ ³⁶ ~~dux~~ ³⁷ ~~dux~~ ³⁸ ~~dux~~ ³⁹ ~~dux~~ ⁴⁰ ~~dux~~
 iura bona et psonas ⁴¹ ~~dux~~ ⁴² ~~dux~~ ⁴³ ~~dux~~ ⁴⁴ ~~dux~~ ⁴⁵ ~~dux~~ ⁴⁶ ~~dux~~ ⁴⁷ ~~dux~~ ⁴⁸ ~~dux~~ ⁴⁹ ~~dux~~ ⁵⁰ ~~dux~~
 et volumus ⁵¹ ~~dux~~ ⁵² ~~dux~~ ⁵³ ~~dux~~ ⁵⁴ ~~dux~~ ⁵⁵ ~~dux~~ ⁵⁶ ~~dux~~ ⁵⁷ ~~dux~~ ⁵⁸ ~~dux~~ ⁵⁹ ~~dux~~ ⁶⁰ ~~dux~~
 p^{ri}vilogia ⁶¹ ~~dux~~ ⁶² ~~dux~~ ⁶³ ~~dux~~ ⁶⁴ ~~dux~~ ⁶⁵ ~~dux~~ ⁶⁶ ~~dux~~ ⁶⁷ ~~dux~~ ⁶⁸ ~~dux~~ ⁶⁹ ~~dux~~ ⁷⁰ ~~dux~~
 diuis ⁷¹ ~~dux~~ ⁷² ~~dux~~ ⁷³ ~~dux~~ ⁷⁴ ~~dux~~ ⁷⁵ ~~dux~~ ⁷⁶ ~~dux~~ ⁷⁷ ~~dux~~ ⁷⁸ ~~dux~~ ⁷⁹ ~~dux~~ ⁸⁰ ~~dux~~
 natus ⁸¹ ~~dux~~ ⁸² ~~dux~~ ⁸³ ~~dux~~ ⁸⁴ ~~dux~~ ⁸⁵ ~~dux~~ ⁸⁶ ~~dux~~ ⁸⁷ ~~dux~~ ⁸⁸ ~~dux~~ ⁸⁹ ~~dux~~ ⁹⁰ ~~dux~~
 fuit ⁹¹ ~~dux~~ ⁹² ~~dux~~ ⁹³ ~~dux~~ ⁹⁴ ~~dux~~ ⁹⁵ ~~dux~~ ⁹⁶ ~~dux~~ ⁹⁷ ~~dux~~ ⁹⁸ ~~dux~~ ⁹⁹ ~~dux~~ ¹⁰⁰ ~~dux~~
 ruz ¹⁰¹ ~~dux~~ ¹⁰² ~~dux~~ ¹⁰³ ~~dux~~ ¹⁰⁴ ~~dux~~ ¹⁰⁵ ~~dux~~ ¹⁰⁶ ~~dux~~ ¹⁰⁷ ~~dux~~ ¹⁰⁸ ~~dux~~ ¹⁰⁹ ~~dux~~ ¹¹⁰ ~~dux~~
 ruz ¹¹¹ ~~dux~~ ¹¹² ~~dux~~ ¹¹³ ~~dux~~ ¹¹⁴ ~~dux~~ ¹¹⁵ ~~dux~~ ¹¹⁶ ~~dux~~ ¹¹⁷ ~~dux~~ ¹¹⁸ ~~dux~~ ¹¹⁹ ~~dux~~ ¹²⁰ ~~dux~~
 ruz ¹²¹ ~~dux~~ ¹²² ~~dux~~ ¹²³ ~~dux~~ ¹²⁴ ~~dux~~ ¹²⁵ ~~dux~~ ¹²⁶ ~~dux~~ ¹²⁷ ~~dux~~ ¹²⁸ ~~dux~~ ¹²⁹ ~~dux~~ ¹³⁰ ~~dux~~
 ruz ¹³¹ ~~dux~~ ¹³² ~~dux~~ ¹³³ ~~dux~~ ¹³⁴ ~~dux~~ ¹³⁵ ~~dux~~ ¹³⁶ ~~dux~~ ¹³⁷ ~~dux~~ ¹³⁸ ~~dux~~ ¹³⁹ ~~dux~~ ¹⁴⁰ ~~dux~~
 ruz ¹⁴¹ ~~dux~~ ¹⁴² ~~dux~~ ¹⁴³ ~~dux~~ ¹⁴⁴ ~~dux~~ ¹⁴⁵ ~~dux~~ ¹⁴⁶ ~~dux~~ ¹⁴⁷ ~~dux~~ ¹⁴⁸ ~~dux~~ ¹⁴⁹ ~~dux~~ ¹⁵⁰ ~~dux~~
 ruz ¹⁵¹ ~~dux~~ ¹⁵² ~~dux~~ ¹⁵³ ~~dux~~ ¹⁵⁴ ~~dux~~ ¹⁵⁵ ~~dux~~ ¹⁵⁶ ~~dux~~ ¹⁵⁷ ~~dux~~ ¹⁵⁸ ~~dux~~ ¹⁵⁹ ~~dux~~ ¹⁶⁰ ~~dux~~
 ruz ¹⁶¹ ~~dux~~ ¹⁶² ~~dux~~ ¹⁶³ ~~dux~~ ¹⁶⁴ ~~dux~~ ¹⁶⁵ ~~dux~~ ¹⁶⁶ ~~dux~~ ¹⁶⁷ ~~dux~~ ¹⁶⁸ ~~dux~~ ¹⁶⁹ ~~dux~~ ¹⁷⁰ ~~dux~~
 ruz ¹⁷¹ ~~dux~~ ¹⁷² ~~dux~~ ¹⁷³ ~~dux~~ ¹⁷⁴ ~~dux~~ ¹⁷⁵ ~~dux~~ ¹⁷⁶ ~~dux~~ ¹⁷⁷ ~~dux~~ ¹⁷⁸ ~~dux~~ ¹⁷⁹ ~~dux~~ ¹⁸⁰ ~~dux~~
 ruz ¹⁸¹ ~~dux~~ ¹⁸² ~~dux~~ ¹⁸³ ~~dux~~ ¹⁸⁴ ~~dux~~ ¹⁸⁵ ~~dux~~ ¹⁸⁶ ~~dux~~ ¹⁸⁷ ~~dux~~ ¹⁸⁸ ~~dux~~ ¹⁸⁹ ~~dux~~ ¹⁹⁰ ~~dux~~
 ruz ¹⁹¹ ~~dux~~ ¹⁹² ~~dux~~ ¹⁹³ ~~dux~~ ¹⁹⁴ ~~dux~~ ¹⁹⁵ ~~dux~~ ¹⁹⁶ ~~dux~~ ¹⁹⁷ ~~dux~~ ¹⁹⁸ ~~dux~~ ¹⁹⁹ ~~dux~~ ²⁰⁰ ~~dux~~
 ruz ²⁰¹ ~~dux~~ ²⁰² ~~dux~~ ²⁰³ ~~dux~~ ²⁰⁴ ~~dux~~ ²⁰⁵ ~~dux~~ ²⁰⁶ ~~dux~~ ²⁰⁷ ~~dux~~ ²⁰⁸ ~~dux~~ ²⁰⁹ ~~dux~~ ²¹⁰ ~~dux~~
 ruz ²¹¹ ~~dux~~ ²¹² ~~dux~~ ²¹³ ~~dux~~ ²¹⁴ ~~dux~~ ²¹⁵ ~~dux~~ ²¹⁶ ~~dux~~ ²¹⁷ ~~dux~~ ²¹⁸ ~~dux~~ ²¹⁹ ~~dux~~ ²²⁰ ~~dux~~
 ruz ²²¹ ~~dux~~ ²²² ~~dux~~ ²²³ ~~dux~~ ²²⁴ ~~dux~~ ²²⁵ ~~dux~~ ²²⁶ ~~dux~~ ²²⁷ ~~dux~~ ²²⁸ ~~dux~~ ²²⁹ ~~dux~~ ²³⁰ ~~dux~~
 ruz ²³¹ ~~dux~~ ²³² ~~dux~~ ²³³ ~~dux~~ ²³⁴ ~~dux~~ ²³⁵ ~~dux~~ ²³⁶ ~~dux~~ ²³⁷ ~~dux~~ ²³⁸ ~~dux~~ ²³⁹ ~~dux~~ ²⁴⁰ ~~dux~~
 ruz ²⁴¹ ~~dux~~ ²⁴² ~~dux~~ ²⁴³ ~~dux~~ ²⁴⁴ ~~dux~~ ²⁴⁵ ~~dux~~ ²⁴⁶ ~~dux~~ ²⁴⁷ ~~dux~~ ²⁴⁸ ~~dux~~ ²⁴⁹ ~~dux~~ ²⁵⁰ ~~dux~~
 ruz ²⁵¹ ~~dux~~ ²⁵² ~~dux~~ ²⁵³ ~~dux~~ ²⁵⁴ ~~dux~~ ²⁵⁵ ~~dux~~ ²⁵⁶ ~~dux~~ ²⁵⁷ ~~dux~~ ²⁵⁸ ~~dux~~ ²⁵⁹ ~~dux~~ ²⁶⁰ ~~dux~~
 ruz ²⁶¹ ~~dux~~ ²⁶² ~~dux~~ ²⁶³ ~~dux~~ ²⁶⁴ ~~dux~~ ²⁶⁵ ~~dux~~ ²⁶⁶ ~~dux~~ ²⁶⁷ ~~dux~~ ²⁶⁸ ~~dux~~ ²⁶⁹ ~~dux~~ ²⁷⁰ ~~dux~~
 ruz ²⁷¹ ~~dux~~ ²⁷² ~~dux~~ ²⁷³ ~~dux~~ ²⁷⁴ ~~dux~~ ²⁷⁵ ~~dux~~ ²⁷⁶ ~~dux~~ ²⁷⁷ ~~dux~~ ²⁷⁸ ~~dux~~ ²⁷⁹ ~~dux~~ ²⁸⁰ ~~dux~~
 ruz ²⁸¹ ~~dux~~ ²⁸² ~~dux~~ ²⁸³ ~~dux~~ ²⁸⁴ ~~dux~~ ²⁸⁵ ~~dux~~ ²⁸⁶ ~~dux~~ ²⁸⁷ ~~dux~~ ²⁸⁸ ~~dux~~ ²⁸⁹ ~~dux~~ ²⁹⁰ ~~dux~~
 ruz ²⁹¹ ~~dux~~ ²⁹² ~~dux~~ ²⁹³ ~~dux~~ ²⁹⁴ ~~dux~~ ²⁹⁵ ~~dux~~ ²⁹⁶ ~~dux~~ ²⁹⁷ ~~dux~~ ²⁹⁸ ~~dux~~ ²⁹⁹ ~~dux~~ ³⁰⁰ ~~dux~~
 ruz ³⁰¹ ~~dux~~ ³⁰² ~~dux~~ ³⁰³ ~~dux~~ ³⁰⁴ ~~dux~~ ³⁰⁵ ~~dux~~ ³⁰⁶ ~~dux~~ ³⁰⁷ ~~dux~~ ³⁰⁸ ~~dux~~ ³⁰⁹ ~~dux~~ ³¹⁰ ~~dux~~
 ruz ³¹¹ ~~dux~~ ³¹² ~~dux~~ ³¹³ ~~dux~~ ³¹⁴ ~~dux~~ ³¹⁵ ~~dux~~ ³¹⁶ ~~dux~~ ³¹⁷ ~~dux~~ ³¹⁸ ~~dux~~ ³¹⁹ ~~dux~~ ³²⁰ ~~dux~~
 ruz ³²¹ ~~dux~~ ³²² ~~dux~~ ³²³ ~~dux~~ ³²⁴ ~~dux~~ ³²⁵ ~~dux~~ ³²⁶ ~~dux~~ ³²⁷ ~~dux~~ ³²⁸ ~~dux~~ ³²⁹ ~~dux~~ ³³⁰ ~~dux~~
 ruz ³³¹ ~~dux~~ ³³² ~~dux~~ ³³³ ~~dux~~ ³³⁴ ~~dux~~ ³³⁵ ~~dux~~ ³³⁶ ~~dux~~ ³³⁷ ~~dux~~ ³³⁸ ~~dux~~ ³³⁹ ~~dux~~ ³⁴⁰ ~~dux~~
 ruz ³⁴¹ ~~dux~~ ³⁴² ~~dux~~ ³⁴³ ~~dux~~ ³⁴⁴ ~~dux~~ ³⁴⁵ ~~dux~~ ³⁴⁶ ~~dux~~ ³⁴⁷ ~~dux~~ ³⁴⁸ ~~dux~~ ³⁴⁹ ~~dux~~ ³⁵⁰ ~~dux~~
 ruz ³⁵¹ ~~dux~~ ³⁵² ~~dux~~ ³⁵³ ~~dux~~ ³⁵⁴ ~~dux~~ ³⁵⁵ ~~dux~~ ³⁵⁶ ~~dux~~ ³⁵⁷ ~~dux~~ ³⁵⁸ ~~dux~~ ³⁵⁹ ~~dux~~ ³⁶⁰ ~~dux~~
 ruz ³⁶¹ ~~dux~~ ³⁶² ~~dux~~ ³⁶³ ~~dux~~ ³⁶⁴ ~~dux~~ ³⁶⁵ ~~dux~~ ³⁶⁶ ~~dux~~ ³⁶⁷ ~~dux~~ ³⁶⁸ ~~dux~~ ³⁶⁹ ~~dux~~ ³⁷⁰ ~~dux~~
 ruz ³⁷¹ ~~dux~~ ³⁷² ~~dux~~ ³⁷³ ~~dux~~ ³⁷⁴ ~~dux~~ ³⁷⁵ ~~dux~~ ³⁷⁶ ~~dux~~ ³⁷⁷ ~~dux~~ ³⁷⁸ ~~dux~~ ³⁷⁹ ~~dux~~ ³⁸⁰ ~~dux~~
 ruz ³⁸¹ ~~dux~~ ³⁸² ~~dux~~ ³⁸³ ~~dux~~ ³⁸⁴ ~~dux~~ ³⁸⁵ ~~dux~~ ³⁸⁶ ~~dux~~ ³⁸⁷ ~~dux~~ ³⁸⁸ ~~dux~~ ³⁸⁹ ~~dux~~ ³⁹⁰ ~~dux~~
 ruz ³⁹¹ ~~dux~~ ³⁹² ~~dux~~ ³⁹³ ~~dux~~ ³⁹⁴ ~~dux~~ ³⁹⁵ ~~dux~~ ³⁹⁶ ~~dux~~ ³⁹⁷ ~~dux~~ ³⁹⁸ ~~dux~~ ³⁹⁹ ~~dux~~ ⁴⁰⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴⁰¹ ~~dux~~ ⁴⁰² ~~dux~~ ⁴⁰³ ~~dux~~ ⁴⁰⁴ ~~dux~~ ⁴⁰⁵ ~~dux~~ ⁴⁰⁶ ~~dux~~ ⁴⁰⁷ ~~dux~~ ⁴⁰⁸ ~~dux~~ ⁴⁰⁹ ~~dux~~ ⁴¹⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴¹¹ ~~dux~~ ⁴¹² ~~dux~~ ⁴¹³ ~~dux~~ ⁴¹⁴ ~~dux~~ ⁴¹⁵ ~~dux~~ ⁴¹⁶ ~~dux~~ ⁴¹⁷ ~~dux~~ ⁴¹⁸ ~~dux~~ ⁴¹⁹ ~~dux~~ ⁴²⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴²¹ ~~dux~~ ⁴²² ~~dux~~ ⁴²³ ~~dux~~ ⁴²⁴ ~~dux~~ ⁴²⁵ ~~dux~~ ⁴²⁶ ~~dux~~ ⁴²⁷ ~~dux~~ ⁴²⁸ ~~dux~~ ⁴²⁹ ~~dux~~ ⁴³⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴³¹ ~~dux~~ ⁴³² ~~dux~~ ⁴³³ ~~dux~~ ⁴³⁴ ~~dux~~ ⁴³⁵ ~~dux~~ ⁴³⁶ ~~dux~~ ⁴³⁷ ~~dux~~ ⁴³⁸ ~~dux~~ ⁴³⁹ ~~dux~~ ⁴⁴⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴⁴¹ ~~dux~~ ⁴⁴² ~~dux~~ ⁴⁴³ ~~dux~~ ⁴⁴⁴ ~~dux~~ ⁴⁴⁵ ~~dux~~ ⁴⁴⁶ ~~dux~~ ⁴⁴⁷ ~~dux~~ ⁴⁴⁸ ~~dux~~ ⁴⁴⁹ ~~dux~~ ⁴⁵⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴⁵¹ ~~dux~~ ⁴⁵² ~~dux~~ ⁴⁵³ ~~dux~~ ⁴⁵⁴ ~~dux~~ ⁴⁵⁵ ~~dux~~ ⁴⁵⁶ ~~dux~~ ⁴⁵⁷ ~~dux~~ ⁴⁵⁸ ~~dux~~ ⁴⁵⁹ ~~dux~~ ⁴⁶⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴⁶¹ ~~dux~~ ⁴⁶² ~~dux~~ ⁴⁶³ ~~dux~~ ⁴⁶⁴ ~~dux~~ ⁴⁶⁵ ~~dux~~ ⁴⁶⁶ ~~dux~~ ⁴⁶⁷ ~~dux~~ ⁴⁶⁸ ~~dux~~ ⁴⁶⁹ ~~dux~~ ⁴⁷⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴⁷¹ ~~dux~~ ⁴⁷² ~~dux~~ ⁴⁷³ ~~dux~~ ⁴⁷⁴ ~~dux~~ ⁴⁷⁵ ~~dux~~ ⁴⁷⁶ ~~dux~~ ⁴⁷⁷ ~~dux~~ ⁴⁷⁸ ~~dux~~ ⁴⁷⁹ ~~dux~~ ⁴⁸⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴⁸¹ ~~dux~~ ⁴⁸² ~~dux~~ ⁴⁸³ ~~dux~~ ⁴⁸⁴ ~~dux~~ ⁴⁸⁵ ~~dux~~ ⁴⁸⁶ ~~dux~~ ⁴⁸⁷ ~~dux~~ ⁴⁸⁸ ~~dux~~ ⁴⁸⁹ ~~dux~~ ⁴⁹⁰ ~~dux~~
 ruz ⁴⁹¹ ~~dux~~ ⁴⁹² ~~dux~~ ⁴⁹³ ~~dux~~ ⁴⁹⁴ ~~dux~~ ⁴⁹⁵ ~~dux~~ ⁴⁹⁶ ~~dux~~ ⁴⁹⁷ ~~dux~~ ⁴⁹⁸ ~~dux~~ ⁴⁹⁹ ~~dux~~ ⁵⁰⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵⁰¹ ~~dux~~ ⁵⁰² ~~dux~~ ⁵⁰³ ~~dux~~ ⁵⁰⁴ ~~dux~~ ⁵⁰⁵ ~~dux~~ ⁵⁰⁶ ~~dux~~ ⁵⁰⁷ ~~dux~~ ⁵⁰⁸ ~~dux~~ ⁵⁰⁹ ~~dux~~ ⁵¹⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵¹¹ ~~dux~~ ⁵¹² ~~dux~~ ⁵¹³ ~~dux~~ ⁵¹⁴ ~~dux~~ ⁵¹⁵ ~~dux~~ ⁵¹⁶ ~~dux~~ ⁵¹⁷ ~~dux~~ ⁵¹⁸ ~~dux~~ ⁵¹⁹ ~~dux~~ ⁵²⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵²¹ ~~dux~~ ⁵²² ~~dux~~ ⁵²³ ~~dux~~ ⁵²⁴ ~~dux~~ ⁵²⁵ ~~dux~~ ⁵²⁶ ~~dux~~ ⁵²⁷ ~~dux~~ ⁵²⁸ ~~dux~~ ⁵²⁹ ~~dux~~ ⁵³⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵³¹ ~~dux~~ ⁵³² ~~dux~~ ⁵³³ ~~dux~~ ⁵³⁴ ~~dux~~ ⁵³⁵ ~~dux~~ ⁵³⁶ ~~dux~~ ⁵³⁷ ~~dux~~ ⁵³⁸ ~~dux~~ ⁵³⁹ ~~dux~~ ⁵⁴⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵⁴¹ ~~dux~~ ⁵⁴² ~~dux~~ ⁵⁴³ ~~dux~~ ⁵⁴⁴ ~~dux~~ ⁵⁴⁵ ~~dux~~ ⁵⁴⁶ ~~dux~~ ⁵⁴⁷ ~~dux~~ ⁵⁴⁸ ~~dux~~ ⁵⁴⁹ ~~dux~~ ⁵⁵⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵⁵¹ ~~dux~~ ⁵⁵² ~~dux~~ ⁵⁵³ ~~dux~~ ⁵⁵⁴ ~~dux~~ ⁵⁵⁵ ~~dux~~ ⁵⁵⁶ ~~dux~~ ⁵⁵⁷ ~~dux~~ ⁵⁵⁸ ~~dux~~ ⁵⁵⁹ ~~dux~~ ⁵⁶⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵⁶¹ ~~dux~~ ⁵⁶² ~~dux~~ ⁵⁶³ ~~dux~~ ⁵⁶⁴ ~~dux~~ ⁵⁶⁵ ~~dux~~ ⁵⁶⁶ ~~dux~~ ⁵⁶⁷ ~~dux~~ ⁵⁶⁸ ~~dux~~ ⁵⁶⁹ ~~dux~~ ⁵⁷⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵⁷¹ ~~dux~~ ⁵⁷² ~~dux~~ ⁵⁷³ ~~dux~~ ⁵⁷⁴ ~~dux~~ ⁵⁷⁵ ~~dux~~ ⁵⁷⁶ ~~dux~~ ⁵⁷⁷ ~~dux~~ ⁵⁷⁸ ~~dux~~ ⁵⁷⁹ ~~dux~~ ⁵⁸⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵⁸¹ ~~dux~~ ⁵⁸² ~~dux~~ ⁵⁸³ ~~dux~~ ⁵⁸⁴ ~~dux~~ ⁵⁸⁵ ~~dux~~ ⁵⁸⁶ ~~dux~~ ⁵⁸⁷ ~~dux~~ ⁵⁸⁸ ~~dux~~ ⁵⁸⁹ ~~dux~~ ⁵⁹⁰ ~~dux~~
 ruz ⁵⁹¹ ~~dux~~ ⁵⁹² ~~dux~~ ⁵⁹³ ~~dux~~ ⁵⁹⁴ ~~dux~~ ⁵⁹⁵ ~~dux~~ ⁵⁹⁶ ~~dux~~ ⁵⁹⁷ ~~dux~~ ⁵⁹⁸ ~~dux~~ ⁵⁹⁹ ~~dux~~ ⁶⁰⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶⁰¹ ~~dux~~ ⁶⁰² ~~dux~~ ⁶⁰³ ~~dux~~ ⁶⁰⁴ ~~dux~~ ⁶⁰⁵ ~~dux~~ ⁶⁰⁶ ~~dux~~ ⁶⁰⁷ ~~dux~~ ⁶⁰⁸ ~~dux~~ ⁶⁰⁹ ~~dux~~ ⁶¹⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶¹¹ ~~dux~~ ⁶¹² ~~dux~~ ⁶¹³ ~~dux~~ ⁶¹⁴ ~~dux~~ ⁶¹⁵ ~~dux~~ ⁶¹⁶ ~~dux~~ ⁶¹⁷ ~~dux~~ ⁶¹⁸ ~~dux~~ ⁶¹⁹ ~~dux~~ ⁶²⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶²¹ ~~dux~~ ⁶²² ~~dux~~ ⁶²³ ~~dux~~ ⁶²⁴ ~~dux~~ ⁶²⁵ ~~dux~~ ⁶²⁶ ~~dux~~ ⁶²⁷ ~~dux~~ ⁶²⁸ ~~dux~~ ⁶²⁹ ~~dux~~ ⁶³⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶³¹ ~~dux~~ ⁶³² ~~dux~~ ⁶³³ ~~dux~~ ⁶³⁴ ~~dux~~ ⁶³⁵ ~~dux~~ ⁶³⁶ ~~dux~~ ⁶³⁷ ~~dux~~ ⁶³⁸ ~~dux~~ ⁶³⁹ ~~dux~~ ⁶⁴⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶⁴¹ ~~dux~~ ⁶⁴² ~~dux~~ ⁶⁴³ ~~dux~~ ⁶⁴⁴ ~~dux~~ ⁶⁴⁵ ~~dux~~ ⁶⁴⁶ ~~dux~~ ⁶⁴⁷ ~~dux~~ ⁶⁴⁸ ~~dux~~ ⁶⁴⁹ ~~dux~~ ⁶⁵⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶⁵¹ ~~dux~~ ⁶⁵² ~~dux~~ ⁶⁵³ ~~dux~~ ⁶⁵⁴ ~~dux~~ ⁶⁵⁵ ~~dux~~ ⁶⁵⁶ ~~dux~~ ⁶⁵⁷ ~~dux~~ ⁶⁵⁸ ~~dux~~ ⁶⁵⁹ ~~dux~~ ⁶⁶⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶⁶¹ ~~dux~~ ⁶⁶² ~~dux~~ ⁶⁶³ ~~dux~~ ⁶⁶⁴ ~~dux~~ ⁶⁶⁵ ~~dux~~ ⁶⁶⁶ ~~dux~~ ⁶⁶⁷ ~~dux~~ ⁶⁶⁸ ~~dux~~ ⁶⁶⁹ ~~dux~~ ⁶⁷⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶⁷¹ ~~dux~~ ⁶⁷² ~~dux~~ ⁶⁷³ ~~dux~~ ⁶⁷⁴ ~~dux~~ ⁶⁷⁵ ~~dux~~ ⁶⁷⁶ ~~dux~~ ⁶⁷⁷ ~~dux~~ ⁶⁷⁸ ~~dux~~ ⁶⁷⁹ ~~dux~~ ⁶⁸⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶⁸¹ ~~dux~~ ⁶⁸² ~~dux~~ ⁶⁸³ ~~dux~~ ⁶⁸⁴ ~~dux~~ ⁶⁸⁵ ~~dux~~ ⁶⁸⁶ ~~dux~~ ⁶⁸⁷ ~~dux~~ ⁶⁸⁸ ~~dux~~ ⁶⁸⁹ ~~dux~~ ⁶⁹⁰ ~~dux~~
 ruz ⁶⁹¹ ~~dux~~ ⁶⁹² ~~dux~~ ⁶⁹³ ~~dux~~ ⁶⁹⁴ ~~dux~~ ⁶⁹⁵ ~~dux~~ ⁶⁹⁶ ~~dux~~ ⁶⁹⁷ ~~dux~~ ⁶⁹⁸ ~~dux~~ ⁶⁹⁹ ~~dux~~ ⁷⁰⁰ ~~dux~~
 ruz ⁷⁰¹ ~~dux~~ ⁷⁰² ~~dux~~ ⁷⁰³ ~~dux~~ ⁷⁰⁴ ~~dux~~ ⁷⁰⁵ ~~dux~~ ⁷⁰⁶ ~~dux~~ ⁷⁰⁷ ~~dux~~ ⁷⁰⁸ ~~dux~~ ⁷⁰⁹ ~~dux~~ ⁷¹⁰ ~~dux~~
 ruz ⁷¹¹ ~~dux~~ ⁷¹² ~~dux~~ ⁷¹³ ~~dux~~ ⁷¹⁴ ~~dux~~ ⁷¹⁵ ~~dux~~ ⁷¹⁶ ~~dux~~ ⁷¹⁷ ~~dux~~ ⁷¹⁸ ~~dux~~ ⁷¹⁹ ~~dux~~ ⁷²⁰ ~~dux~~
 ruz ⁷²¹ ~~dux~~ ⁷²² ~~dux~~ ⁷²³ ~~dux~~ ⁷²⁴ ~~dux~~ ⁷²⁵ ~~dux~~ ⁷²⁶ ~~dux~~ ⁷²⁷ ~~dux~~ ⁷²⁸ ~~dux~~ ⁷²⁹ ~~dux~~ ⁷³⁰ ~~dux~~
 ruz ⁷³¹ ~~dux~~ ⁷³² ~~dux~~ ⁷³³ ~~dux~~ ⁷³⁴ ~~dux~~ ⁷³⁵ ~~dux~~ ⁷³⁶ ~~dux~~ ⁷³⁷ ~~dux~~ ⁷³⁸ ~~dux~~ ⁷³⁹ ~~dux~~ ⁷⁴⁰ ~~dux~~
 ruz ⁷⁴¹ ~~dux~~ ⁷⁴² ~~dux~~ ⁷⁴³ ~~dux~~ ⁷⁴⁴ ~~dux~~ ⁷⁴⁵ ~~dux~~ ⁷⁴⁶ ~~dux~~ ⁷⁴⁷ ~~dux~~ ⁷⁴⁸ ~~dux~~ ⁷⁴⁹ ~~dux~~ ⁷⁵⁰ ~~dux~~
 ruz ⁷⁵¹ ~~dux~~ ⁷⁵² ~~dux~~ ⁷⁵³ ~~dux~~ ⁷⁵⁴ ~~dux~~ ⁷⁵⁵ ~~dux~~ ⁷⁵⁶ <

ius p[ro]p[ri]etate d[omi]ni carreat et Capitulu[m]
s[an]cti Adalberti Aquensis v[er]am car-
reatam vini p[ro]ut declaratur. Latius
in littera, cuius copia sequitur de verbo
ad verbum talis.

C D[omi]ni gratia Morim[un]sis ac V[er]mon-
Episcopus Imperialis aule cancellarius
ac totius Ital[ie] legatus vniuersis ad quos
per scriptum p[er]uenit salutem in d[omi]no.
Quoniam ad nostrum dignitatis specialiter
pertinet officium quod sanctas imperij
consuetudines ac s[an]ctis factis ser-
uatas nos p[ro]p[ri]etate imperij in
obliuionem deducant, aut aliquo m[od]o
fringantur pastores, monitis p[ro]p[ri]e
scriptum v[er]um transmittimus. No-
tate facinus vniuersis, et p[ro]p[ri]e scri-
pto declaramus, quod cum Rex Romanor[um]
in regia sede introisandus Aquis-
granis renouatur Capitulum b[e]n[e]dicti Ma-
ris virginis duas Carreatas et Capitulu[m]
s[an]cti Adalberti v[er]am Carreatam vini,
quia simul n[ost]re p[ro]p[ri]etati interesset de-
bet de sui munificentia et antiqua con-
suetudine debent p[ro]p[ri]e. Etia[m] vero

68

beato Marie vestris regionis, in quibus con-
 firmatur, ut ad dei servitium operantur
 labore reseruit. Et igitur per inuicem
 libenter observantur pro suis inde sum-
 ptum sigilla nostra communium.
 Datum Aquisgranii. Anno domini Millesimo
 primo ducentesimo vicesimo secundo Ka-
 lendis Junij

Bruno, ~~electus~~ ~~episcopus~~ ~~antiquus~~
 Conradus 3 Baro a Scharpfeneck antea episcopus Metensis
 assumptus in coadiutorem Spirensis anno 1199, decedente
 vero Ottone episcopo 1202 in locum eius confirmatur episcopus
 obijt 1224. presuit utiliter 22. annis

to the other 2 which are in the
position of the first 2
the other 2 which are in the
position of the first 2
the other 2 which are in the
position of the first 2
the other 2 which are in the
position of the first 2

the other 2 which are in the
position of the first 2
the other 2 which are in the
position of the first 2
the other 2 which are in the
position of the first 2
the other 2 which are in the
position of the first 2

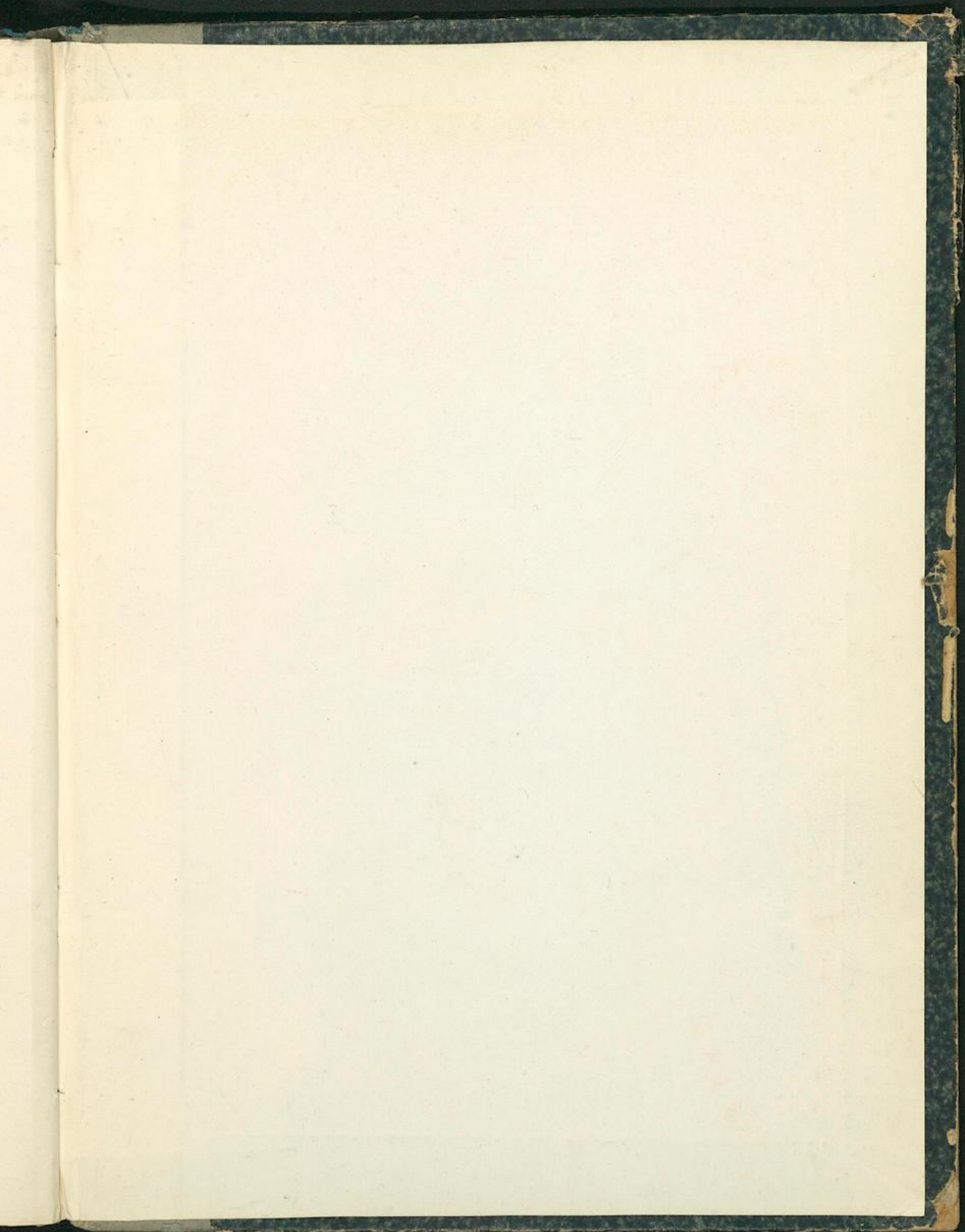

Handschrift

219

